

Lines of thought:

bring forward the creativity phase - STEP method
attraction planning vs restriction planning
value planning

town 2.0 and town 0.5

P & P, plan preparedness & plan repertoire
make land allocations smaller=
= tutti frutti plans

restore the concept of flexibility

let go of the inferiority complex

make land tax municipality-based

urban cultivation— quays towards the green

demand public transport-based plan patterns

bus stop squares / oblong squares

keep 'modal split' ratio in focus

Smart urban-rural development

a
VASAB
connected society
workshop

Näringsdepartementet
2017-05-18

conclusions, my personal ones:

scale
empiricism
mix & pluralism
- what we want
- - what we should
- - - what we can
alarmism & default-truths

Lines of thought:

STEP method
the 4 glasses method

town 2.0 and town 0.5

quays towards the green
finger plans

bus stop squares / oblong squares
keep 'modal split' ratio in focus

Smart urban-rural development

a
VASAB
connected society
workshop

Näringsdepartementet
2017-05-18

conclusions, my personal ones:

scale
empiricism
mix & pluralism
- what we want
- - what we should
- - - what we can
alarmism & default-truths

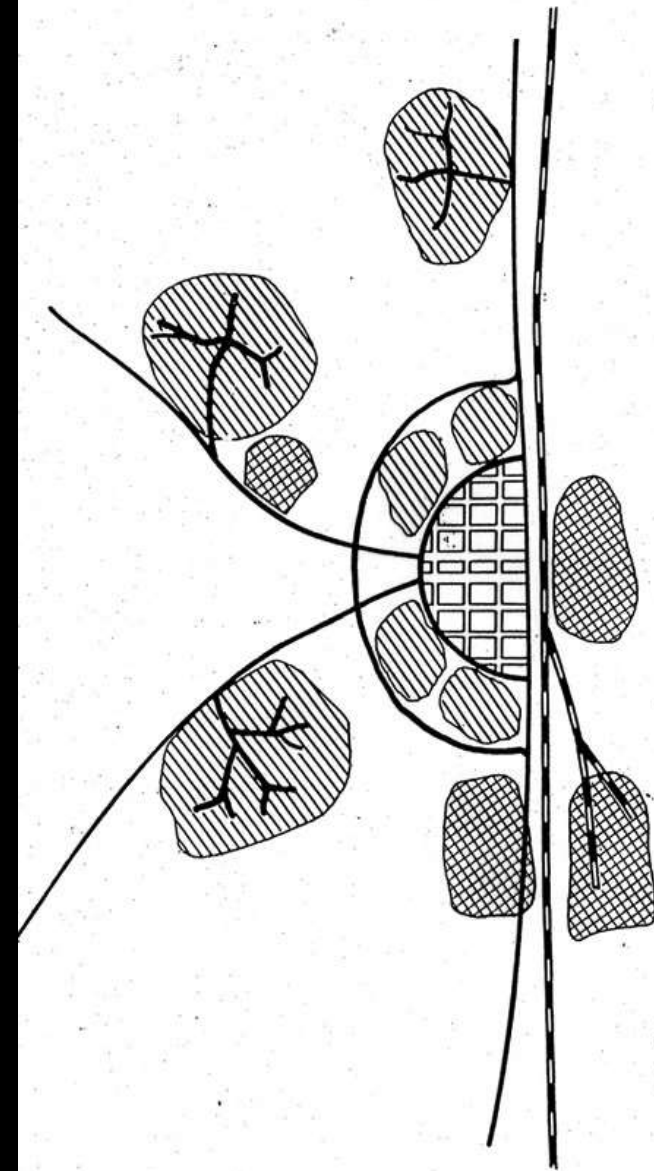

...to see the water we're swimming in

Arken **SE**
arkitekter ab
**: EKOLOGI
GRUPPEN**

Delegationen för hållbara städer
/ Boverket
/ Järfälla kommun

Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer
med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-70-tal
stora frisående bestandsområden ut i tätortens periferi.

Trivector

...the EU PLUREL report

Ill. "Det goda regerandets effekter på stadens liv", Le Allegorie del Buono e Cattivo Governo / Ambrogio Lorenzetti 1338-40 Palazzo Pubblico, Siena CC BY-SA

**Stad möter land - gränssnittet, stadsmuren, på bilden fungerade som skydd av staden.
Gränssnitt i framtiden, Kajer mot det Gröna, kan omvänt ses som skydd av land, natur och odling.**

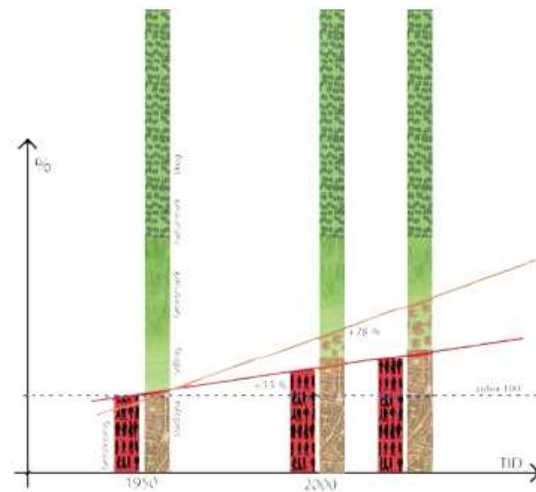
EU's PLUREL-rapport har påvisat en djupt oroande stadsspridning över värdefull naturmark

Städerna fortsätter växa mer i yta än i invånarantal. Välmenande planering utifrån krav på buffertzoner för buller och krav på att nya områden ska vara allt längre utom synhåll, gör att markanspråken skenar.

Så här kan det inte fortsätta.

Denna handbok visar hur en gränssättning kan ge växt inåt som "reparativa kompletteringar" av bebyggelser som visat sig utgöra ineffektiv och markslösande förortsbygd.

Baksidor kan bli livgivande framsidor, stadsbryn, med odling, dagvattendammar och urbana 'kajer mot det gröna'.

Järfälla kommun är projektägare, huvudfinansierare, och tillsammans med konsultgruppen initiativtagare till projektet.

Projektets syfte är att studera mönster och metoder för stadsbyggande i gränssnittet stad och land, både generellt och med Järfälla kommun som konkret exempel.

Handboken utgör genom sin pilotstudie, olika medborgardialoger, SWOT, omfattande skissningar, referensmöten och överväganden, ett programarbete inför den fortsatta planeringen.

Arbetet har inte hanterats politiskt inom kommunen, men har delrapporterats och utgör underlagsmaterial och idékatalog för fortsatta diskussioner inför Järfällas kommande detaljplaner.

Two tracks:

densification

as a black hole or blind spot
of our epoch

reparatory

additions

as a potential not to be wasted

Two tracks:

densification

correlates very little with
urban qualities

reparatory additions

means pluralism, mix of
functions & scales
giving Q, from village to
metropolis

the strongest one,
the winner?

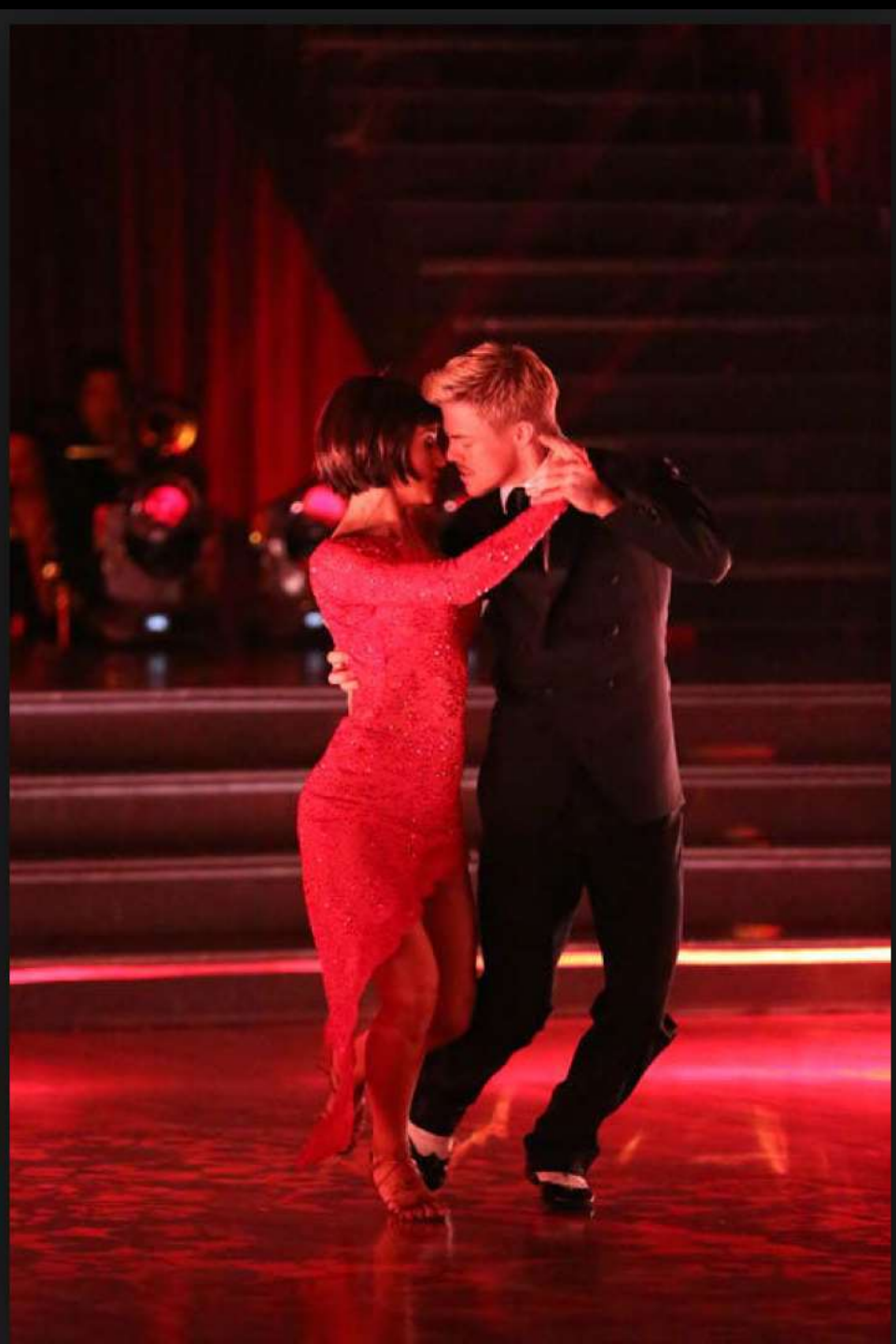

the strongest one,
the winner?

the strongest one,
the winner?
- or both?

...flaws

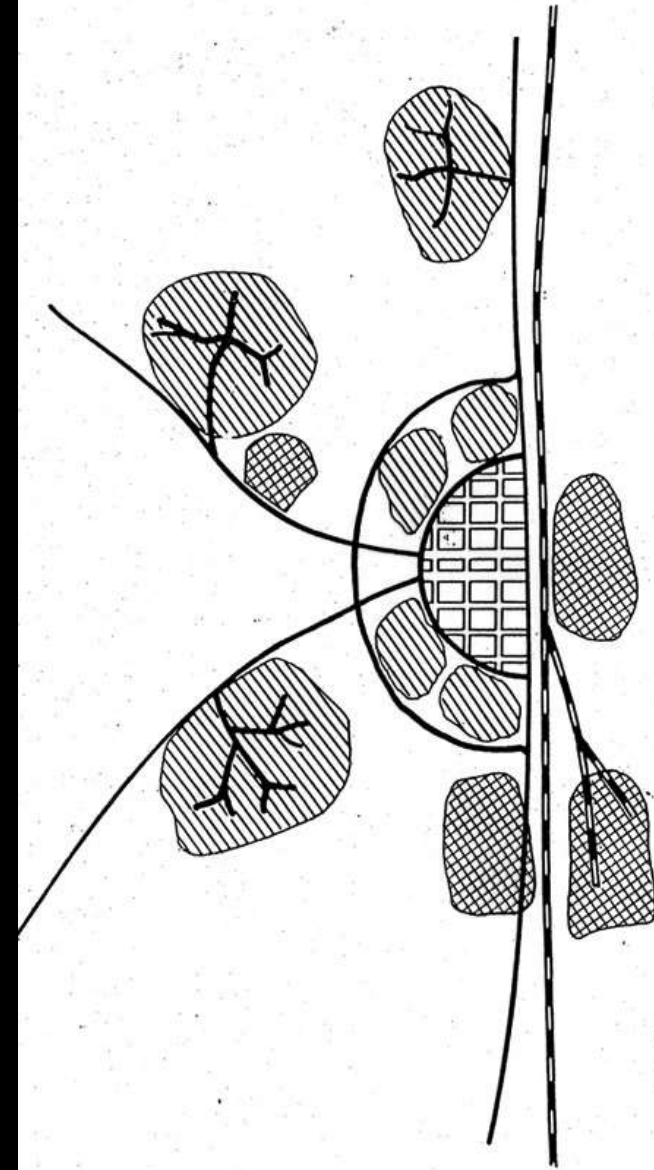
...in two earlier efficiency-follies:

skiftesreform som förstörde
stora delar av vårt byarv
rekordåren som förstörde
stora delar av våra
stadskärnor och städer

- people voted with their feet
& we see segregation increase
- we shouldn't pretend clever in
hindsight,
but it is
time for conclusions,
review our tool kits
and act

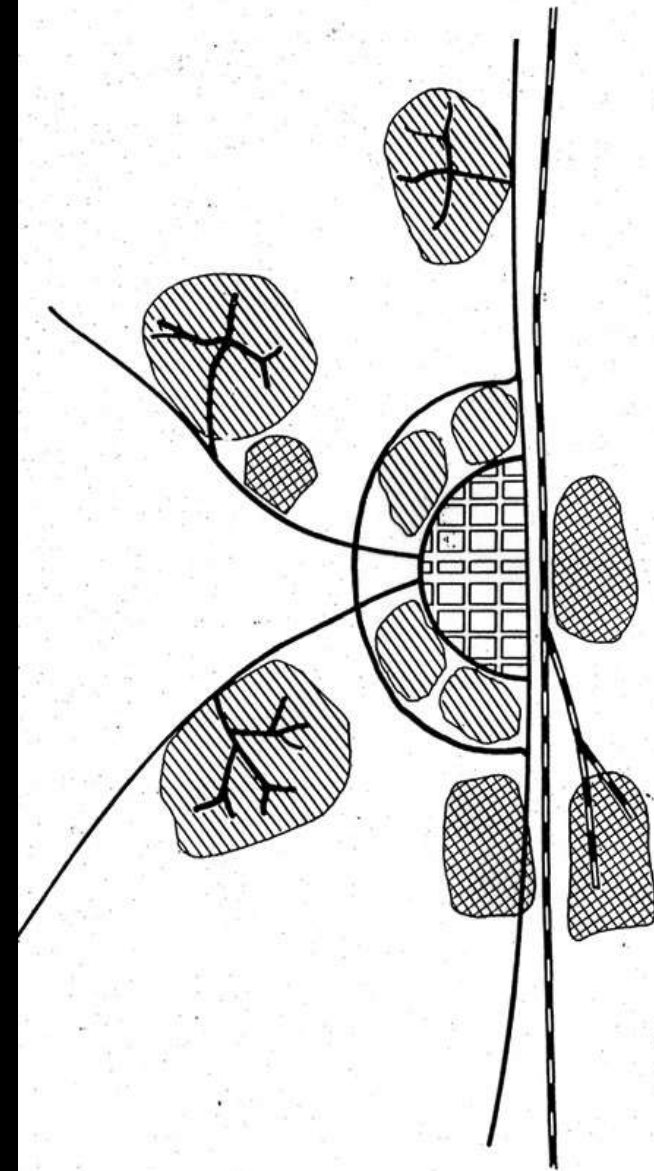

...to see the water
we're swimming in

Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-talet stora frisående bostadsområden ut i tätortens periferi.

...to see the water
we're swimming in

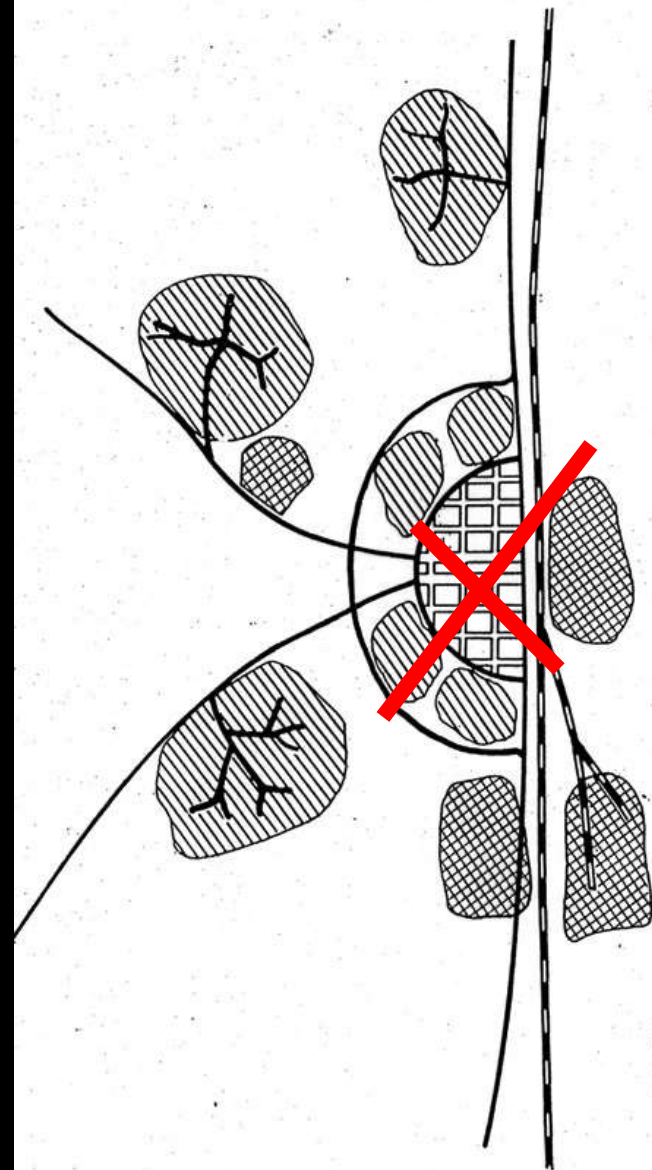

Idéaliserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-70-tal stora fristående bostadsområden ut i tätortens periferi.

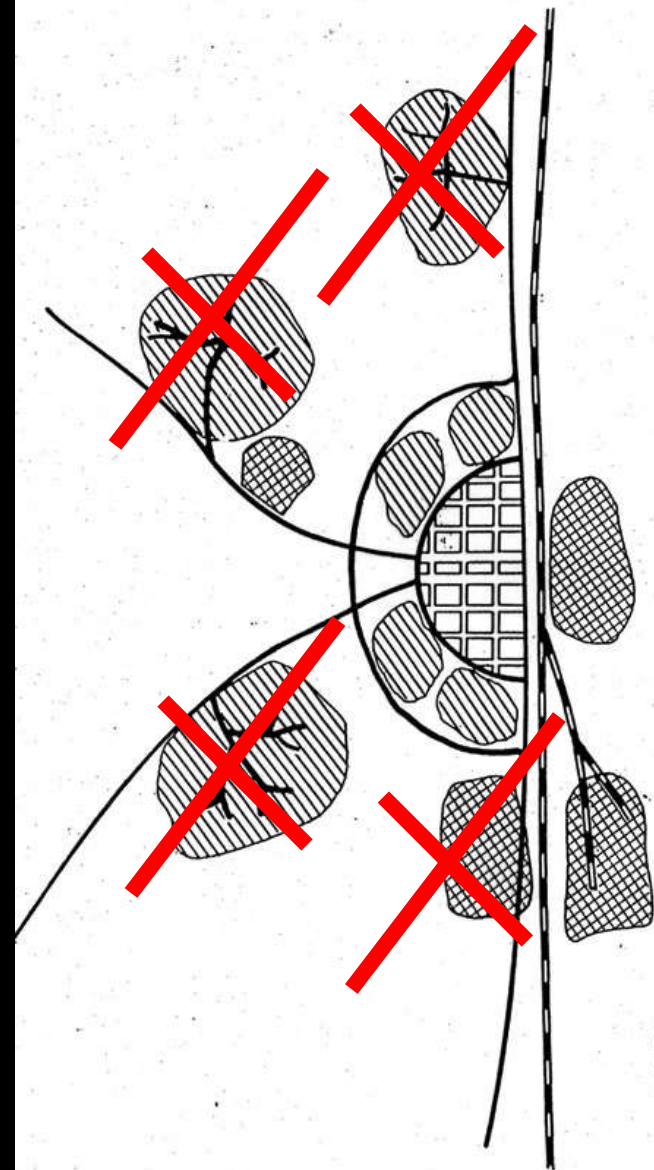
Arken SE
arkitekter ab
: EKOLOGI
GRUPPEN

Delegationen för hållbara städer
/ Boverket
/ Järfälla kommun

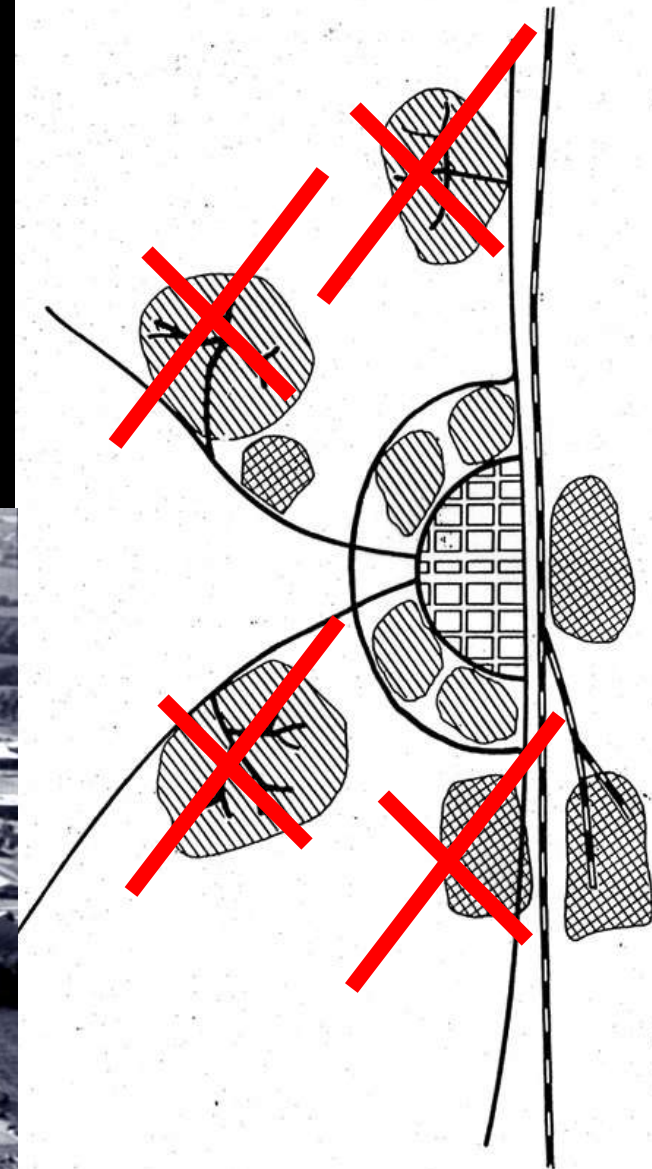

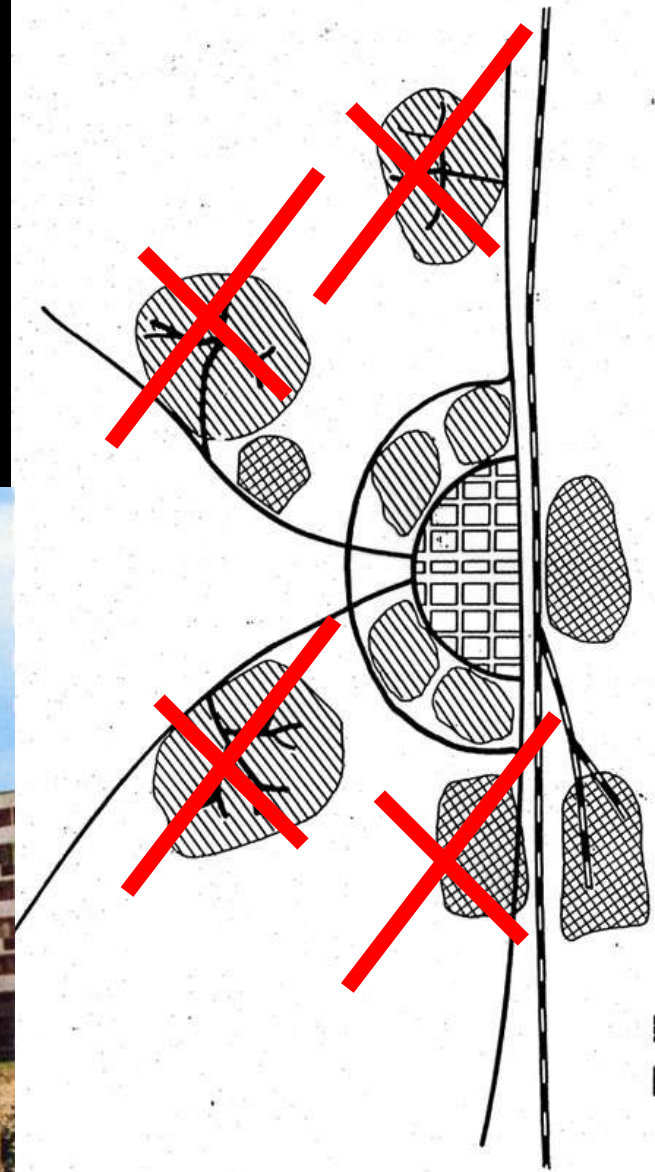
Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-70-tal stora fristående bostadsområden ut i tätortens periferi.

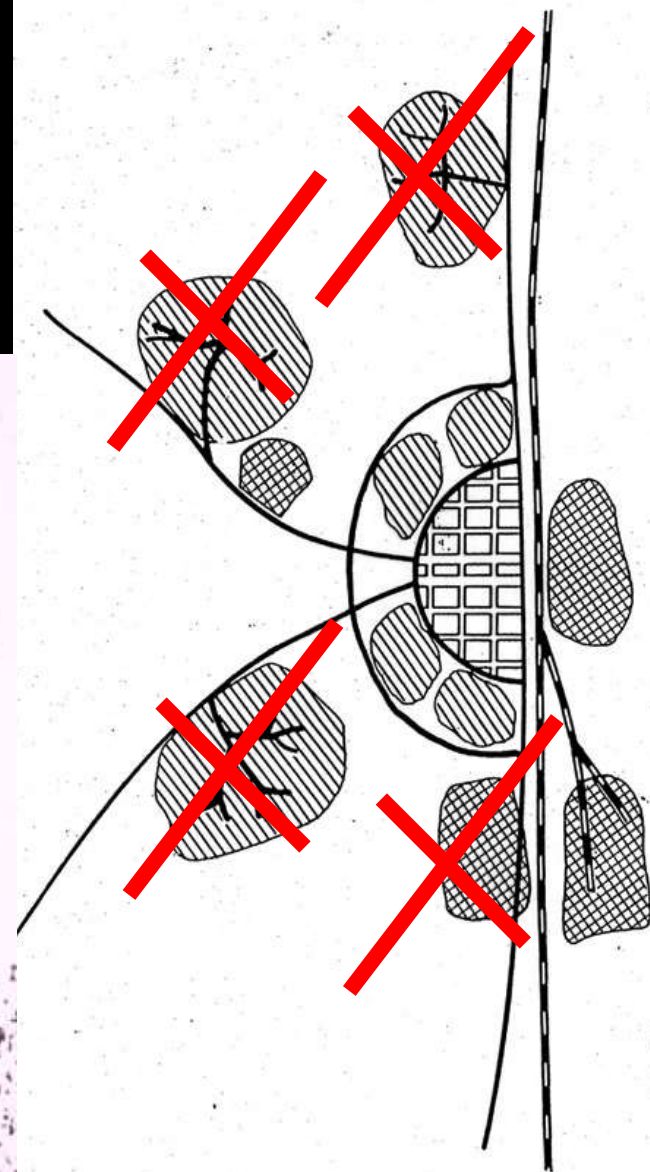
Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-talets stora frisättande hetsområden ut i tätortens periferi.

Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer
 med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-talets
 stora frisättande beståndsområden ut i tätortens periferi.

Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer struktur med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-talets stora frisättande bostadsområden ut i tätortens periferi.

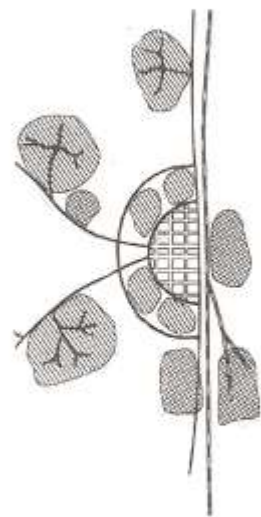
Idealiserad svensk tätort som vanligen har en sk. centrum perifer med en dominerande historiskt givna tätortstruktur. Under 60-talets stora frisättande bestådsområden ut i tätortens periferi.

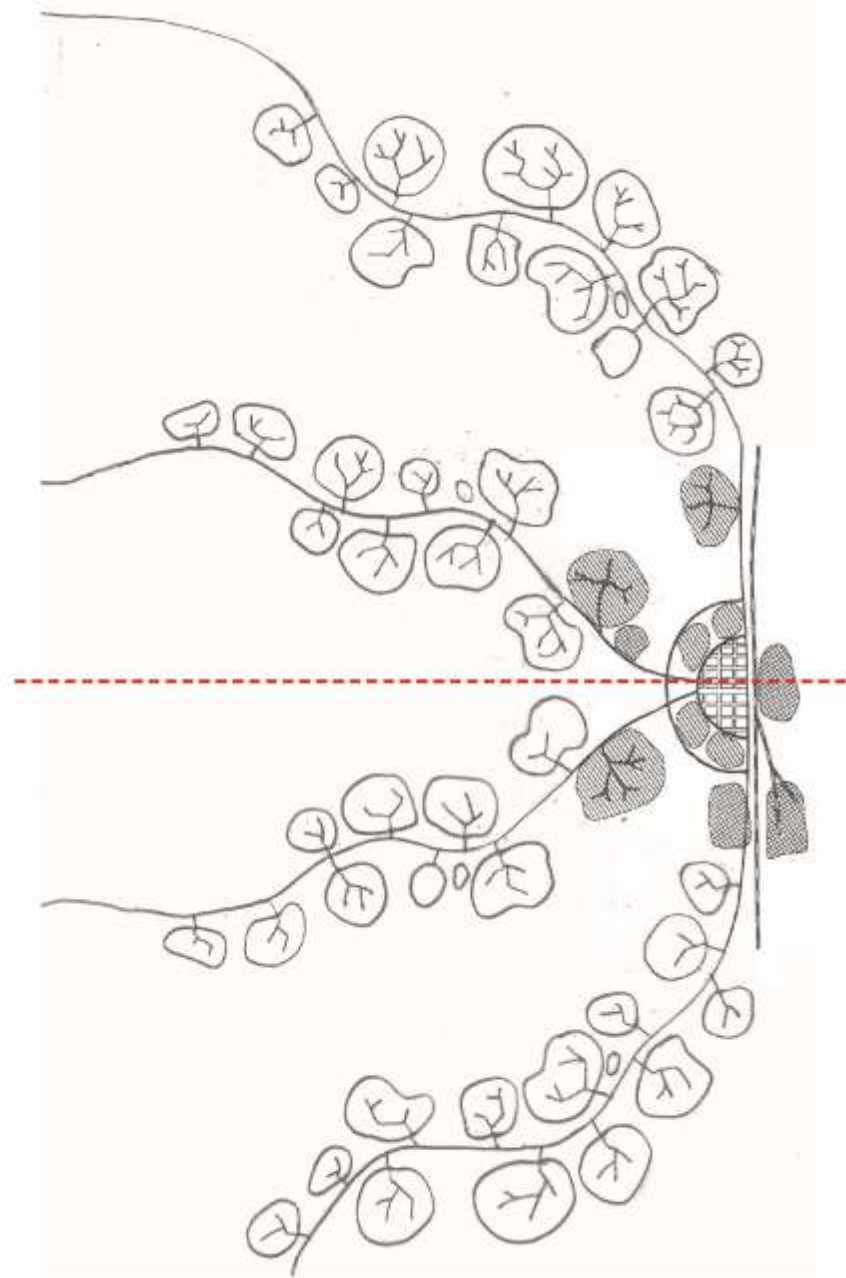

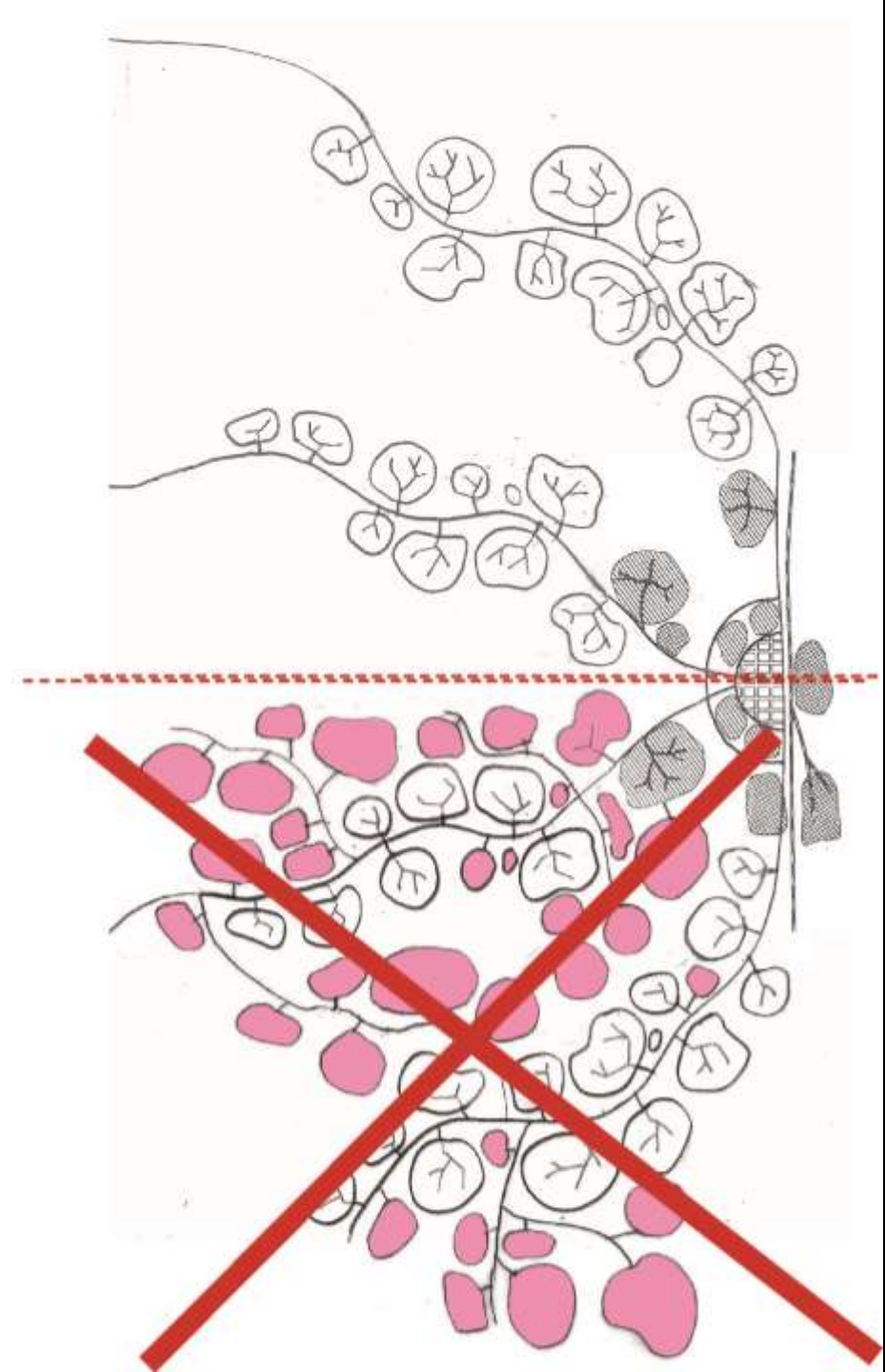

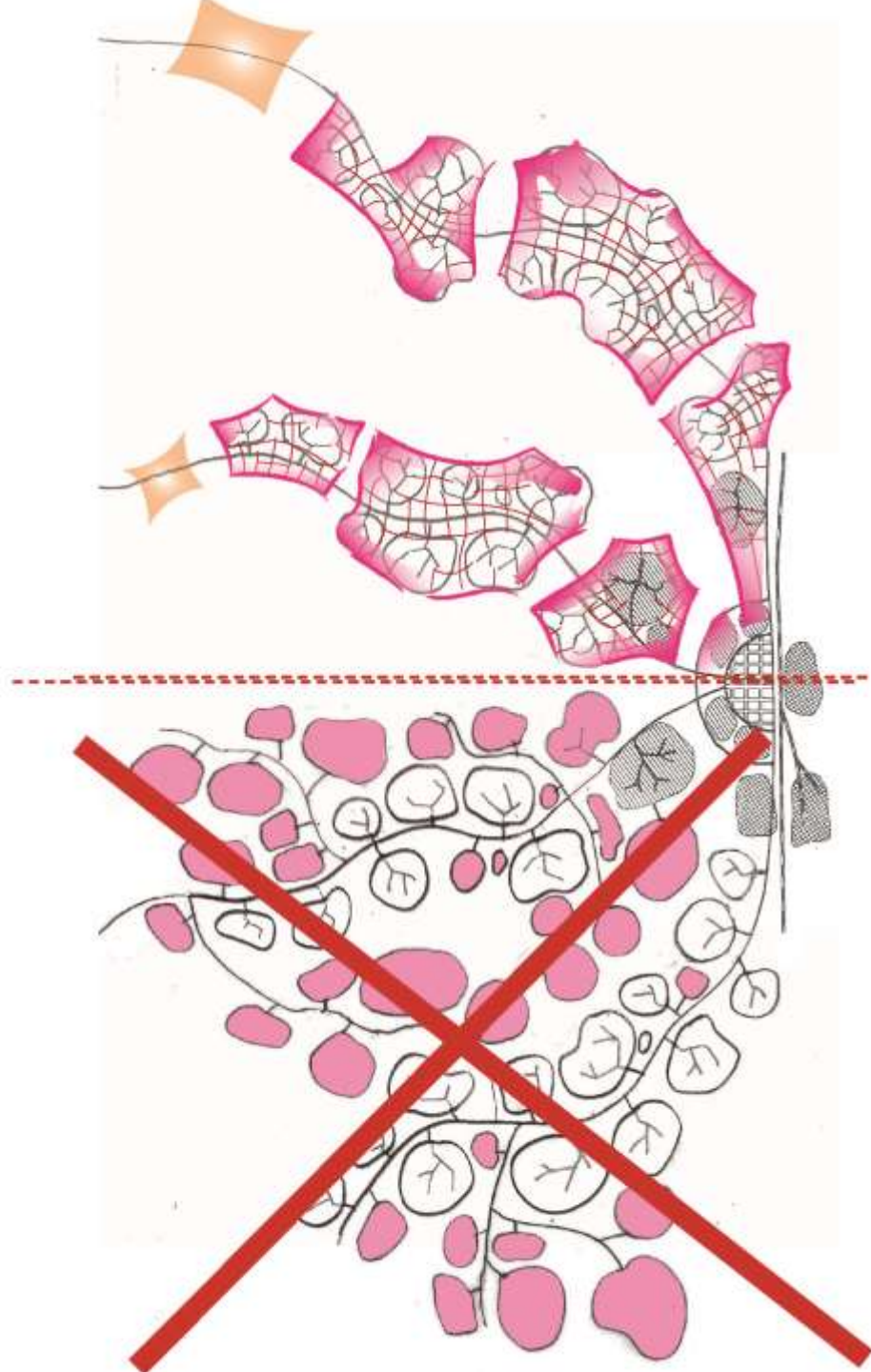

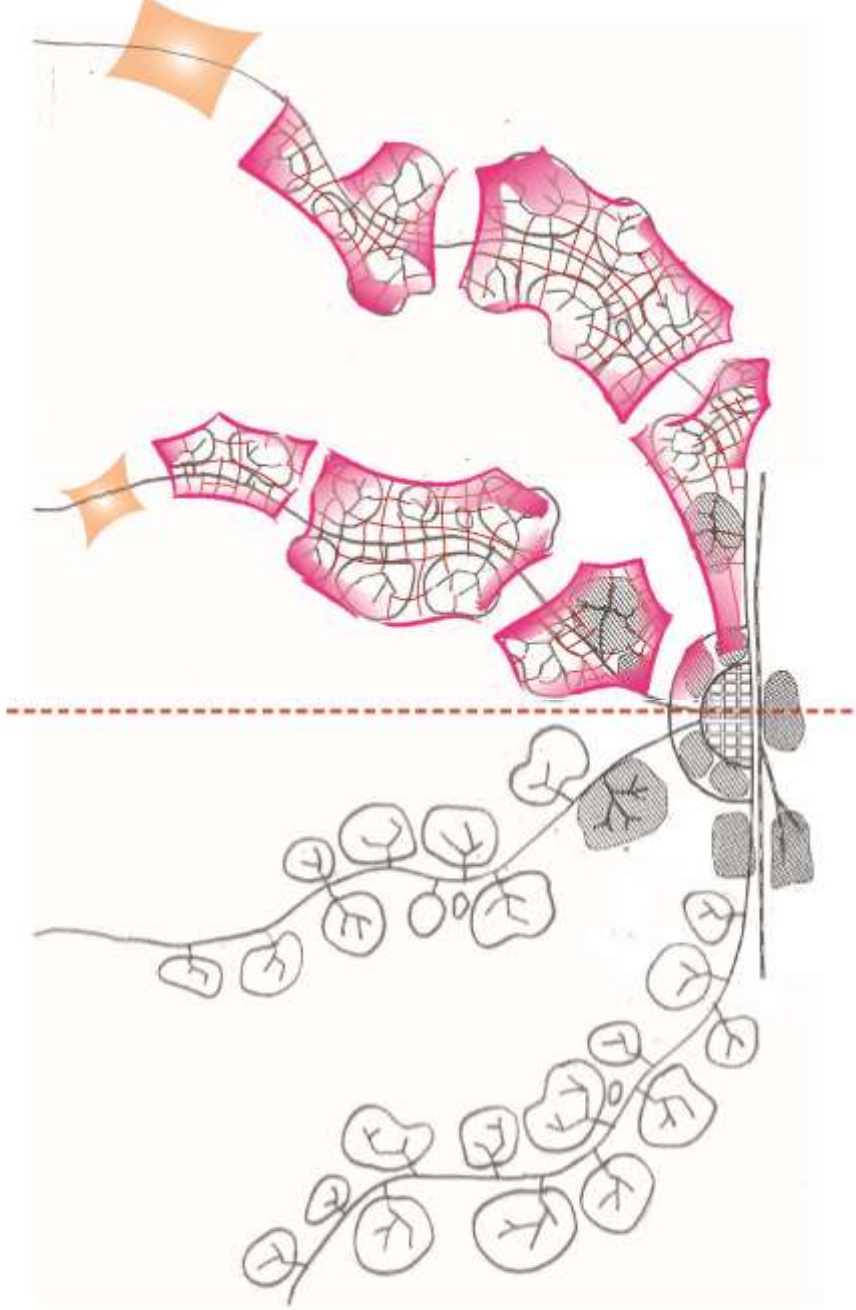

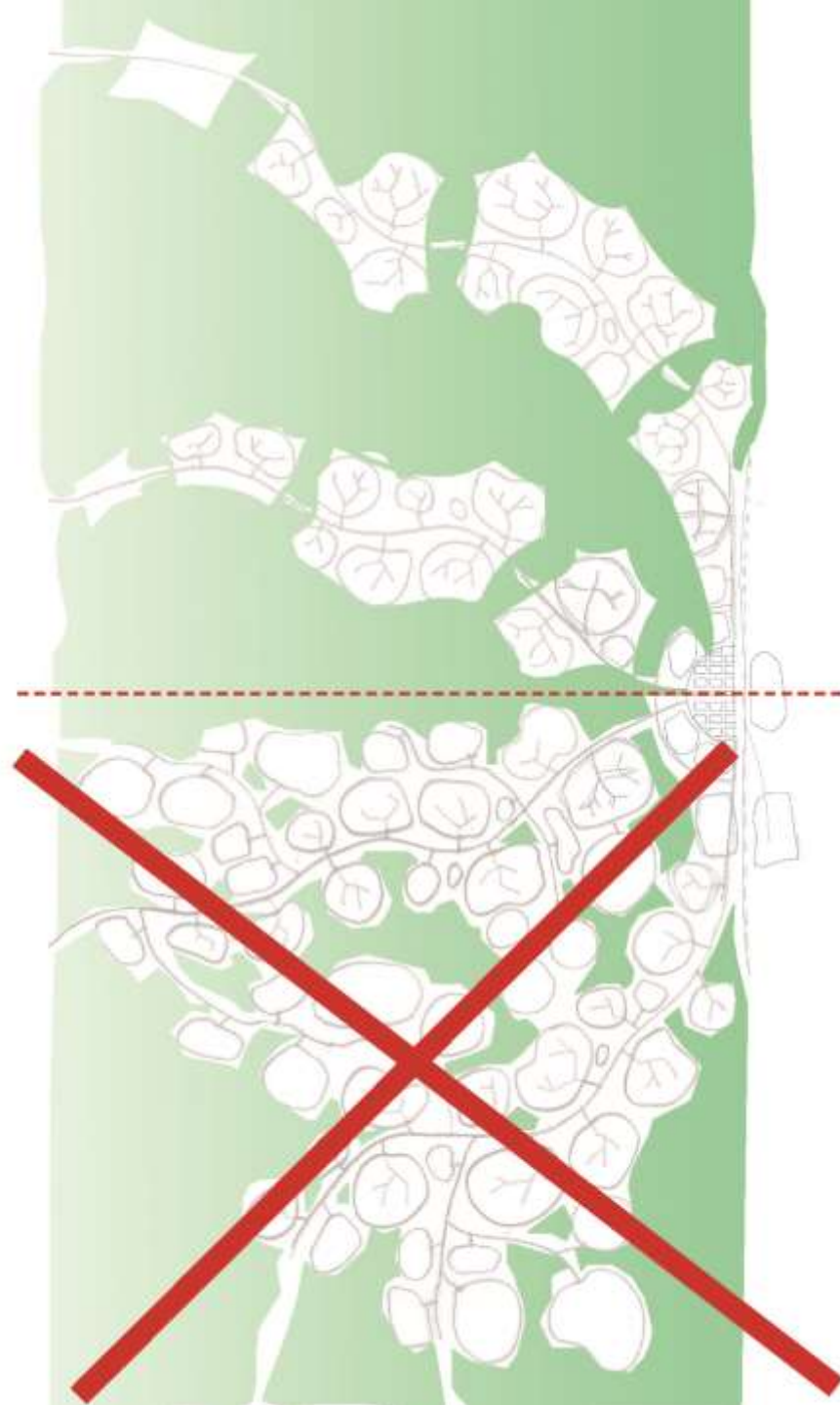

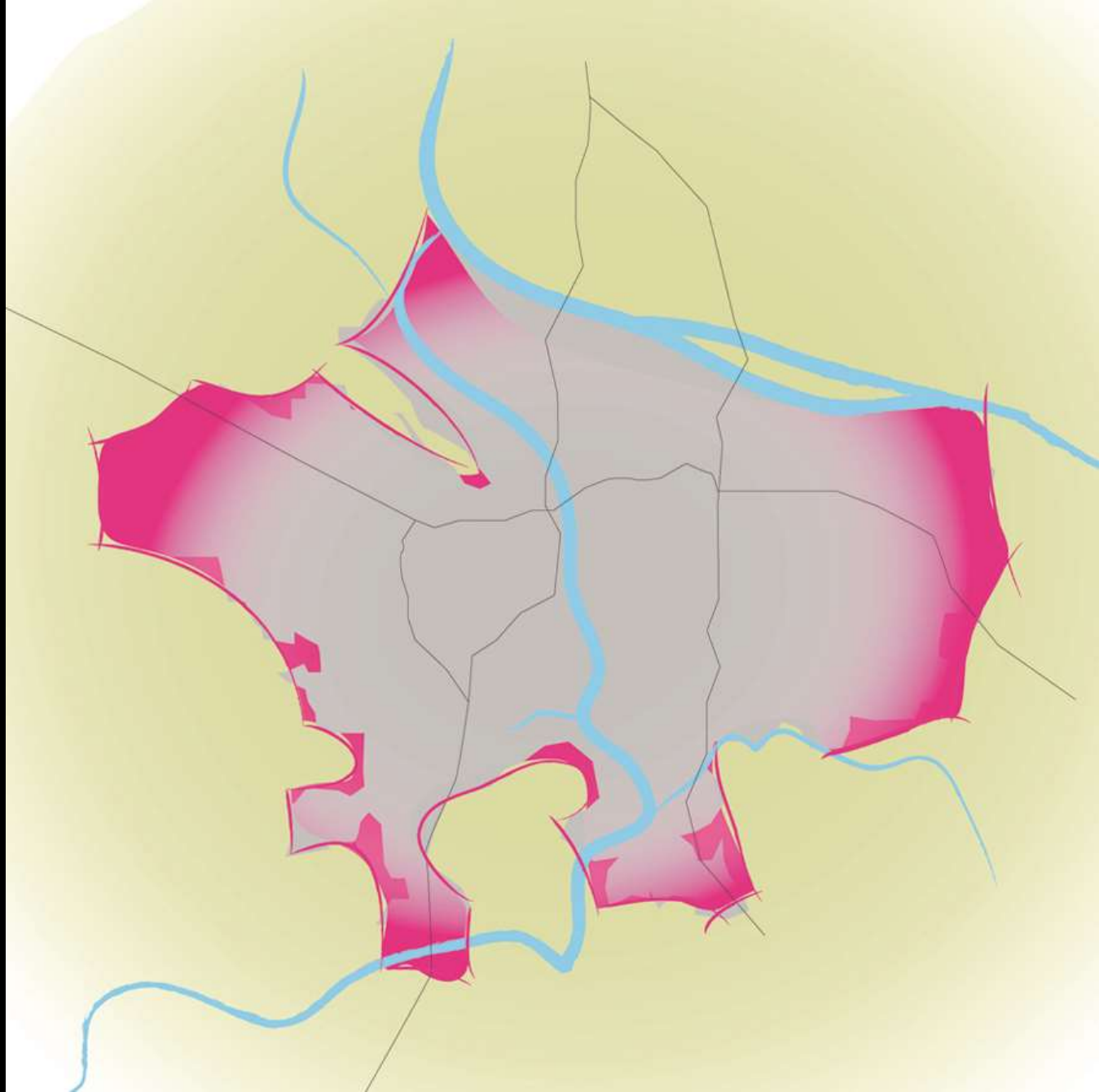

'bouncing inwards'

&

'squeezing
outwards'

Portland, USA

'bouncing inwards'
&
'squeezing
outwards'

finger plan København

...but let's not forget scale
& heritage

ark Oskar Hansen

COMPANIA MADRILEÑA DE URBANIZACIÓN
(C.M.U.)
 FUNDADORA
 DE LA
CIUDAD LINEAL
 (1894)

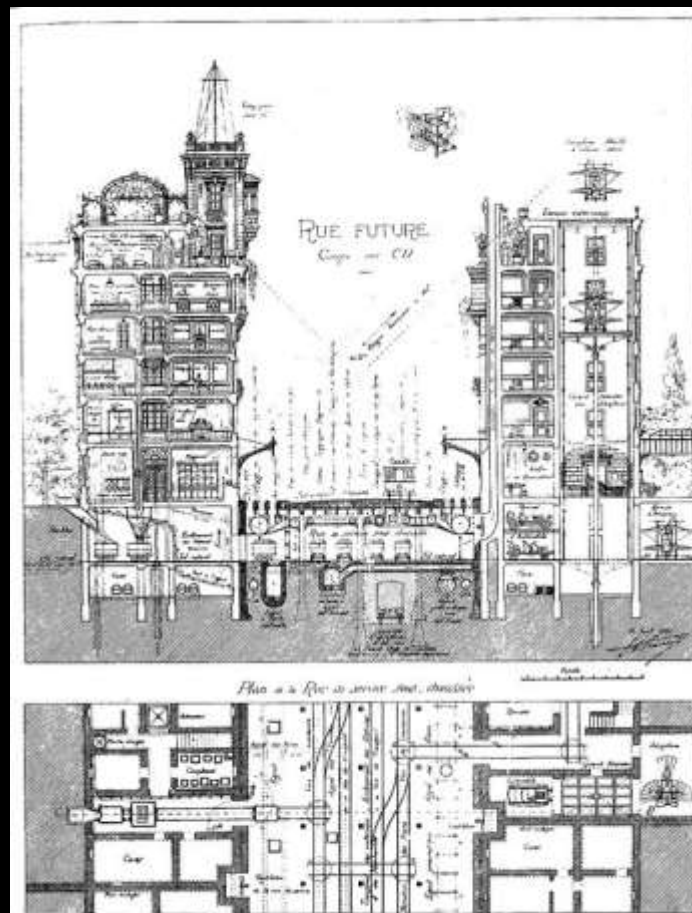
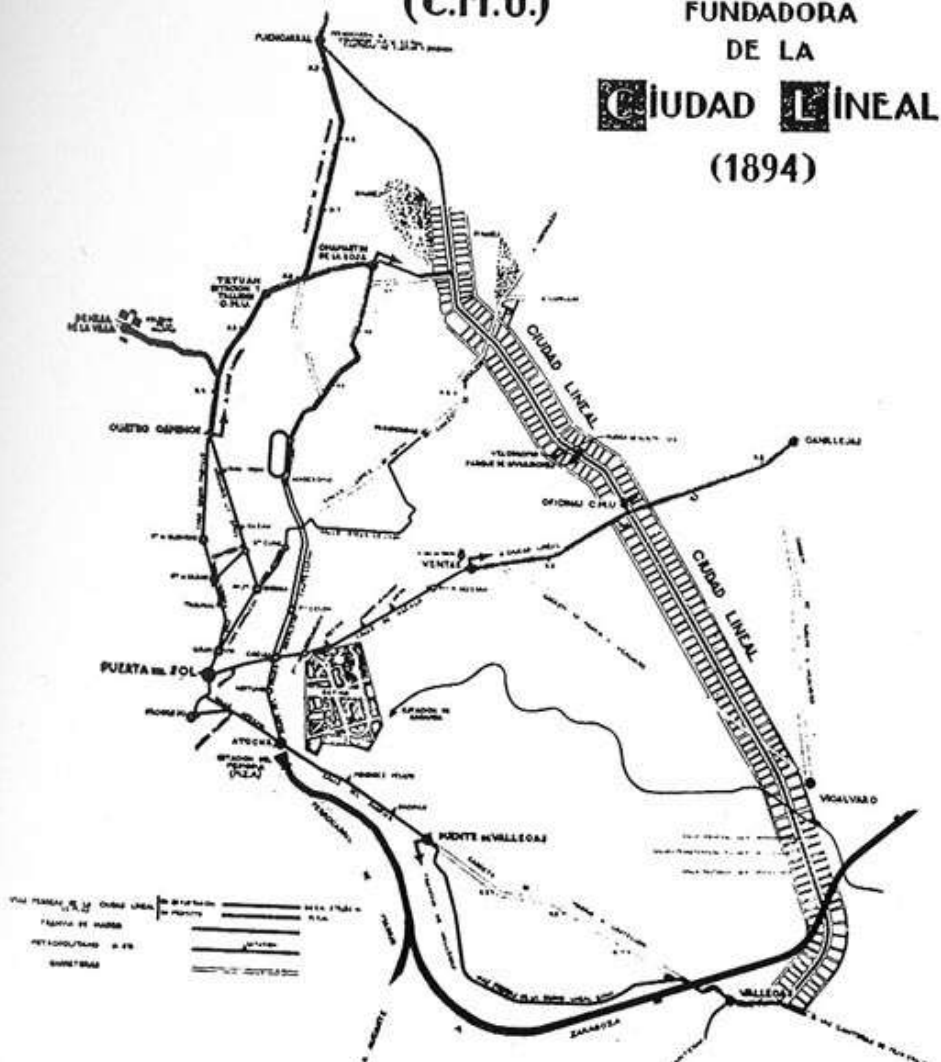
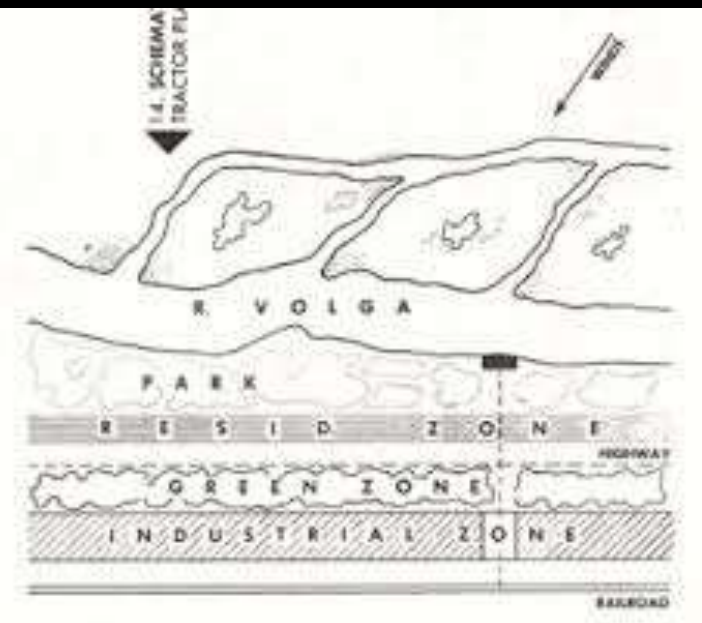
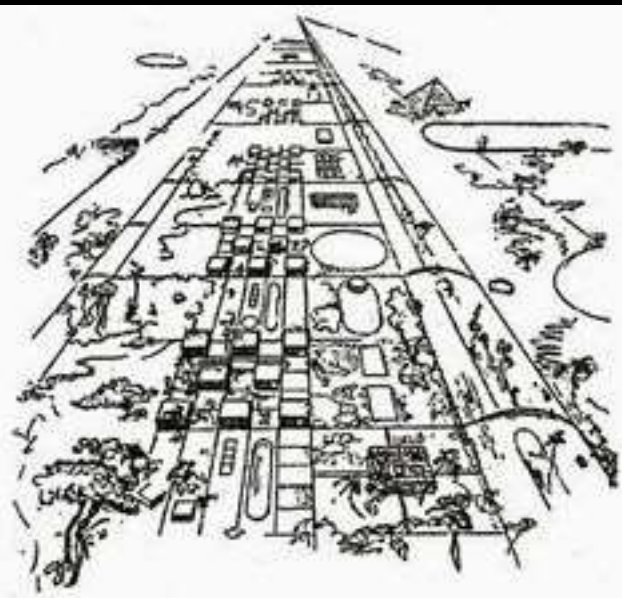
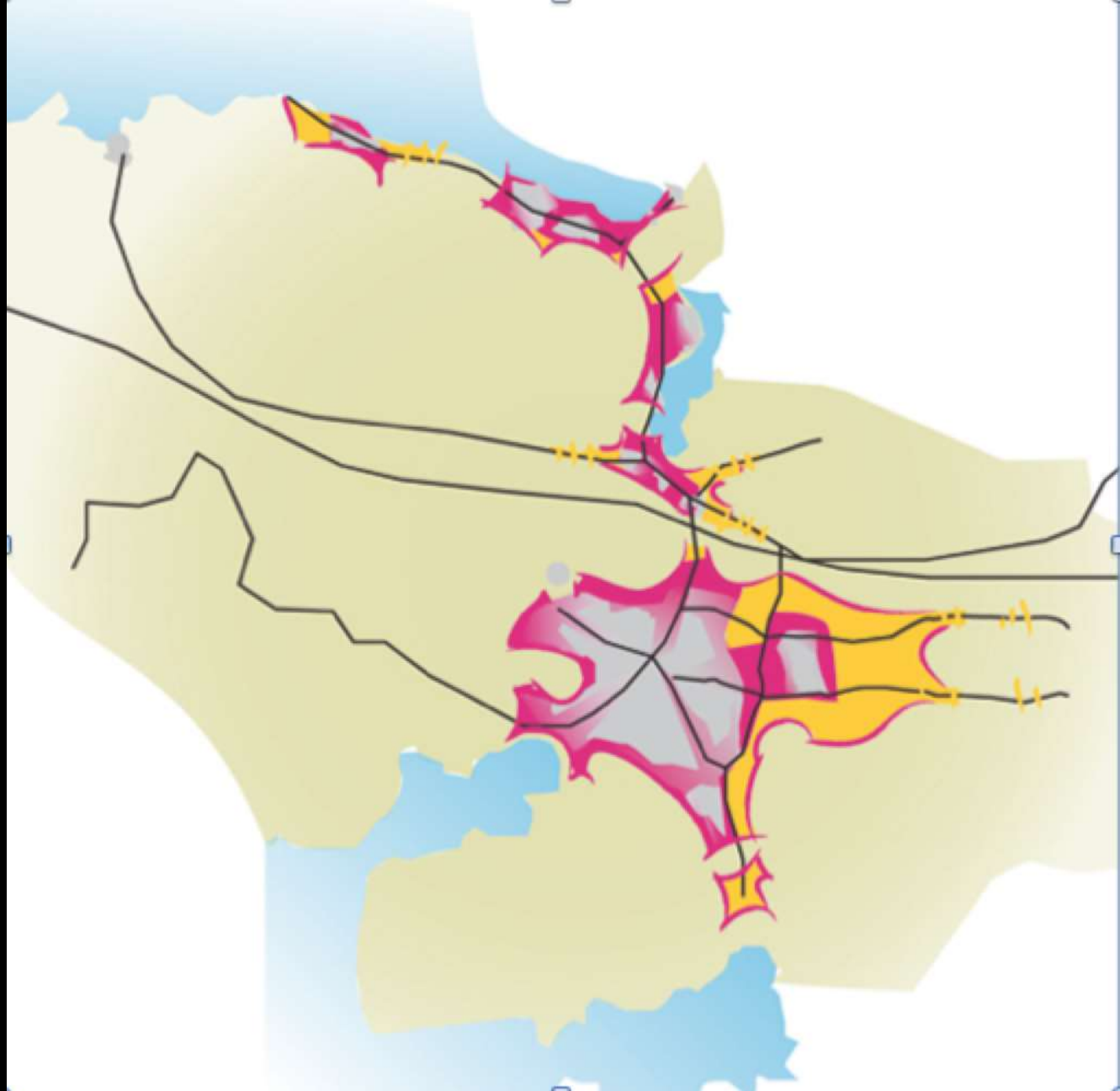

FIG. 3.

...but let's not forget scale
& heritage

'bouncing inwards'
&
'squeezing outwards'

'bouncing inwards'

&

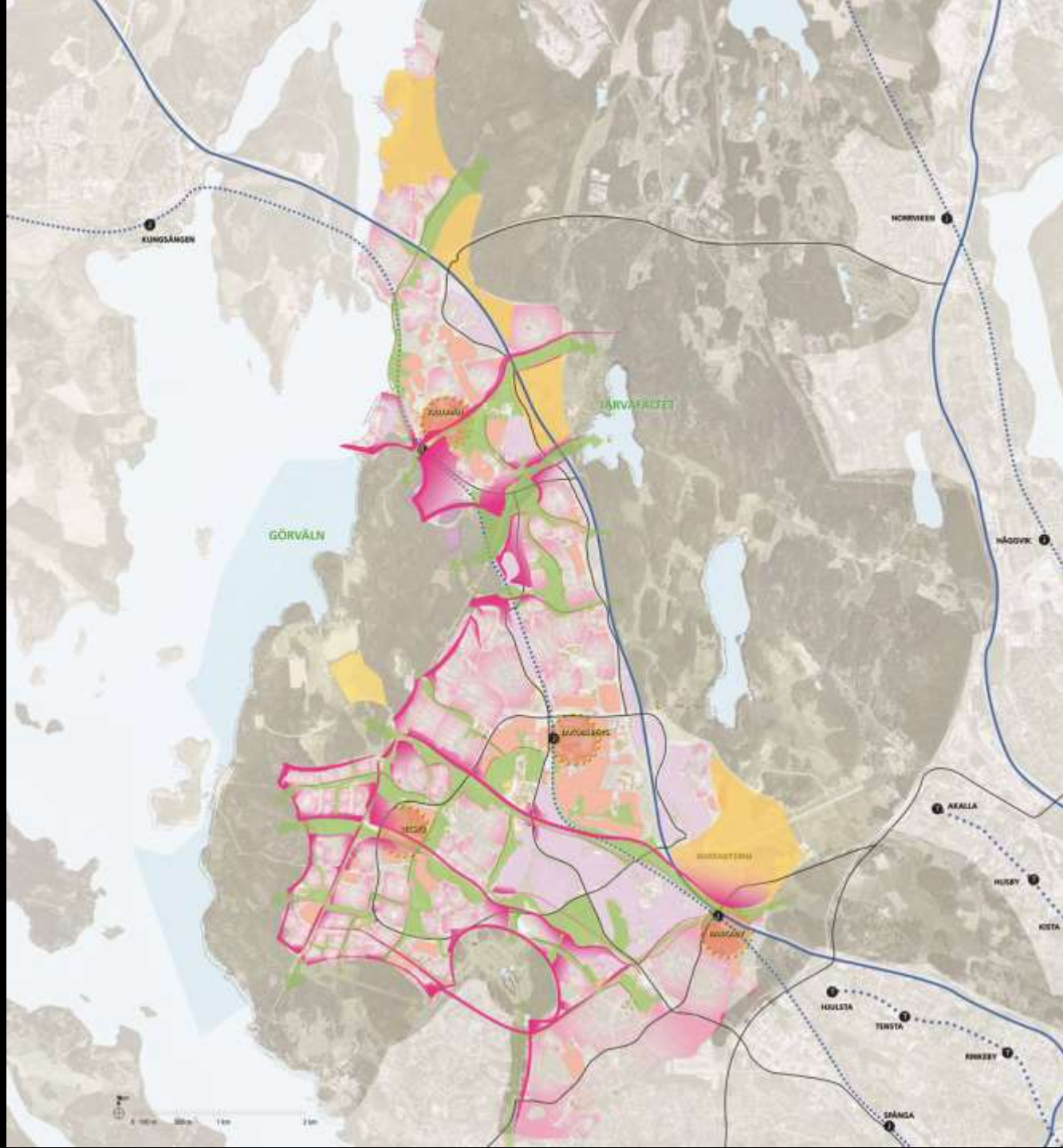
'squeezing
outwards'

länken Nynäshamn-Ösmo

&

Quay towards Görvåln

Citizen-based planning
to achieve
P + P
= plan preparedness
& plan repertoire

”30 sekunder – 30 år”

Blunda - frammana bilden av en värld Du önskar
Dina nära och kära – hur ser det ut där Du besöker
Ditt barnbarn...

..hur ser det ut?

Workshop med grannskap i Viksjö

Vid olika bord skissas med olika husmängder som S M L, small, medium, large, eller olika stadstypval som ekoby, trädgårdsstad, småstad, stenstad - det ger sen en bas för gemensamma slutsatser

Tool: dialogue method STEP

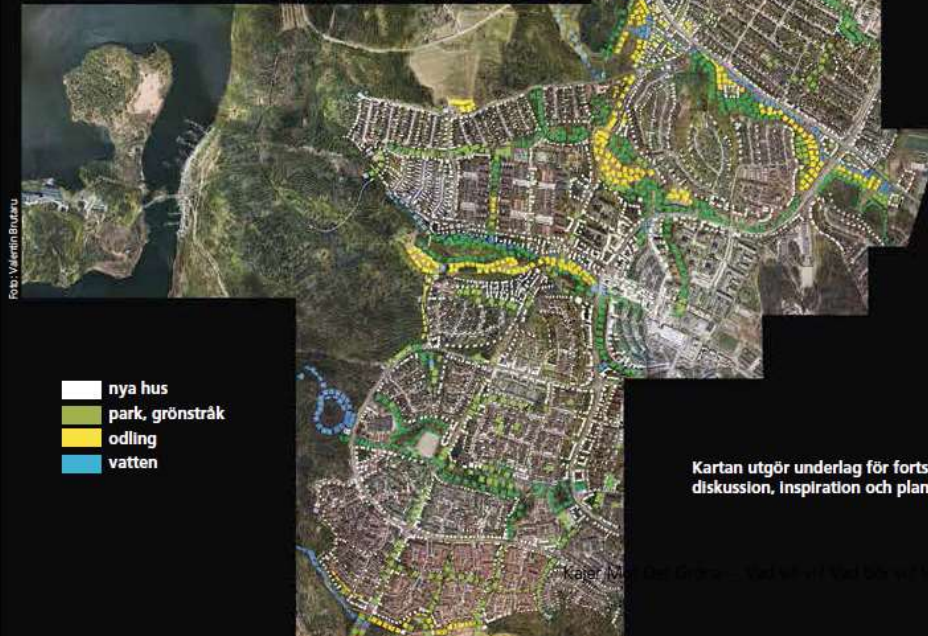
Tool: round table work

Kajer mot det Gröna och Reparativa kompletteringar:

Kartan visar ett utkast utifrån summan av
rundabordsarbeten i dialogmöten, med närboende,
elever, konsulter och referensgrupper.

Potentialen må överraska: Handboken illustrerar att
det som här kallas reparativa kompletteringar* redan
vid måttliga genomsnittshöjder på 2-3 våningar ger
plats för mer än en fördubbling av antalet boende och
verkande. Stadsdelen skulle kunna gå från 5 500 till 14
000 invånare, och det med verktyg till kompletteringar
som betonas är medborgarburna.

- nya hus
- park, grönstråk
- odling
- vatten

Kartan utgör underlag för fortsatt
diskussion, inspiration och planering

...more than doubling
by adding inwards
through bottom-up dialogues

Strategin med Inre "reparativa kompletteringar" enligt verktygen i Handboken...

KAJER MOT DET GRÖNA

...ger potential till mer än en
fördubbling av ytor för bostäder
och verksamheter:

+190%

redan vid bebyggelse
med i snitt 2-3 våningar

Kaj-projektet har en metodologi som:

- betonar vikten av en gräns för stadsutspredningen,
- vänder växttrycket inåt som "inre reparativa kompletteringar"
- formar baksidor till framsidor, som "kajer", vilket:
- genererar värden för både stad och natur, och synergier dem emellan
- utifrån värdeplaneringens kriterier kräver att nya bebyggelser bara tillkommer där de gör nytta för sin omgivning
- ser grönstrukturens kilar och stråk inte som hinder utan som vitala komplement till bebyggelsestrukturen
- utifrån ett prickmarks-skifte erbjuder byggrätter generellt mot gata och i övrigt längs tomtgränser där grannarna är överens
- betonar medborgarburna dialoger som bas för stadens inre komplettering och långsiktiga växt
- betonar begreppet reparativa kompletteringar i kontrast till begreppet förtätning
- betonar attraktionsplanering framför restriktionsplanering

Utifrån pilotstudierna i Järfälla, ger en omräkning
till regional skala en remarkabel potential:

+1.800.000

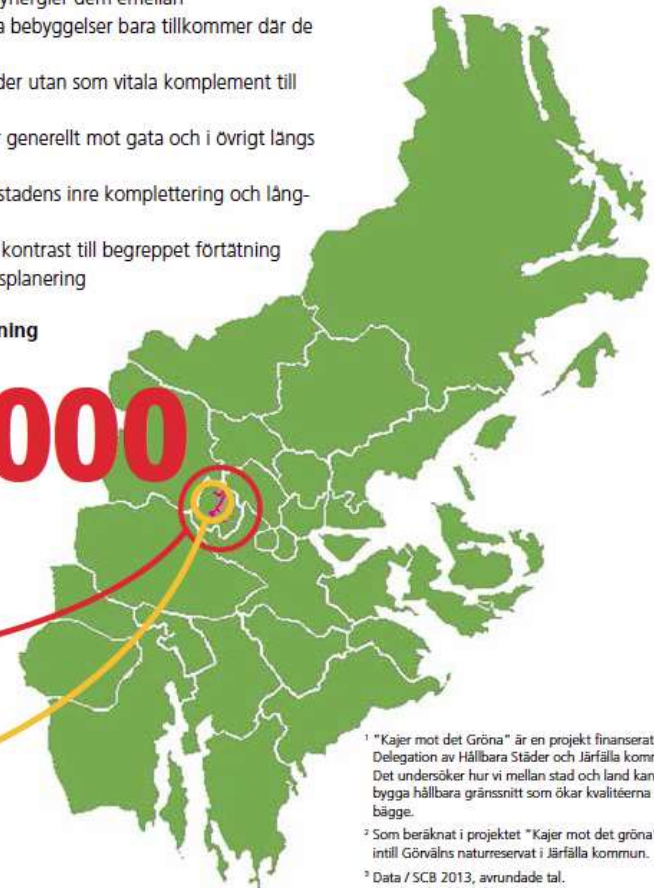
enheter⁴ i Storstockholm utöver dagens
940 000 befintliga bostäder³

+54.000

enheter⁴ i Järfälla kommun
utöver dagens 29 000 bef bostäder³

+9.500

enheter⁴ i kaj-projektet
utöver dagens 5 000 bef bostäder²

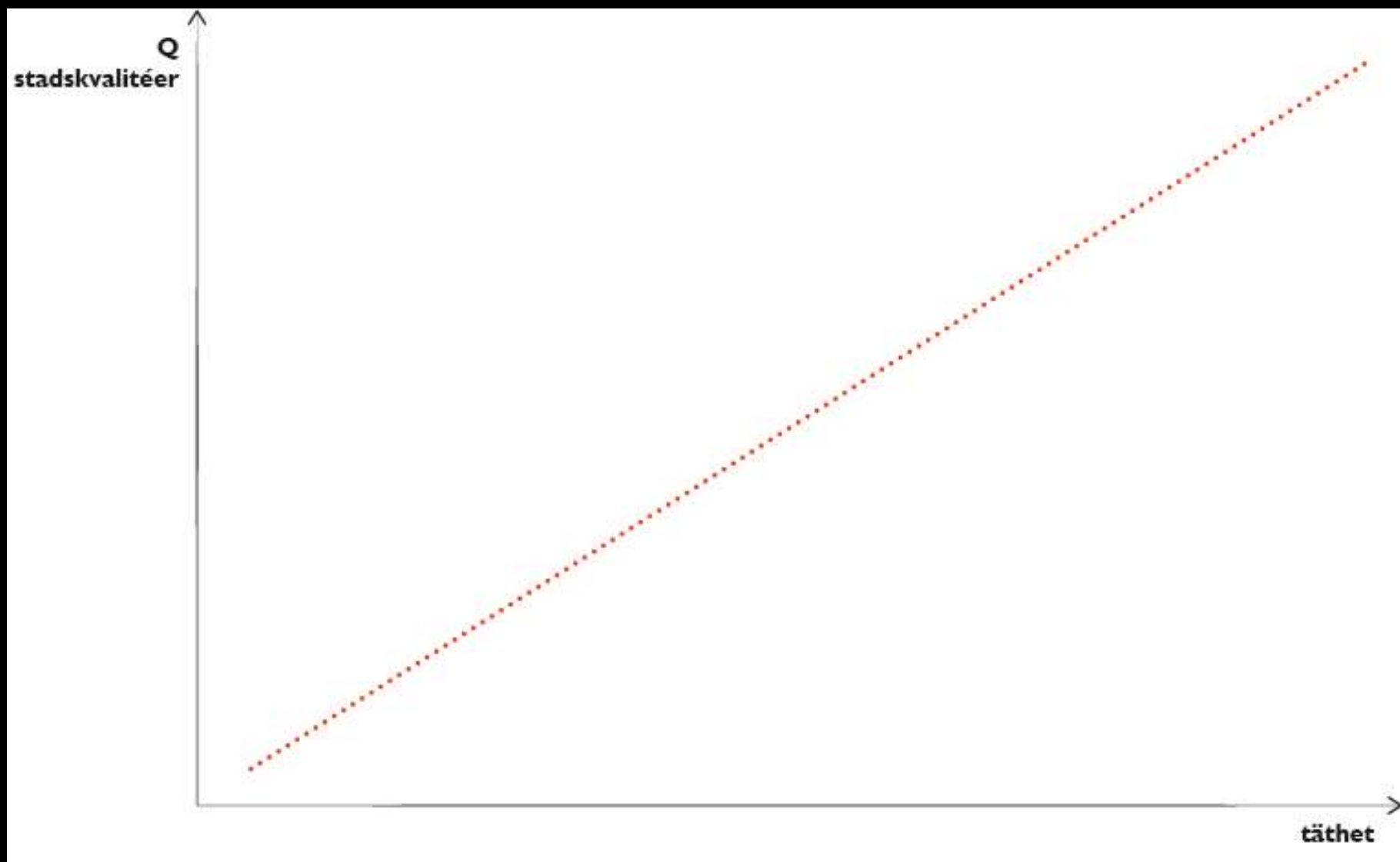

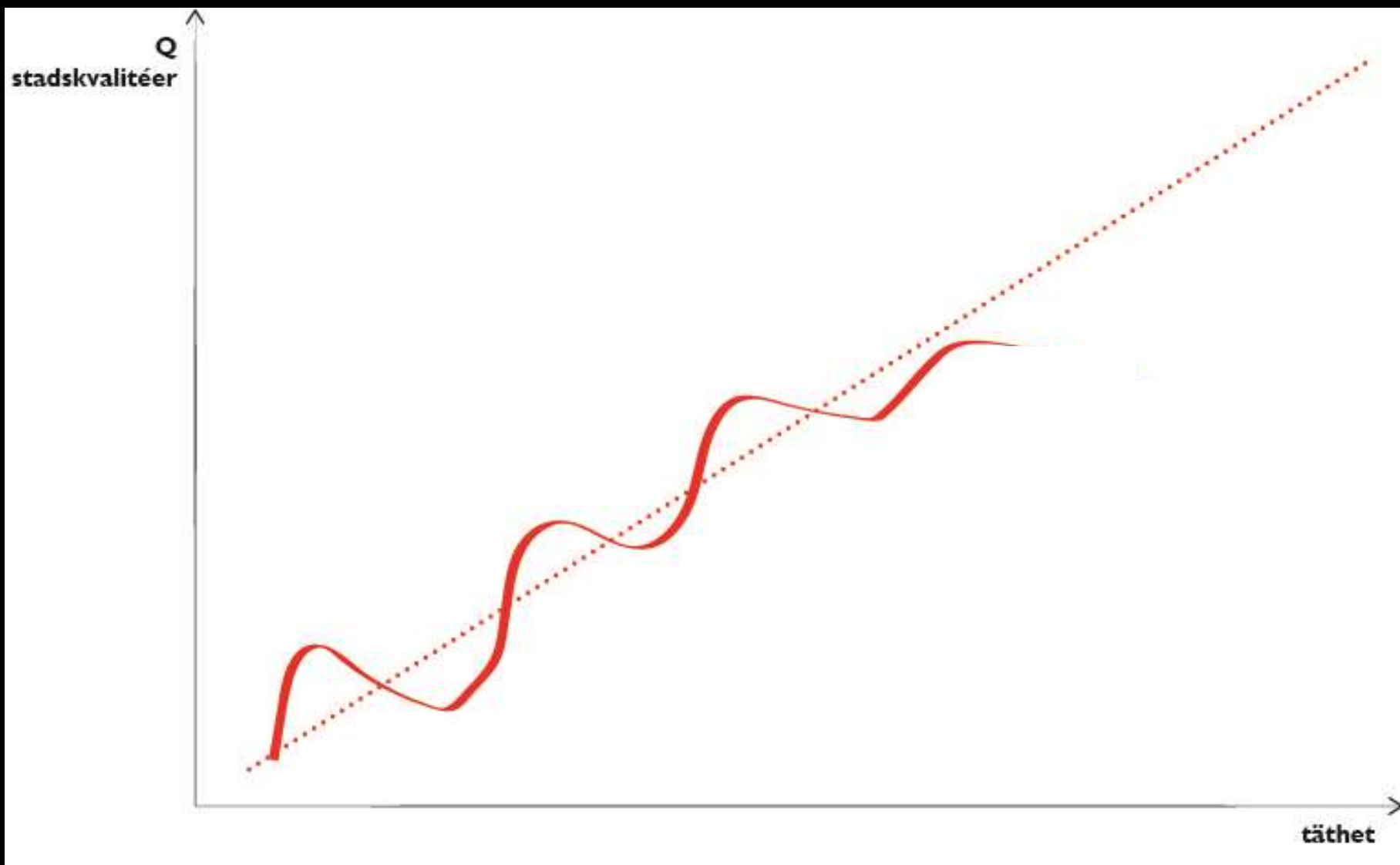
¹ "Kajer mot det Gröna" är en projekt finanserat av Delegation av Hållbara Städer och Järfälla kommun. Det undersöker hur vi mellan stad och land kan bygga hållbara gränssnitt som ökar kvaliteten för bägge.

² Som beräknat i projektet "Kajer mot det gröna" intill Görvalns naturreservat i Järfälla kommun.

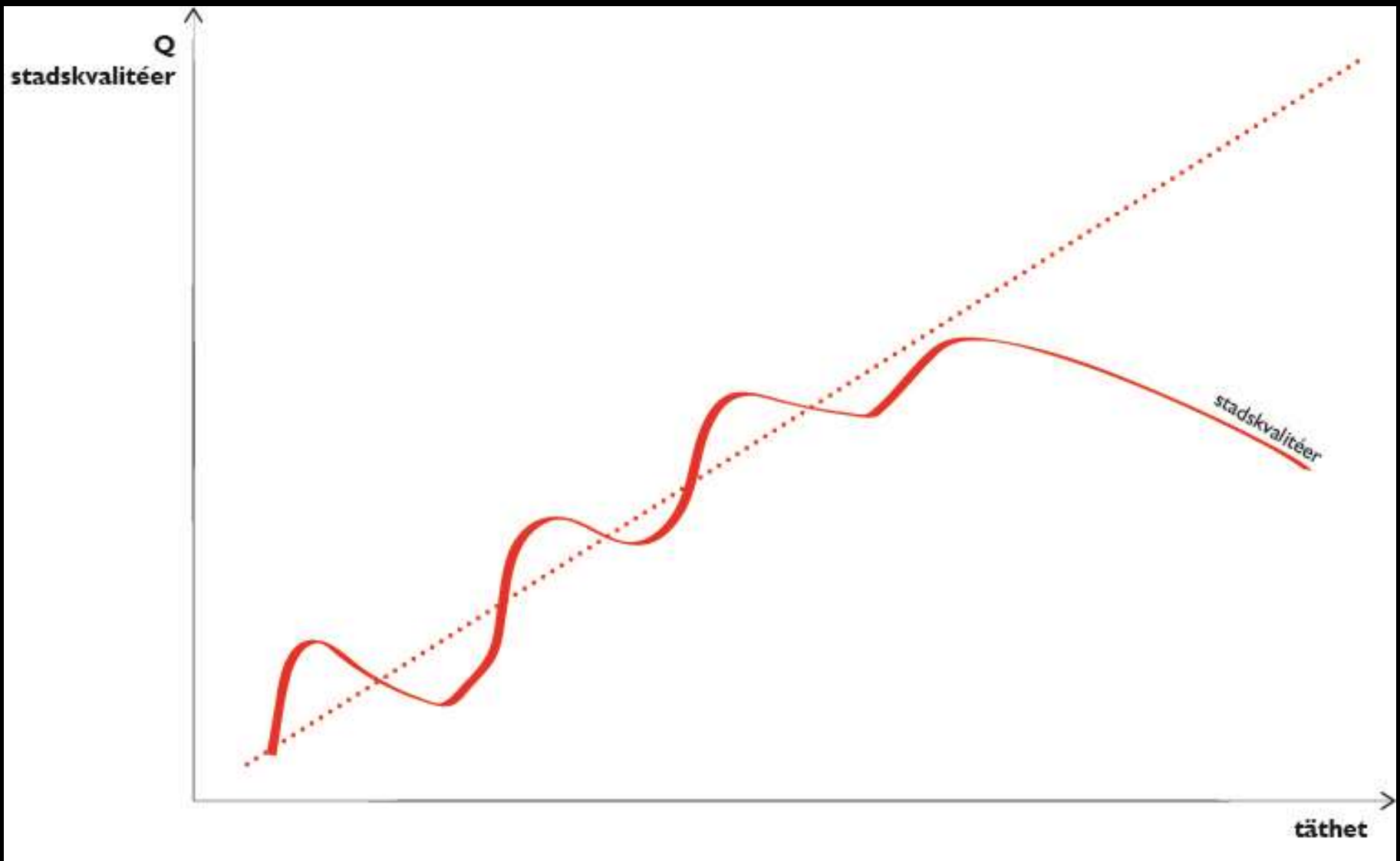
³ Data / SCB 2013, avrundade tal.

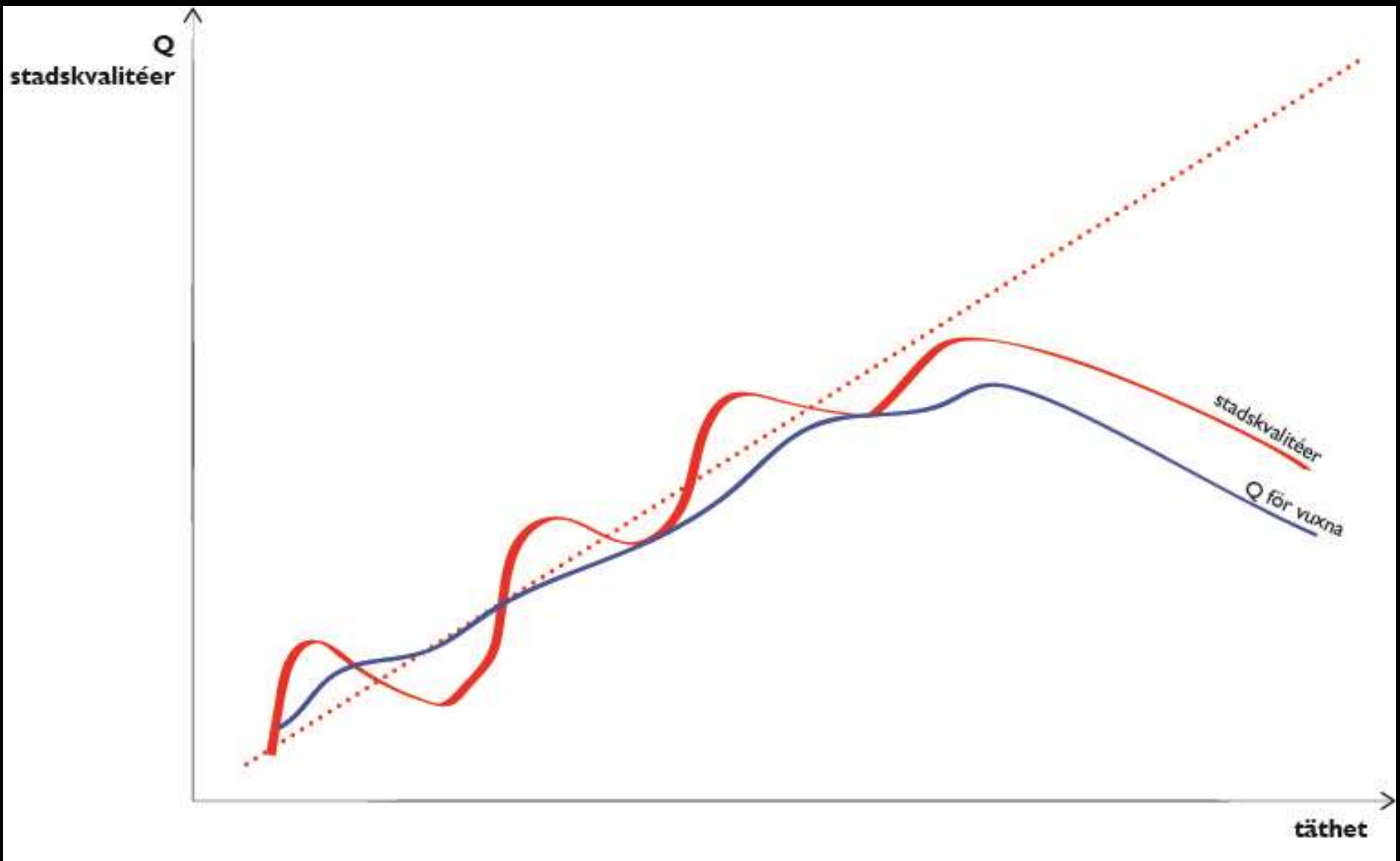
⁴ Enheter à 100 kvm BTA, där en viss procent kan utgöra verksamhetsytor, service etc.

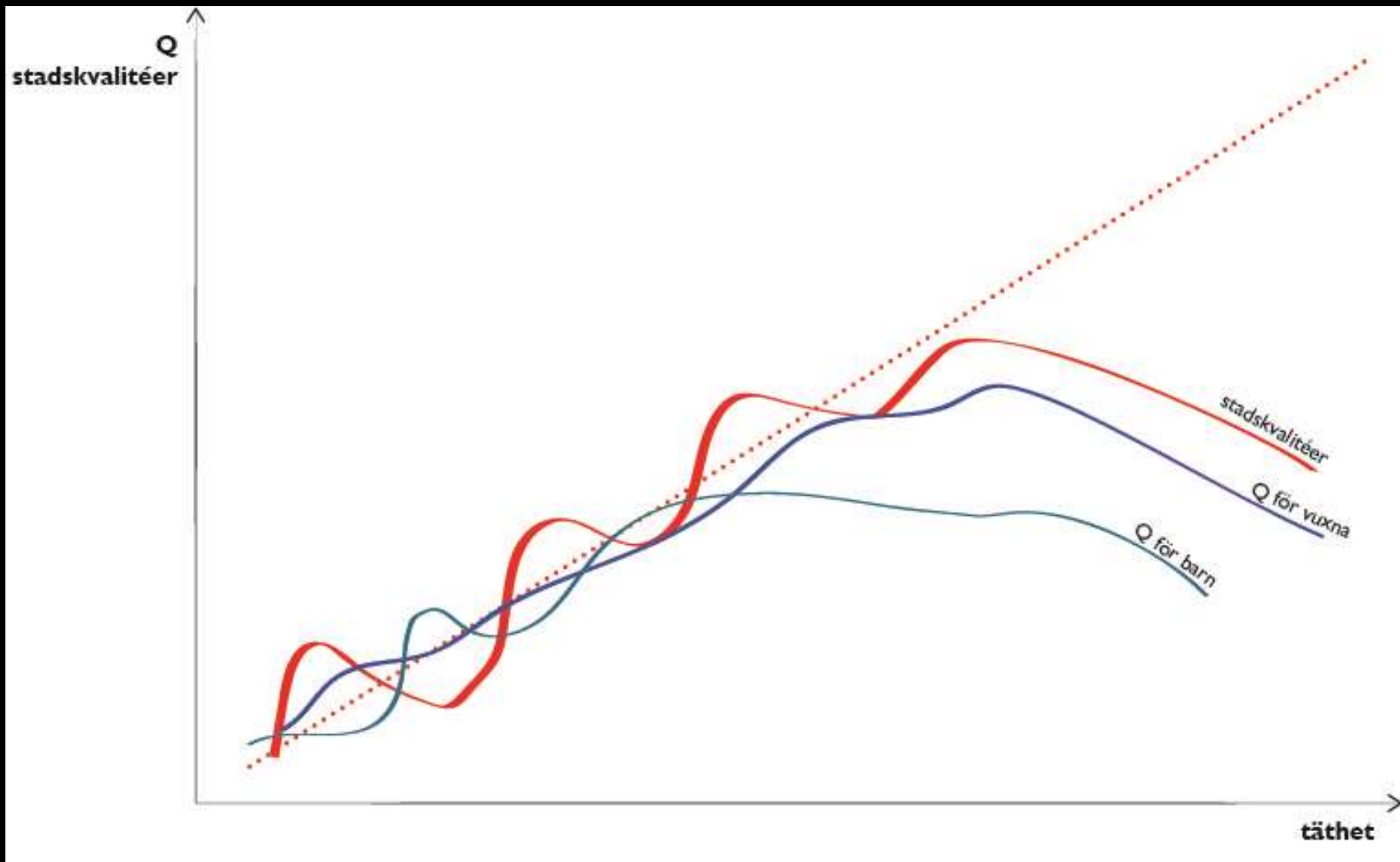

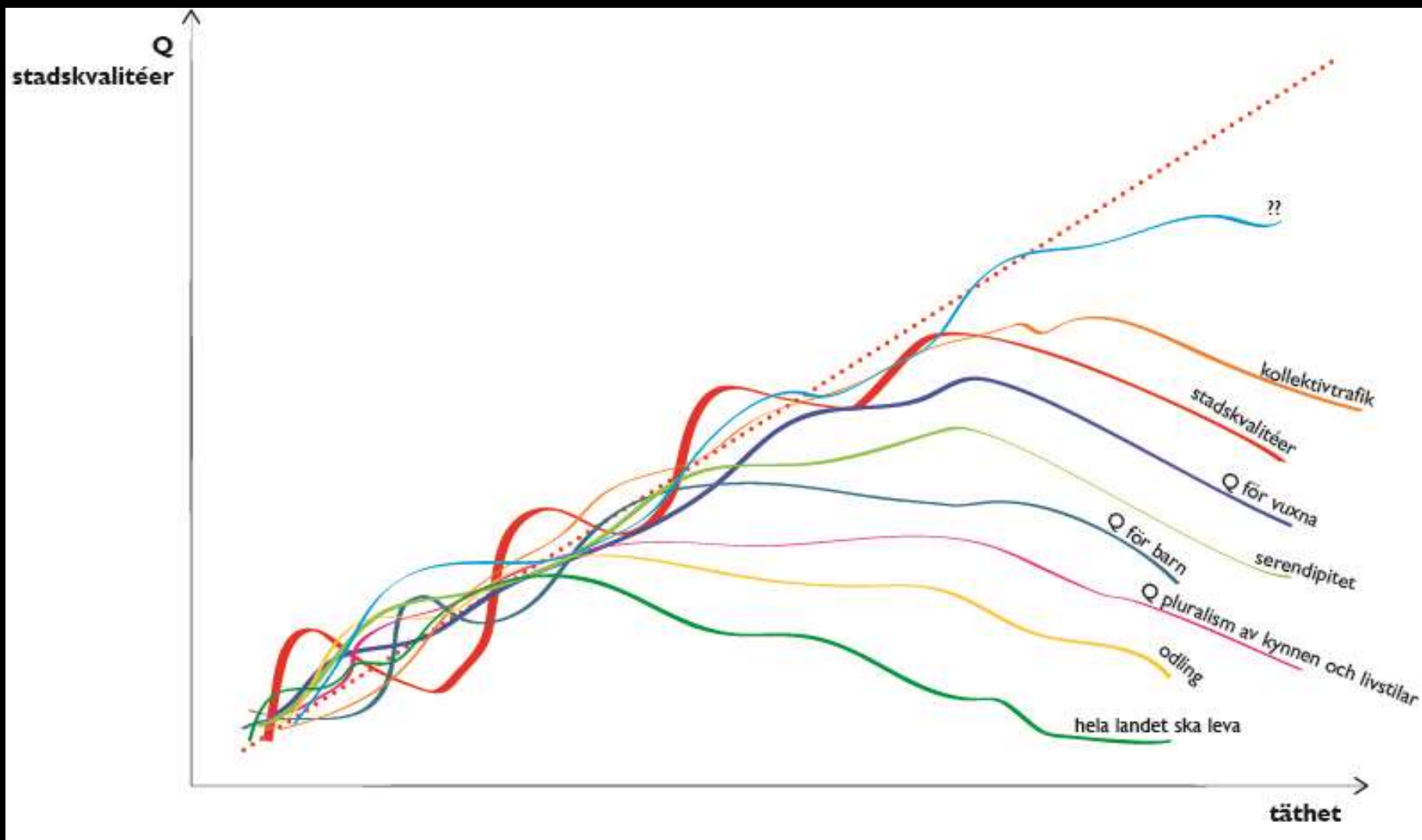

14 steps for your town towards sustainable patterns

14 steg som får din stad att gå i hållbar riktning

Vi ärver vår bygd. Vår generations och vår tids stadsplanering har ingen början, och inget slut. Vi tar över ett bebyggelsearv och vi överlämnar ett annat arv. Vi har välgnats både med arvskamrad kunskap och begränsande problematiska betingelser.

Vår svenska PBL-tradition med översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner och detaljplaner, tog fasta på den insikten: dvs att tänka cykliskt i stället för linjärt. Med omtag vart fjärde år skulle den cykliska arbetsgången säkras.

De 14 steg som illustreras i detta kapitel ska också ses i det skenet. Olika planeringsåren i Din kommun kan haka in i olika steg av planeringscykeln.

Men kapitlet ska också ses som ett inlägg om hur gångs planering kan eller bör ses över för att säkra

...gör det
cykliska till
en lärande
kumulativ
spiral...

just de kvaliteter som ett cykliskt tänkande var avsett att ge. Ansatsen i denna Handbok berör steg inom hela cykeln - ÖP-FÖP-DP-, men lägger ändå störst vikt vid att hållbarhetsfrågor kan säkras genom att få ÖP- och FÖP-momenten både mer proaktiva och mer i fokus för medborgardialogerna.

De 14 steg som redovisas har valts för att erbjuda en slags överblickbar manual av en planeringscykel inom den ständigt rullande planeringen. I detta kapitel sker det med fokus på den kommunala planerarens eller politikerns perspektiv.

Varje steg består förstås sedan av delmoment och det som vi här valt att kalla verktyg, tumregler, tankespår etc. Dessa redovisas mer utförligt i kapitel 3.

Detta kapitel visar liksom övriga kapitel Handbokens ansats, tankespår och referenser på vänstersidorna, och hur dessa kan falla ut som planekempel i Järfalla på högersidorna.

	Diagram	Exemplifiering
VÄLI VÄXTMÖNSTER OCH TYPOLOGIER: Steg 1: Välj stadens långiktiga växtmönster, nerflyttnen och dess relation till landskapets gröna struktur! Steg 2: Välj stadstyper för en god planverksamhet - 'murti-fasen'!		
SÄTT GRÄNSER: Steg 3: Jämför stadstyperna Öppen - 'kaj-fasen'! Säkra tvärande gröna stråk och 'våra kajer'.		
FÖRFINA INRE STRUKTURER: Steg 4: Förfina stadens inre struktur för mer synergieffekt och en mer kollektivt utvecklad struktur. Länka samman med de gröna strukturerna väl.		
VÄXA INÅT GENOM INRE KOMPLETTERING: Steg 5: Öppna för byggrätter inom befintliga närliggande zoner, utvidga hufvudsakligen i 'grönmarkskaj-fasen'! Steg 6: Öppna för byggrätter i inflydningsområde och glösa mellan befintliga stråk - 'värdeplaneringsfasen'!		
LOKALISERA ETABLERINGAR: Steg 7: Lokalisera och etablera servicepunkter! Steg 8: Öppna för och stärka starten av service och verksamheter! Steg 9: Aktivera längs 'kajerna' synergieffekt med Moder Natur!		
GE BETINGELSER FÖR SYNERGIER: Steg 10: Forma 'kajerna' som stöd på de gländas vilkor! Steg 11: Berika stadstyperna blandning av bebyggelsestyper! Steg 12: Säkra korridorerna - ett riktigt stad med riktig natur! Steg 13: Individualisera kapitelerna, genom att både intensifiera och öppna för stora ytor! Steg 14: Planera för det upplanerade!		

14 steps

14 steps for your town towards sustainable patterns

Steg 1

Välj stadens långsiktiga växtmönster, dess morfologi* och relation till naturens gröna strukturer!

Betrakta Den stad i ett historisk perspektiv, både och framåt. Vår stadens kommunhuvudstans längska värdmörst. Visa var staden kan växa, och var den kan minska. Illustrera hur stadens form bör se ut och till längska värdmörst. Stad 2.0 resp Stad 0.7. Prioritera en stadsform som utgår från de kollektiva fördelningens logik, och som samtidigt beaktar balans och utrymme mellan bebyggelsestruktur och grönska.

Vid tillväxtscenariet, Stad 2.0, fastslås hur stor del av tillväxten som kan ske som inre reparationer kompletteringsregler* och hur mycket som behöver ske i form av utvärder av stadsstrukturen. Ett gott exempel på gränssättning är Portland*, ett gott exempel på smarta utvärder är fingerplaner* av t ex köpenhamns sort.

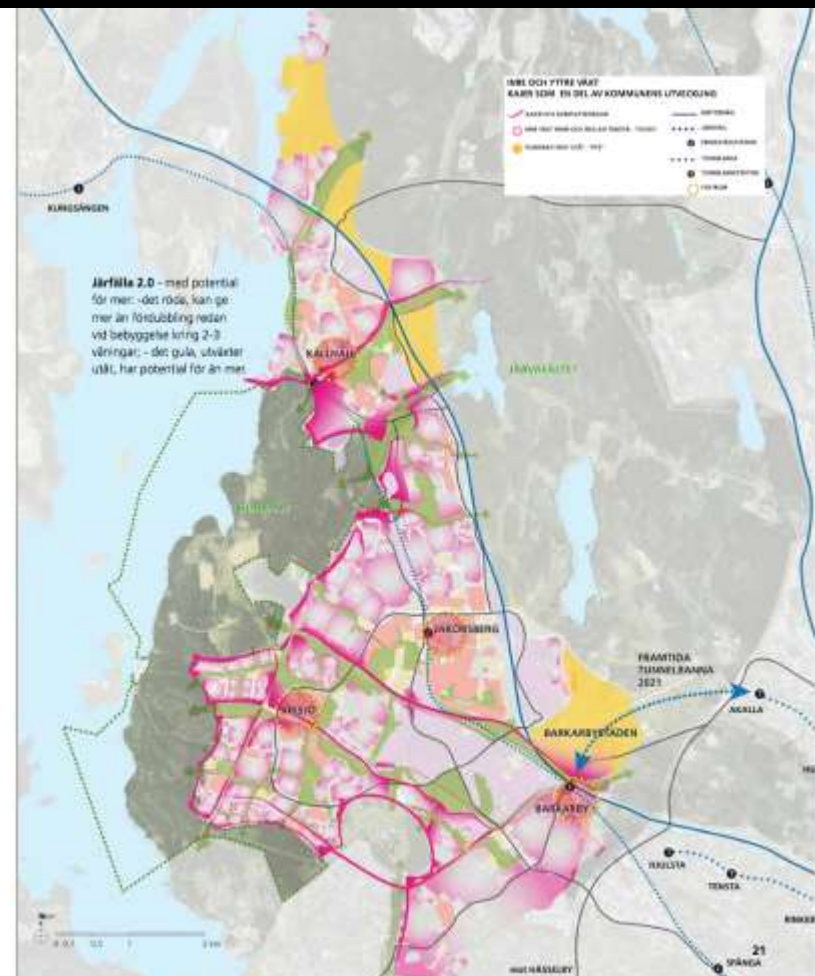
Vid minskningsscenariet, Stad 0.7, fastlägg vilka bebyggda delar som med fördel kan omvandlas till naturmark av olika karaktär, odling, besökning, etc. Fastlägg parallellt var befintliga bebyggelsestråk och grönsatser kan behöva kompletteras.

Välj strategi för gatunät och stadsstruktur, dvs en morfologi*, som innebär att stadens reskvot** stegvis kan förbättras. **Ta härmed ett beslut om ett slut på bubbel-planeringen***

Steg 2

Välj stadstyper för en god planrepertoar*
- "matris-fasen"*

Få ett resolut beslut att planera utifrån val av stadsdyster* med goda prestanda*. Utgå från ett stadsdystypsnatrasn*. Modifiera den gärna för Din kommun. Komplettera med stadsdyster som kommer fram i olika dialoger – och lämna in del rutor öppna för fortsatt inspel. Kärnlig vilka stadsdyster som kommunen har bra exempel på, och vilka stadsdyster som det behövs mera av, dels för att passa olika kymnen, dels för att profilera kommunen. Sönderställ en rik mix av stadsdyster i olika stadsdelar.

A tool box of 47 tools:

Verktøy 4

Plan 2.0 / Plan 0.7

P + P: Planberedskap* & Planrepertoar*
- som verktøy for styrkt flexibilitet

Tenk ut hur En stad, by eller kommun ser ut när och om den på ett hållbart sätt blir dubbelt så stor i folkmängd. Gör detsamma för en framtid när staden/byn halverats, eller giltigt ner till såg 0,7 av dagens storlek.

Långsiktiga scenarier om stora öknings kan synas mörka, men de har flera fördelar: de vänder fokus till frågor om långsiktiga kvaliteter, dvs själva essensen i begreppet hållbarhet. De riktar också fokus på hur de dagliga små planläggningarna behöver bli delar i hållbara växtmönster. Långsiktiga scenarier gör det naturligt att beakta både bebyggelsestrukturer och trafikeringsmönster, gör det mer naturligt att tänka utifrån kollektivtrafikens struktur och allt mindre naturligt att fortsätta de små stegens logik.

Långsiktiga scenarier för minskande befolkningstal är ofta mer smärtsamma, men de kan vara av intresse av flera skäl: dels minskar många kommuner och är fler dramatiska omkastningar kan väntas, dels kan minskningar inom delar av en kommun göras både klokt och defensivt ökokost. Och slutligen: även om inte hela kommunen minskar finns det kanske fördelar att vinna genom ansamling av bebyggelse i hanterbara stråk. Det kan gälla hanterbarhet ur va- och kollektivtrafiksynpunkt lika väl som hanterbarhet vad gäller gröndstrukturernas reparation.

En god planberedskap* har flera andra fördelar: En bra långsiktig plan är generativ*, dvs den väcker tankar som kommunen själv, och dess innehåll eller fastighetsutvecklare, kanske annars inte kommit på. En bra långtidsplan initierar också tankar om förändringar i verksamheter utanför gängse bebyggelseplanering: t ex hos aktörer inom turism, framtidsfrågor, nya näringssektorer, etc.

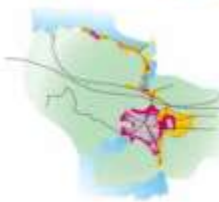
En bra planberedskap* är viktig inte minst för att råda bot på den nu gängse situationen att det mest är de stora aktörerna som ökar med uttärpta och omtämliga planeringsfärdigheter. Det är ett förhållande som gjort vår planering skaldnande* på ett sätt som slår ut små och nya bygghare och byggherrar, och som därmed främjar oligopoliseringar. Det har i sin tur lett till att många kommuner de facto tappat initiativet och blivit beroende av olika marknadsaktörernas initiativ, perspektiv och

Portland, USA, har satt sin gröns - det ger värdet 1.0.

København fingerplan - vilket utsläpp kollektiva färdmedel ger gröna kilar.

Hylkvarn 2.0 - plats för visat både värd och utsläpp.

Byggarens jobb är att bygga. Vi önskar inget hellre än att kommunerna har planer framme, mycket planer, olika slags planer. När vi tar initiativ ses vi ofta ha rollen som "the bad guys". Det är inte tveklöst och det blir sagt.

Jens-Erik Bengtsson, byggare, tidigare SKANSKA, nu senior rådgivare

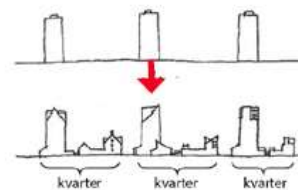
Plan 2.0 för Hylkvarn kommun, - inför en ny ÖP undrade kommunen: "hur ser vi ut när vi är dubbelt så stora?". Såss via STEP-dialog.

Kollektivtrafikbaserat planmönster - utifrån serie av spårvagnstationer i kvarterformad struktur - kajer mot odling, golf och dagvattenpö. Stråket länkar befintliga områden samman och fram till två stora radella järnvägslinjer mot Paris centrum.

Omdaning av miljonprogramsområde under mottot - 3% / + 20% i Hellersdorf, Östra Berlin - den röda pilen visar hur inre komplettering ändrar stadsdelens position i attraktivitetsdiagrammet nedan

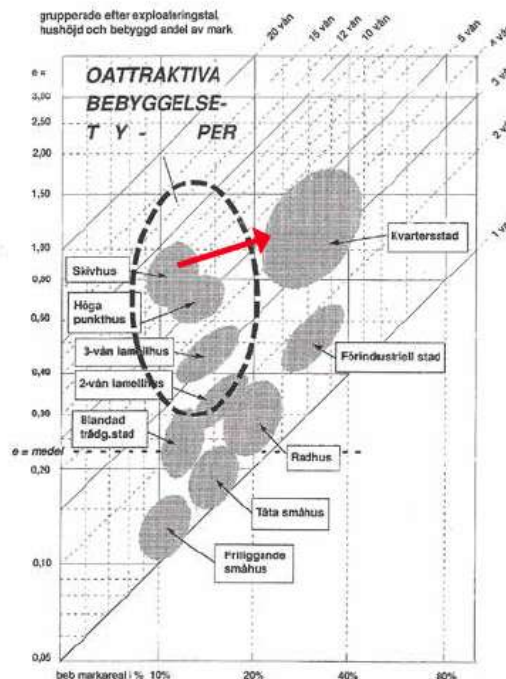
Verktyg 18

Värdeplanering

– att kräva att nya bebyggelser gör nytton för sin omgivning

Värdeplanering innebär att varje byggprojekt avkrävs skapa nya värden för omgivningen, värden utöver sin primära funktion. Ny bebyggelse i form av bostäder eller kontor kan t ex försköna en sida av ett torg, skärma buller och störningar, öka tillgänglighet och trygghet, förbättra mix av bostadstyper och upplåtelseformer, stärka kollektivtrafikens och den lokala servicens konkurrenskraft, skapa nya sociala och ekologiska samband och överbygga barriärer i stadslandskapet. Värdeplaneringens utgångspunkt är strategin om "reparativa kompletteringar"*, dvs att premiera val av tomter och bebyggelsetyper som på ett antal sätt bidrar till att åtgärda lokala brister och problem. Det minskar polariseringen och ökar förståelse och acceptans för nya bebyggelseförslag. Värderosen* är ett bra visuellt medel att åskådliggöra de nyttor en intressent vill anföra för att få acceptans för ett förslag, och ett minnesstöd för att förstå den bredd av influenser som varje tillägg i våra städer och byar utgör.

Slutsats: Genom i god tid öppna dialoger om stadens eller stadsdelens framtidsbilder, med fördel regelbundet ompröva, inbjuds medborgarna använda sin kreativitet till att addera mångfald till stadens fysiska utformning – snarare än i att hänvisas skriva samrådsskrivelser över förslag där det mesta brukar vara så låst att den som har invändningar eller alternativa tankar mest betraktas som en som ställer till besvär, förseningar eller kostnader.

Johan Råddbergs diagram över stadstypers täthet i termer av procent bebyggd yta, genomsnittliga våningsantal och exploateringsgrad - en effektiv illustration över den klassiska stadsvävens effektivitet

Verktyg 19

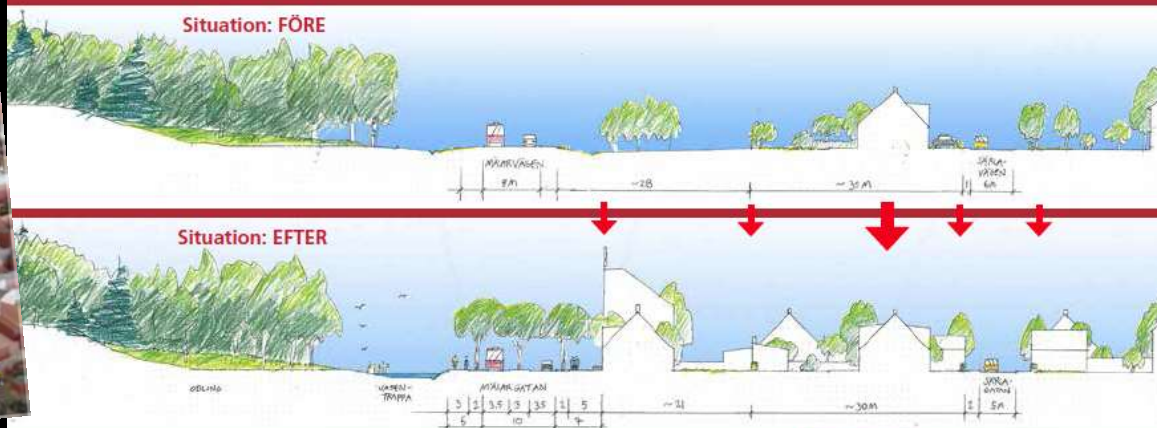
Reparativa kompletteringar

- fokus på ofullständigheter
- att göra tillägg som gör nytton för sin stadsdel

En stor del av våra förorter är charmiga, men utgör, genom ensartade innehåll, trafikstruktur och sviktande service, ändå inte hållbara stadsdelar. Det genereras ofta allt mindre service och stadsliv, men allt mer biltrafik. Stadsdelarna är därför ofta

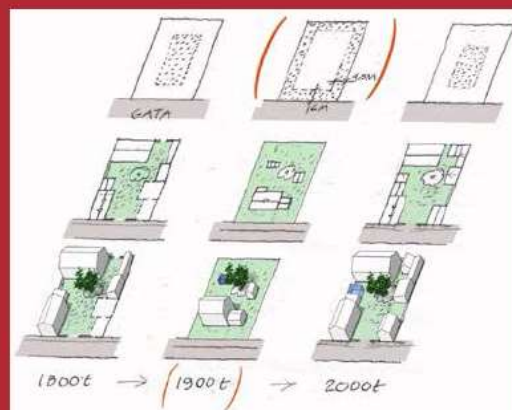

"Vi behöver bygga, vi kommer att bygga och vi bygger. Frågan är hur och var det innebär nytton, utöver tak över huvudet på dem som flyttar in"
Emma Jonsteg, Utopia arkitekter AB

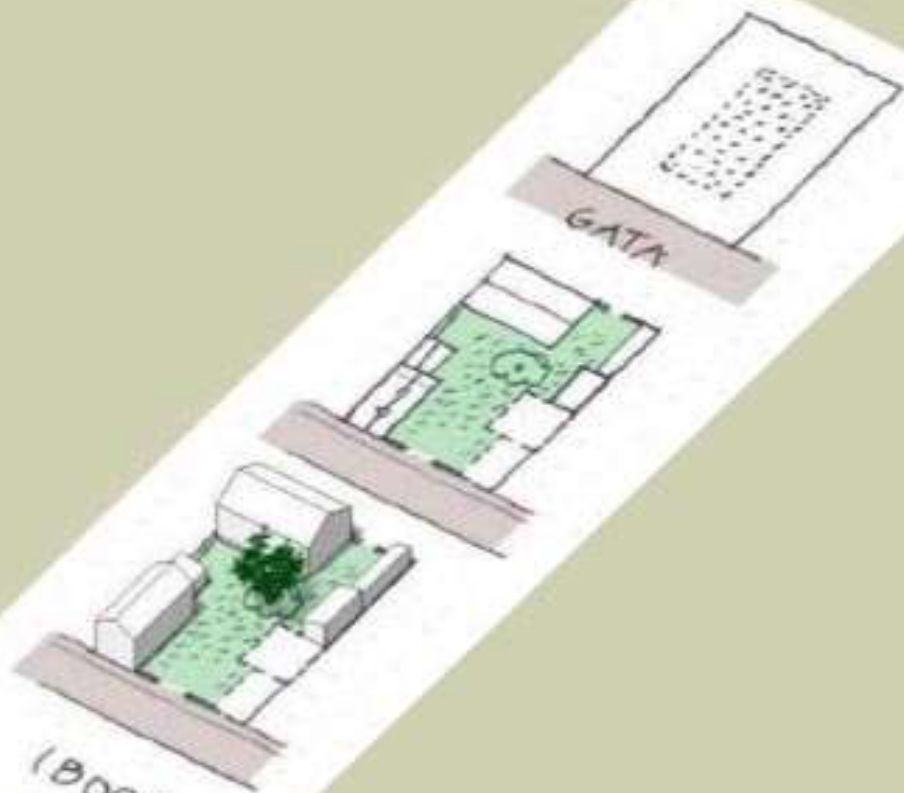

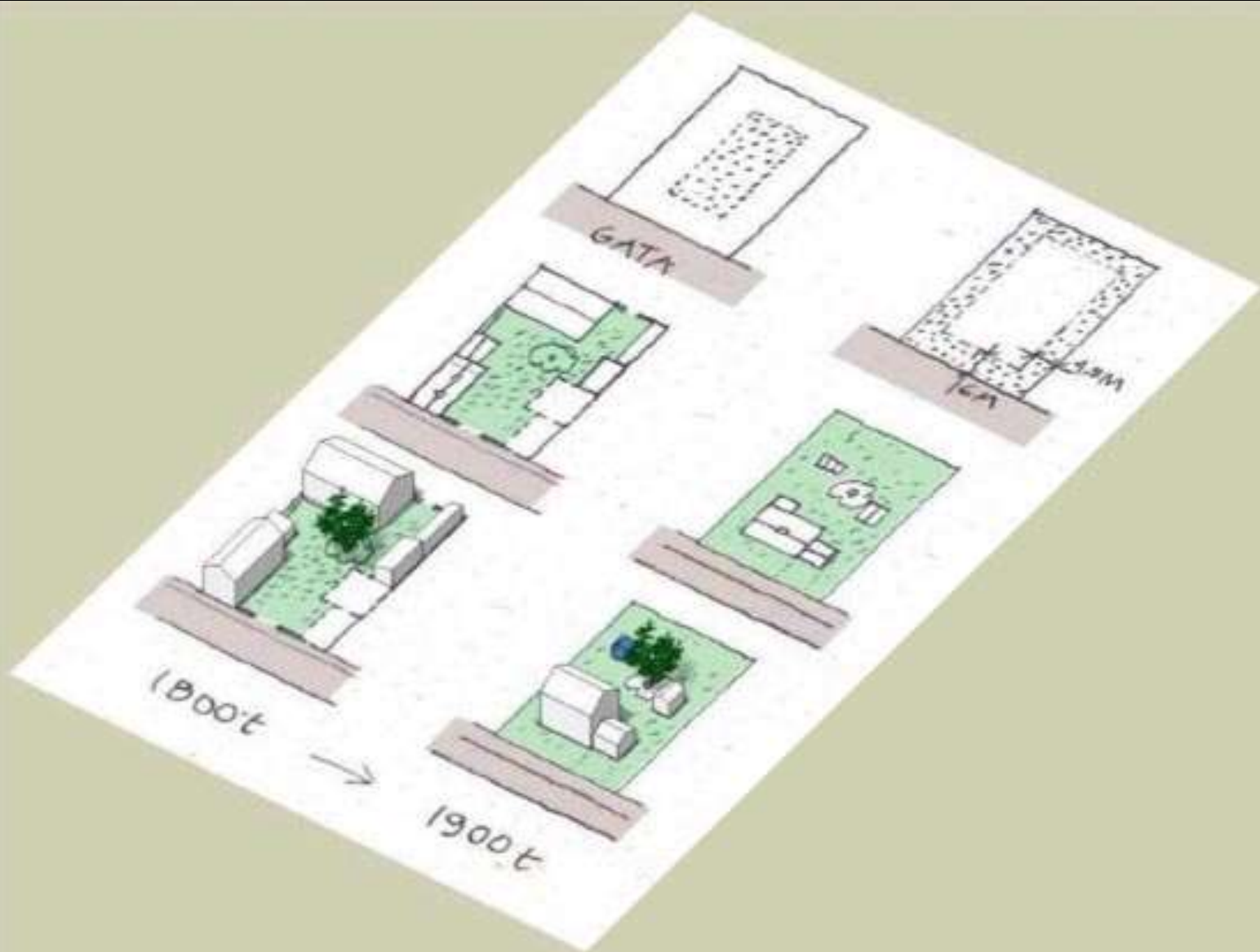
Prickmarks-skifte - I exemplet Jakobsberg villaägare erbjuds byggrätter ut mot lokala gatan och Mälarvägen - och mot grann-tomten där man är överens

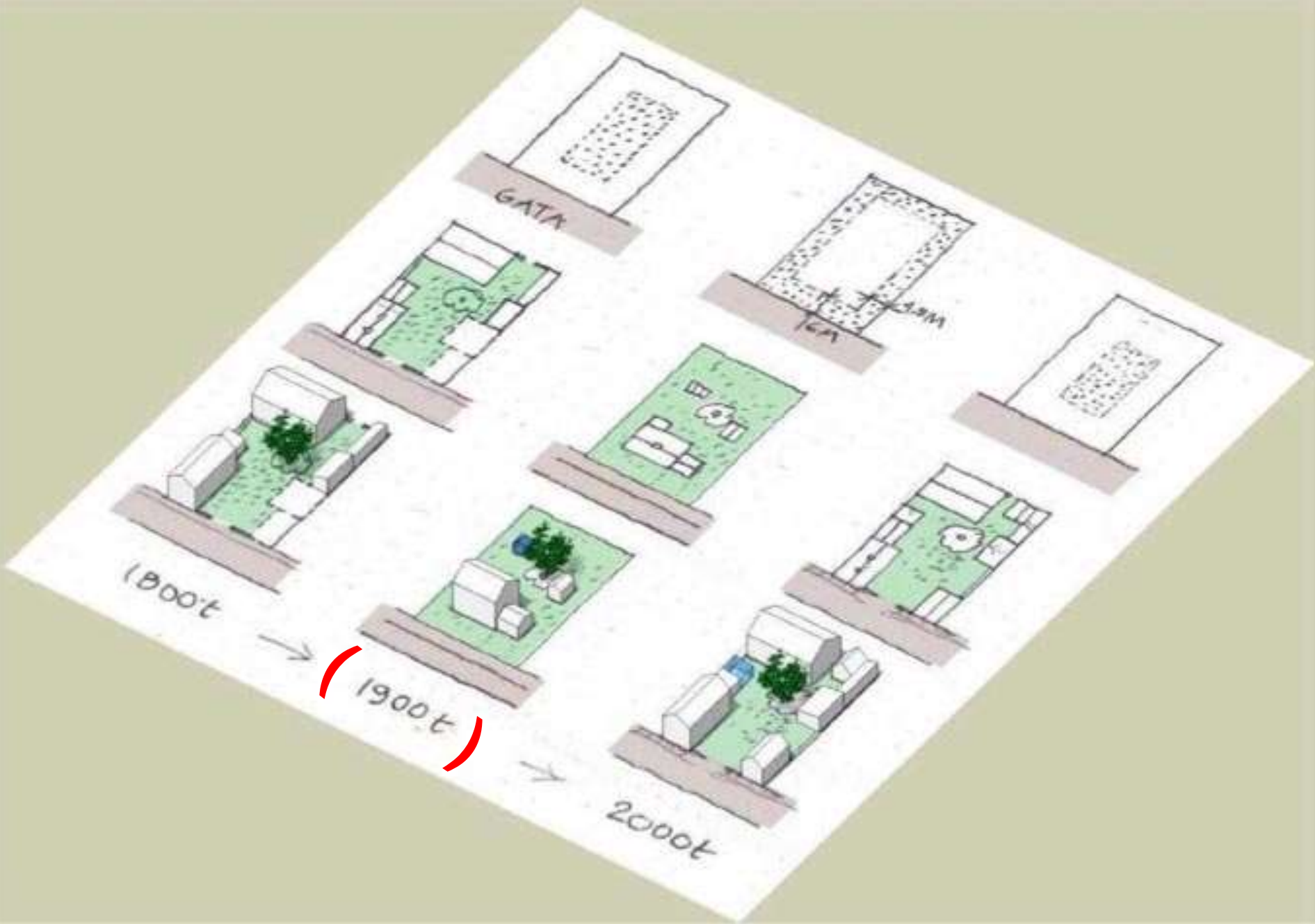
Prickmarks-skifte - I gräns mot naturmark
- villaägare erbjuds byggrätter ut mot en trevlig men också otrygg skogsväg och an mot grann-tomten där man är överens.
- mellanliggande mark erbjuds som kompletterande eller avstyckningsbar byggrätt

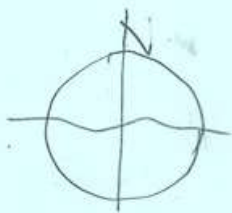

...dags att sätta parentes kring 1900-talets prickmarks-praxis

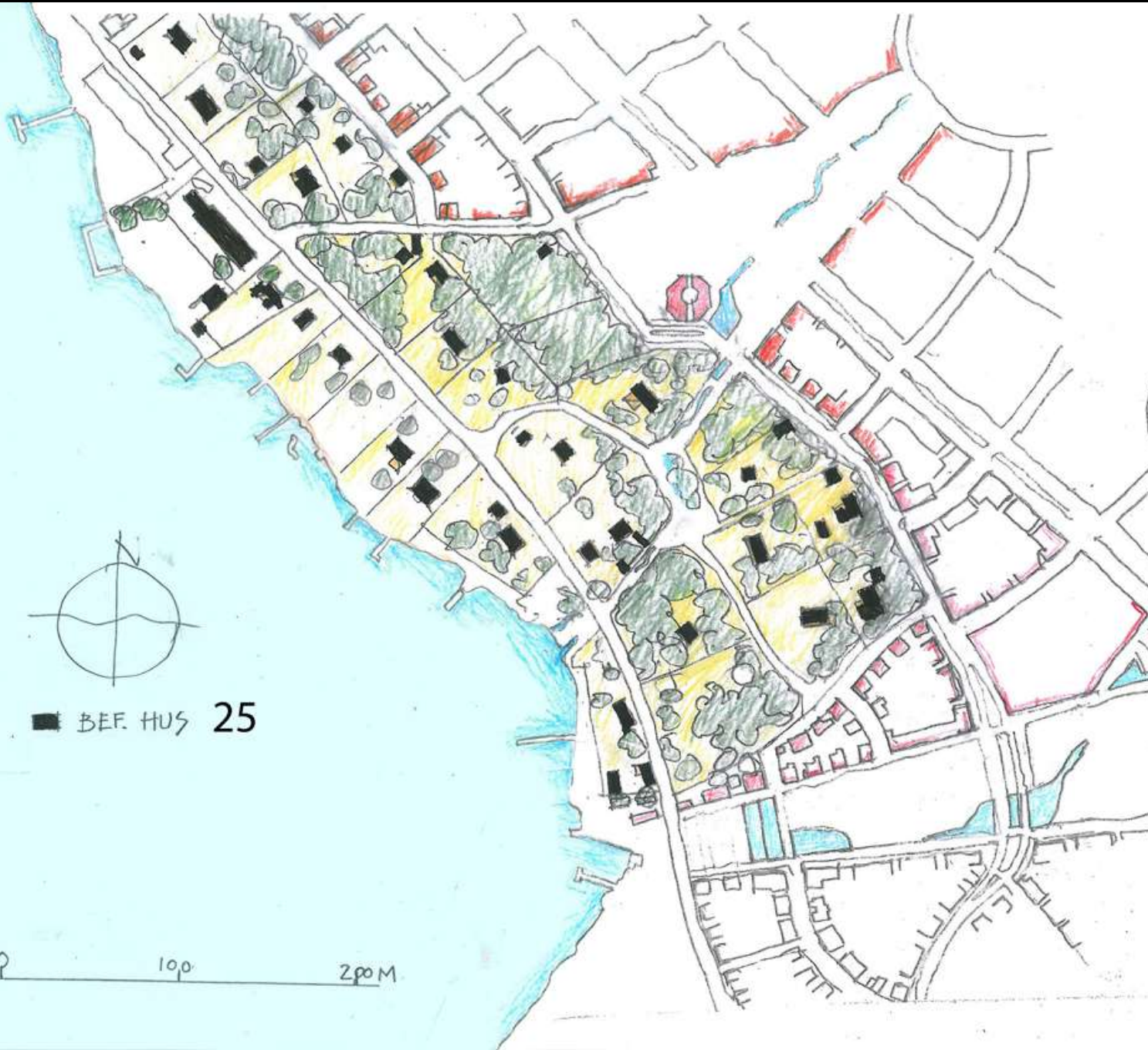

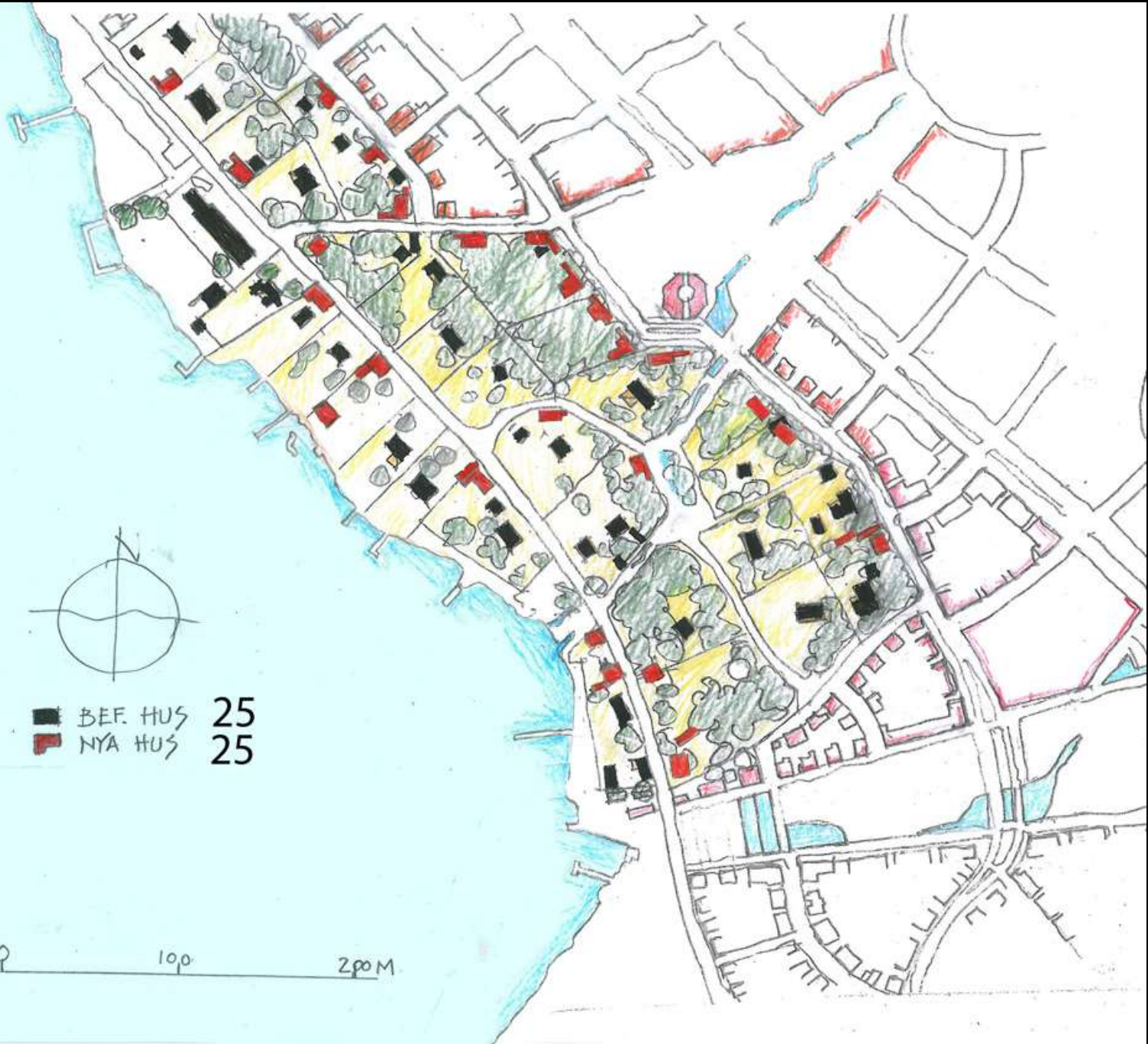

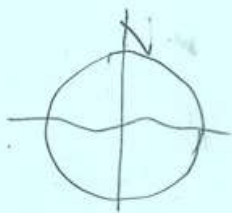

■ BEE HUS 25

0 100 200 M

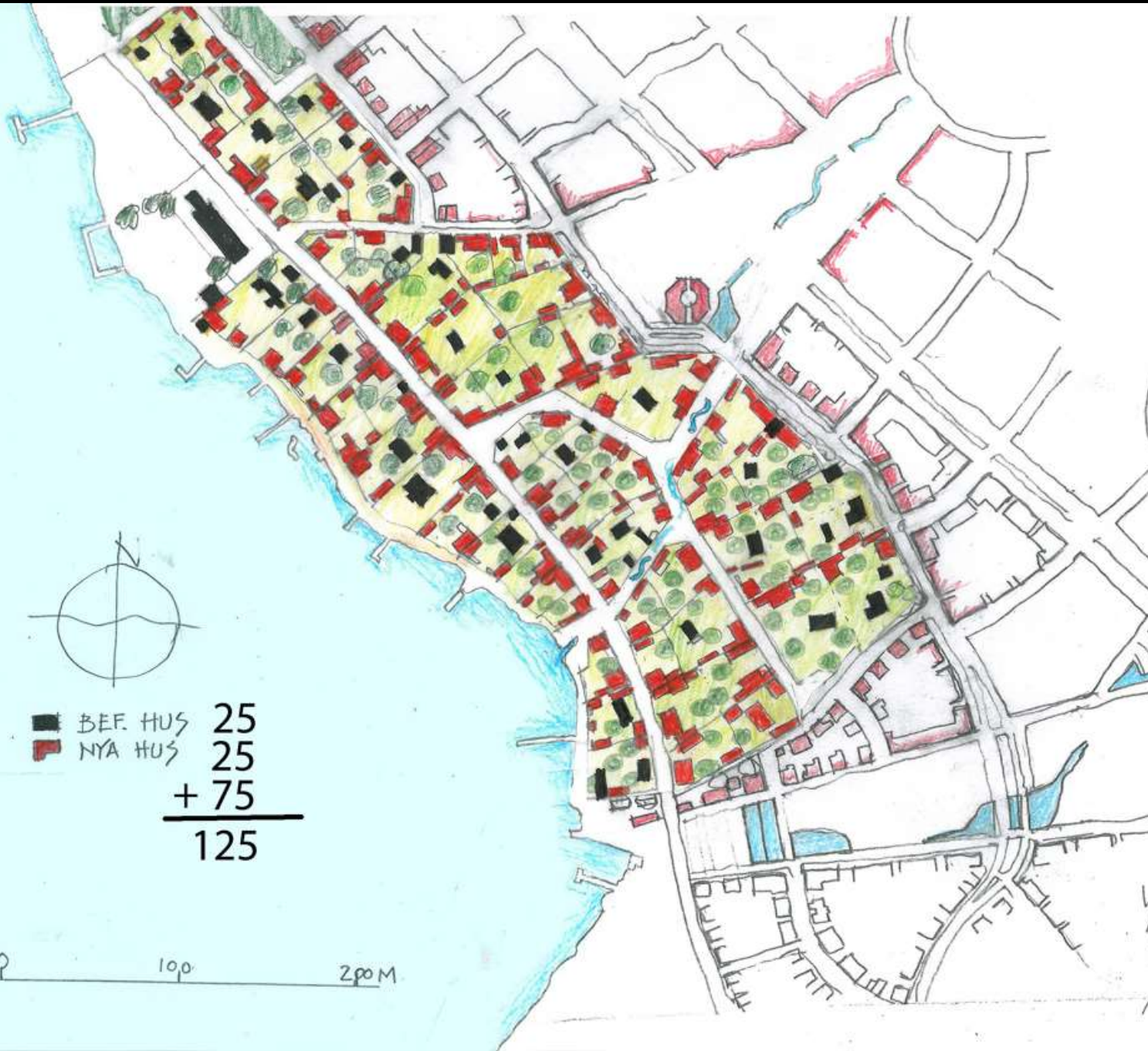

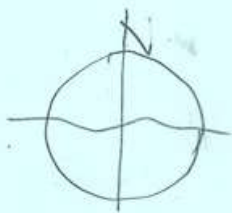

■ BEE HUS 25
■ NYA HUS 25
+ 75

125

0 100 200 M

■ BEE HUS 25
■ NYA HUS 25
+ 75

125

0 100 200 M

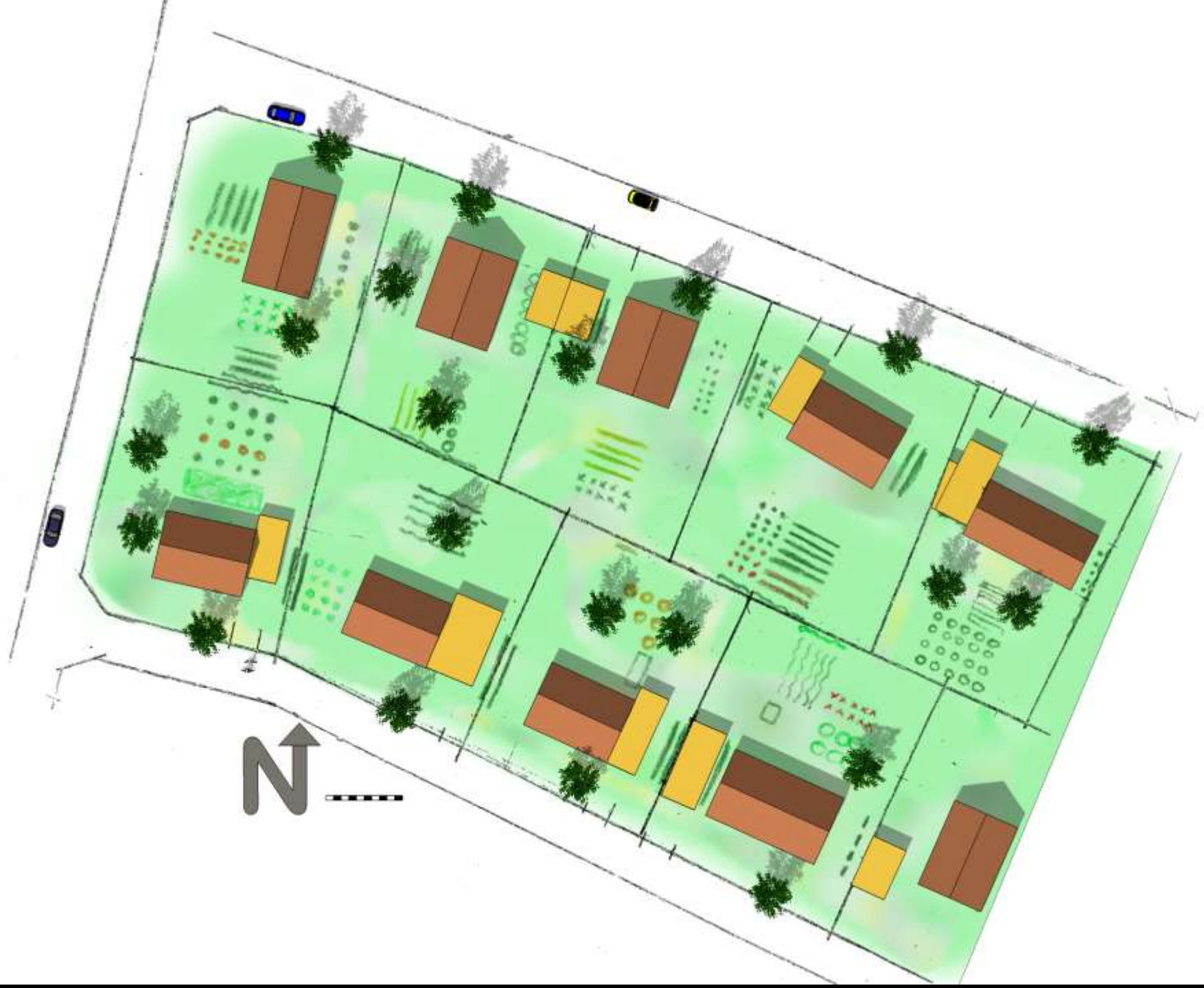

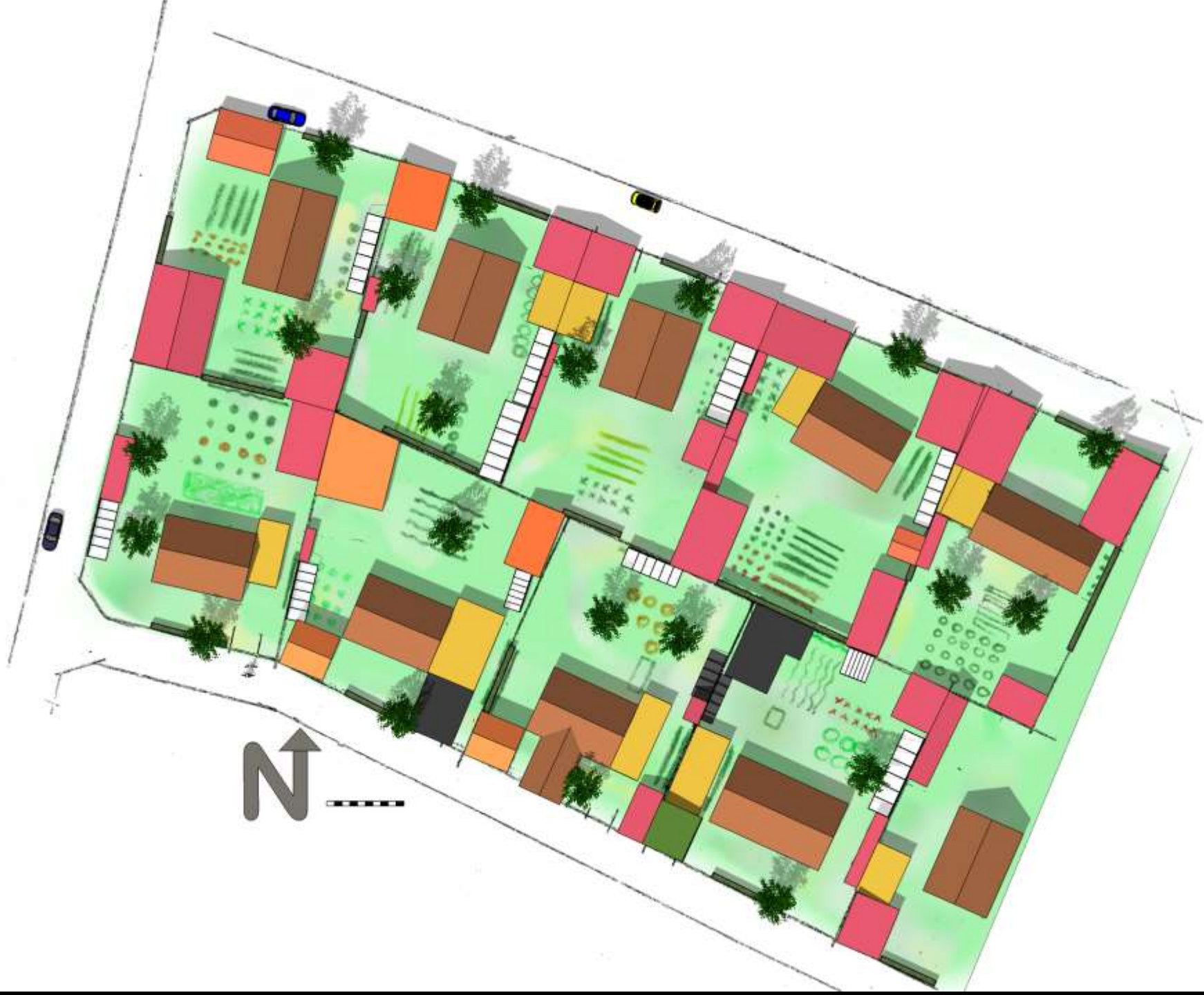

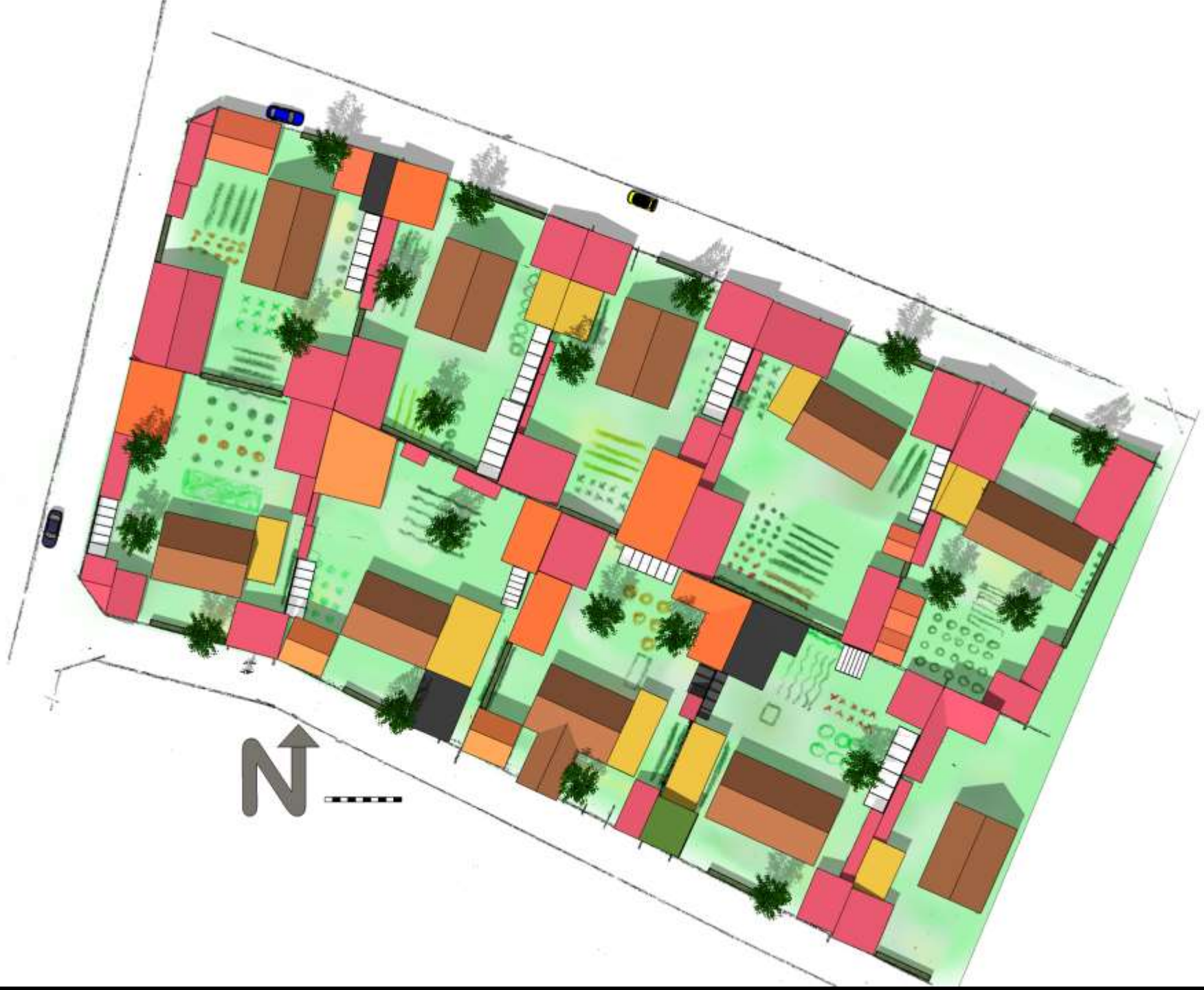

**Jan Gehl: First we shape the cities
- then they shape us**

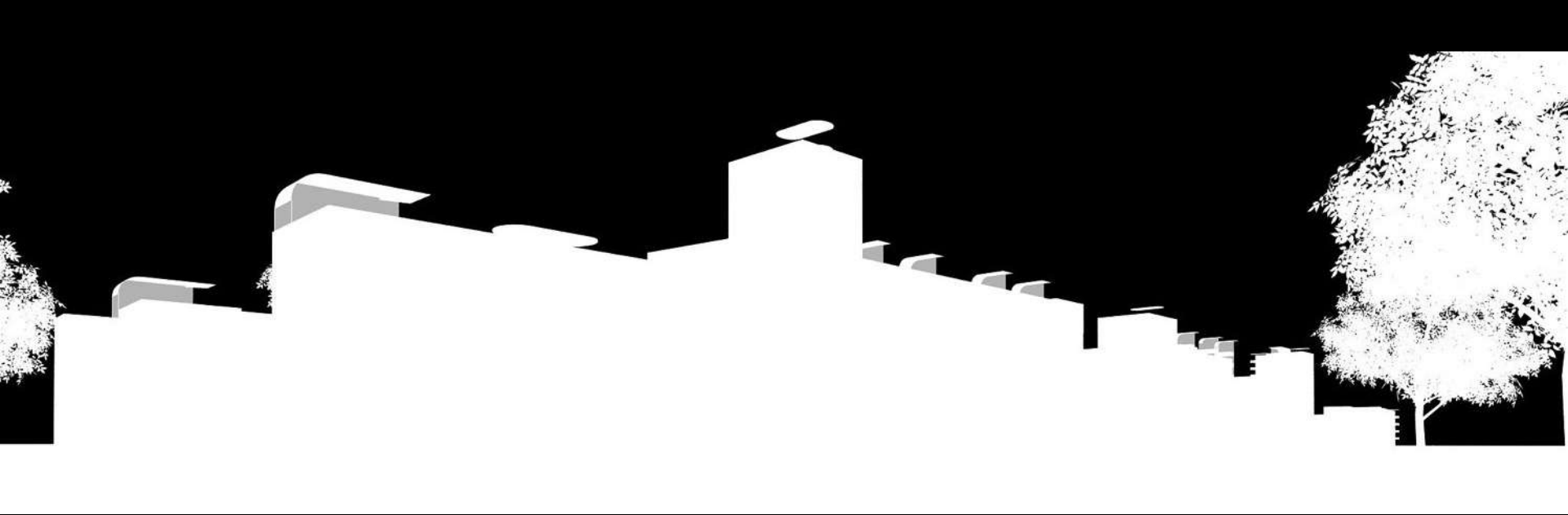

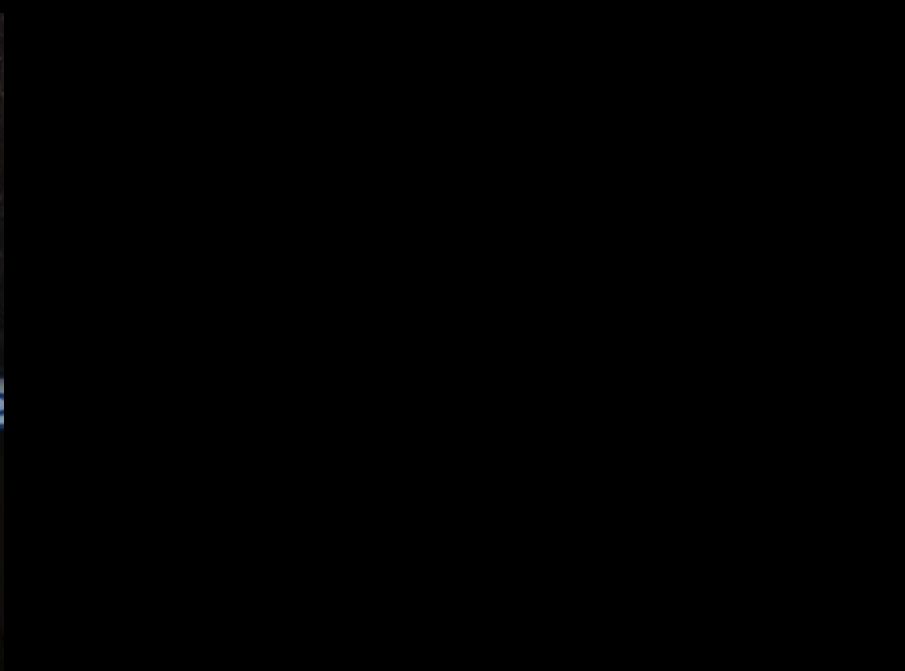

Individualisera – i funkifierade resp tradis varianter

Individualisera – i funkifierade resp tradis varianter

Almere Holland: Här har individualisering och "bottom-up"-planering gett mycket fria händer, tomterna är fixa, arkitekturen fri... Tomter för enskilda liksom tomter för byggemensakaper. En del bygger "tradis" andra mer modernt kubistiskt. Ofta sida vid sida.

Image © 2012 DigitalGlobe

Google earth

Bilddatum: 6-6-2010

59°25'23.57"N 17°50'21.13"E höjd 27 m

Visingshög 315 m

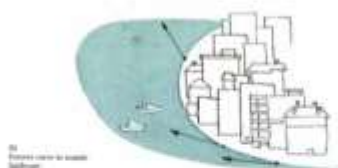

starkast vinner?
- eller båda!

Kajer mot det gröna:
Forma gränsen så att den uppstår en serie landskapsrum.
Bakviden blir ett av serie landskapsrum.

80
Forma gränsen så att den uppstår en serie landskapsrum.

82
Forma gränsen så att den uppstår en serie landskapsrum.

Slutsats: Kajformens geometri kan ge artikulering
lägen för gröna etableringar för olika målgrupper,
från lokala intima platser till paradlägen för regionala
eller nationella etableringar. Allt från stugor vid en
kolonitradgård, till naturrum, eller en arena för kultur
eller idrott.

Verktyg 36

Kajformer/landskapsrum - stadsbrynets* form formar också landskapsrummets form

Vi bygger inte bara hus och stadrum, vi bygger också landskapsrum. Jordbruk och skogsbruk har redan berett de mesta av våra landskaps kvadrater, vi har sett spår både av vård och vernad.

Så försöker vi att göra, när det gäller landskap påverkar vi både genom att göra saker och genom att låta bli att göra saker. Natur väger. Anter slås om utrymmet, tar över eller retirerar.

Allt vänta gräns för stadens utbredning ska utifrån detta perspektiv ses som en aktiverande handling. Gränsen ingår i ett brynn, så både bebyggelsen och den gröna sidan. Gränsen lockar. Både till gröna lokaliseringar och till byggande. Metakajen Kajer mot det gröna avses ställa våra tankar till att se hur bebyggelsen kan bli aktivt framtida. "Som vore det fråga om kajer mot det blå, mot en bukt eller ett hav".

En genomtänkt gränsdragning gör "kajen" omväxlande. Handboken illustrerar hur kajen på bebyggelsen kan ha allt från vilostad till stor stad, och på den gröna sidan allt från ren skogsnatur till ångar, odling och degastendamm.

En serie "bukter" illustreras som en möjlighet att långa gränssnitt dela in en lång vy till delar av olika landskapsrum med olika karaktärer och olika hemhörigheter.

Med en sådan inbjudan kan den som rör sig längs kajen desutom erbjudas en serie fonder och accentuerade vändpunkter med profilagen för service, som naturrum, förläningar eller andra funktioner av allmänt intresse.

Ett annat exempel, med kajer både utåt och inåt: Längsgående "kajer mot det gröna" kan som i illustrationen för stråket Nynäshamn-Örnsjö formas till en flätande form av bebyggelse, vatten, skog och odling, både odling inåt och odling utåt. Formen av "fläta" ges, med sin serie av hållplatser, urbana kvaliteter i längsled och samtidigt, i tvärlängd, naturmiljö, skogsland och odlingsland, kvaliteter. "Urban i längsled, egent i tvärlängd". Illustrationen på denna "fläta" kan ses som ett exempel på de fingerplaner* som rekommenderas om en kommun vill eller behöver växa utåt. I verktyget Reparativa kompletteringar*.

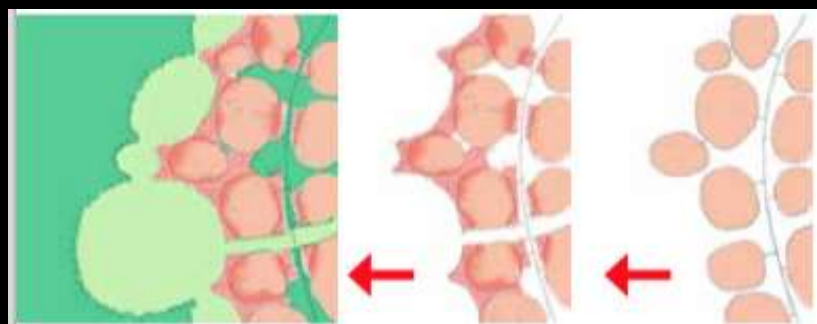
Situation: FÖRE

Situation: EFTER

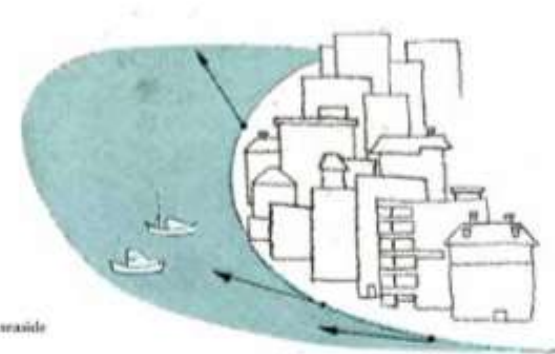

...turning back sides to front sides
interacting with &
 creating green rooms

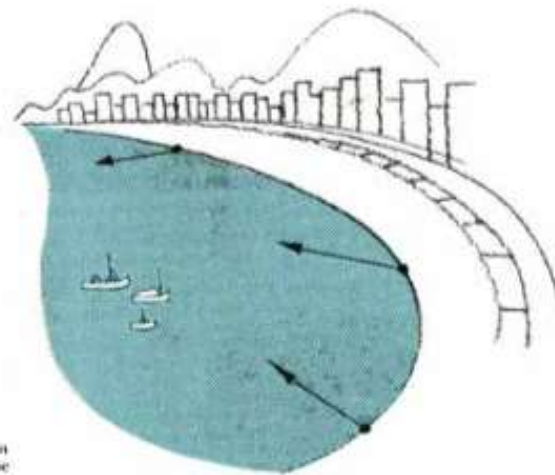

Kajer mot det gröna:
 forma gränsen så att det uppstår en serie landskapsrum.
 Baksidor har blivit en serie framsidor

82
 Convex curve in seaside landscape

83
 Concave curve in seaside landscape

...stigar/stråk genom gröna kilen - äventyr

....kajer/stråk längs gröna kilen - äventyr och trygghet

John Street Pasture

Riktlinjer för tillgång till park- och naturmiljöer.

Typ av område	Närhet till bostad utan barriär*	Storlek	Sociotopvärden	Parkvärden
Bostadsnära natur eller närpark Litet grönområde eller park som främst används av boende i omgivande kvarter	50 meter från bostaden Inte korsa trafikleder eller vatten- och terrängbarriärer.	Inga krav	Naturlek, Sitta i solen, Lekplatslek, Odling	Vattenkontakt
Bostadsnära park Park som främst används av de boende i närområdet	200 meter från bostaden Inte korsa trafikleder eller vatten- och terrängbarriärer.	Minst 0,3 ha	Lekplatslek, Grön oas, Sitta i solen, Bollspel, Social samvaro, Odling	Det lekvänliga, Vattenkontakt
Kommundelspark eller stadspark Parkområde som lockar människor från hela kommunen eller hela kommunen	Bor ligga inom 500 m från bostaden, dock inte längre bort än 800 m. Inte korsa trafikleder eller vatten- och terrängbarriärer.	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Blomprakt, Lekplatslek, Grön oas, Sitta i solen, Bollspel, Promenader, Social samvaro, Backåkning, Folkliv, Evenemang, Torghandel, Odling	Det Rymliga, Kulturhistoria, Idrotten, Festplatsen, Det lekvänliga, Vattenkontakt
Strövområde Större naturområde med en variation av naturupplevelser och rekreations-möjligheter.	Bor ha en täckningsgrad om minst 300 till 400 m ² per invånare. 1000 meter eller enkelt nåbar med kollektivtrafik.	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Bad, Naturlig blomprakt, Djurhållning, Ridning, Odling, Picknick, Plocka svamp och bär, Promenader, Cykling, Ro, Skate, Skidor, Skridsko, Vandring, Utsikt, Naturstudier, Vild natur, Båtliv, Djurhållning,	Det Vilda, Det Rymliga, Det rofyllda, Artrikedom, Prydnadsvärdet, Kulturhistoria, Vattenkontakt
* Avstånden följer Boverkets rekommendationer, bl.a. ur publikationen "Bostadsnära natur". Sociotopvärdena i tabellen är en bearbetning av värden i Stockholms stads parkprogram och Parkvärdena är en bearbetning av värden beskrivna av Patrik Grahn vid SLU. Övriga uppgifter är sammanställda utifrån Ekologigruppens erfarenheter.				

Tabell: Riktlinjer för tillgång till park- och naturmiljöer.

Begreppet "Sociotopvärde" myntades i Stockholms stads parkprogram och är användbart för att beskriva funktioner i en park.

Begreppet "Parkvärden" har myntats av rekreationsforskaren Patrik Grahn vid SLU - användbart när man beskriver parkens karaktärer.

Gränssnitt mellan stad och land, skiss för Southlands, Canada / ur Agrarian Urbanism / DPZ .
Notera raden av gröna kvarter - tre sorter med olika mycket odlingsyta - alla lokaliserade vid stadsbrynet.

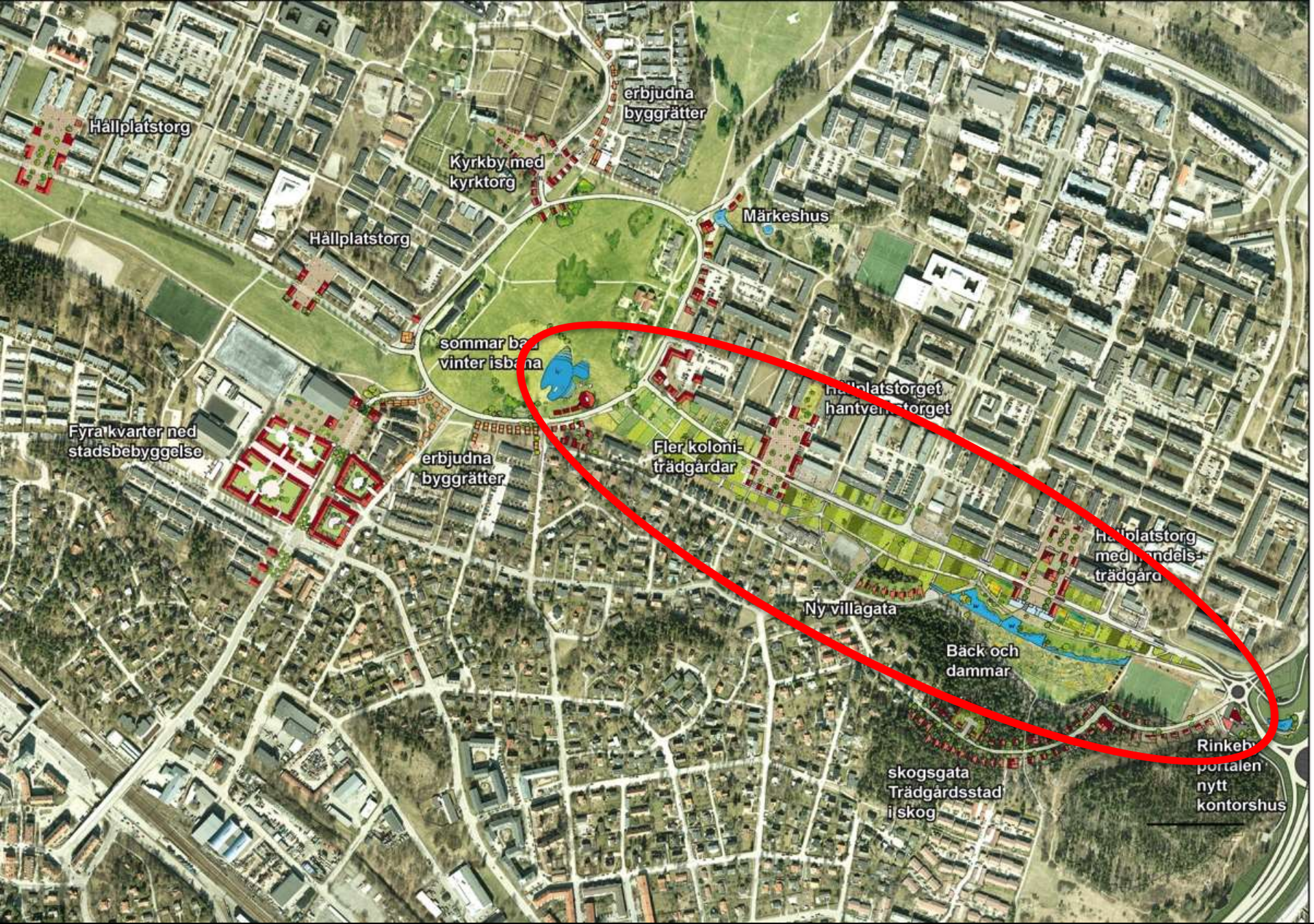

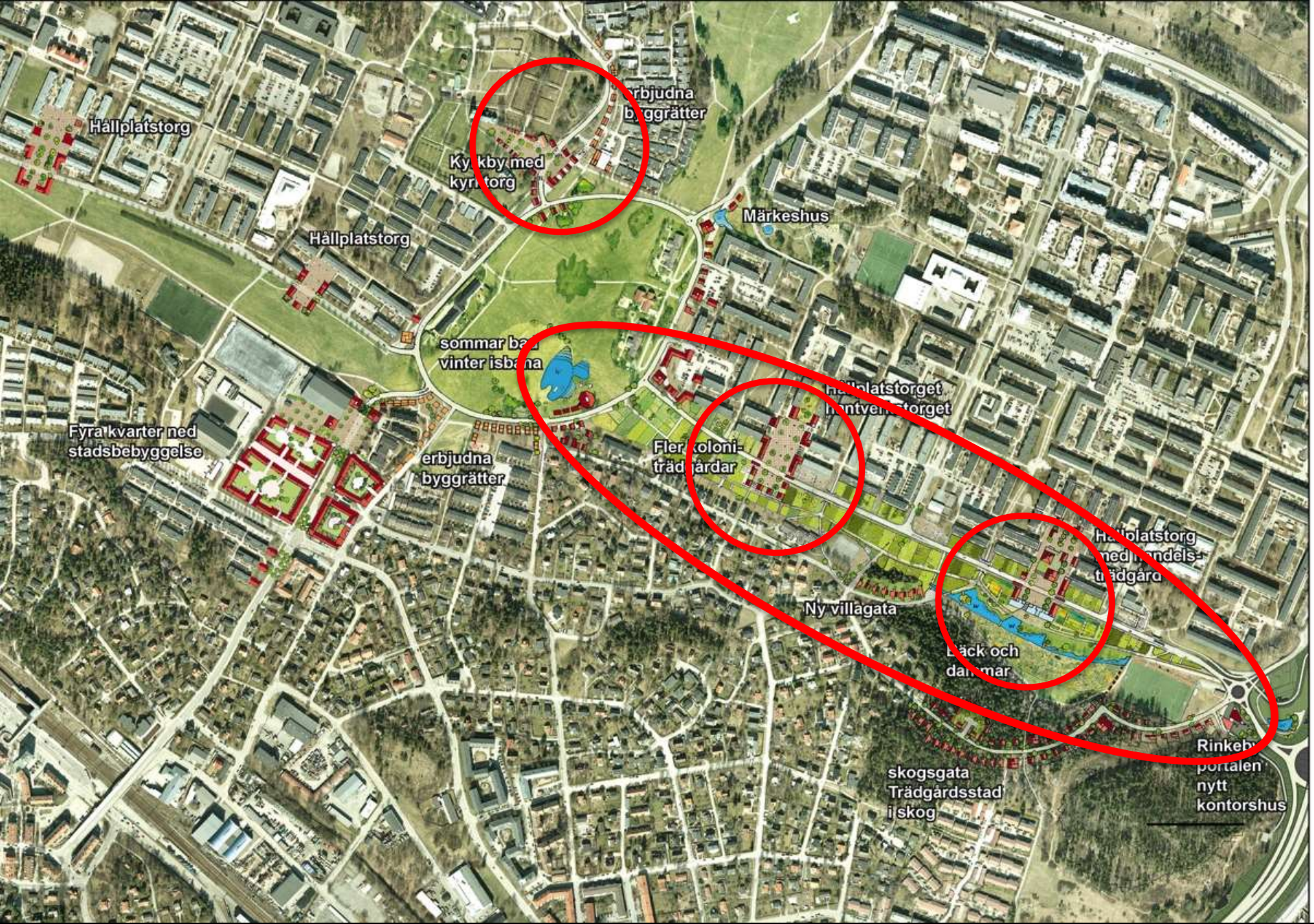

Gränssnitt mellan stad och land, skiss för Southlands, Canada / ur Agrarian Urbanism / DPZ .
Notera raden av gröna kvarter - tre sorter med olika mycket odlingsyta - alla lokaliserade vid stadsbrynet.

Hällplatstorg

Kyrkby med
kyrkstorg

erbjudna
bygggrätter

Märkeshus

Hällplatstorg

sommar bad
vinter isbana

Fyra kvarter ned
stadsbebyggelse

erbjudna
bygggrätter

Flerkoloni-
trädgårdar

Hällplatstorget
Hantverksstället

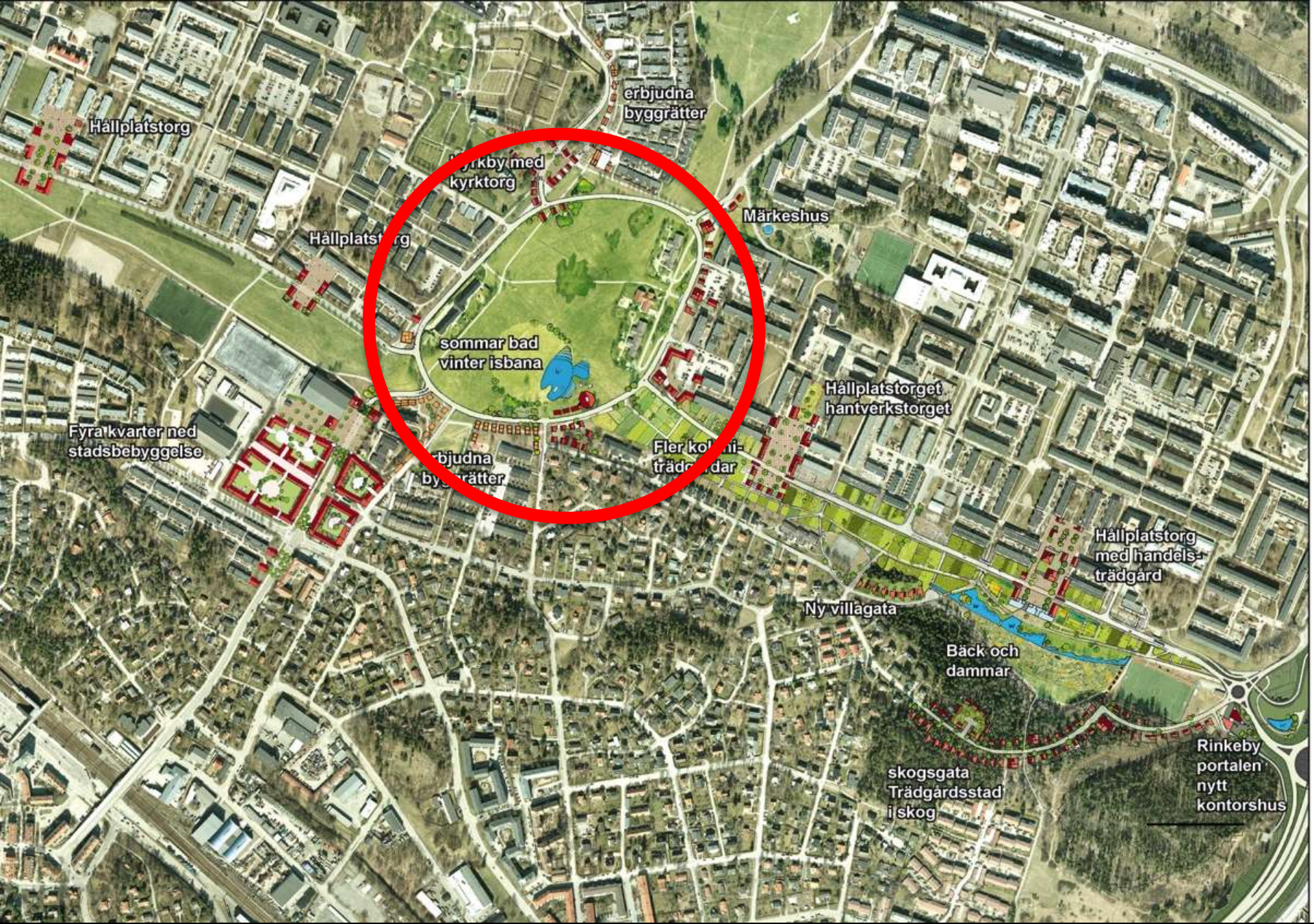
Ny villagata

Hällplatstorg
med jordens-
trädgård

Läck och
damm

skogsgata
Trädgårdsstad
i skog

Rinkeby
portalen
nytt
kontorshus

Hällplatstorg

erbjudna
bygggrätter

kyrkby med
kyrktorg

Märkeshus

Hällplatstorg

sommar bad
vinter isbana

Hällplatstorget
hantverkstorget

Fyra kvarter ned
stadsbebyggelse

erbjudna
bygggrätter

Flerkollektiv
trädgårdar

Hällplatstorg
med handels-
trädgård

Ny villagata

Bäck och
dammar

skogsgata
Trädgårdsstad
i skog

Rinkeby
portalen
nytt
kontorshus

starkast vinner...
.....eller de visaste?

strongest wins...
.....or the wisest ?

dagsaktuell fråga

segregation
/ integration

Stadens struktur
har betydelse

1 1' 1' 1' 1' 1'
1 1 1 1

2 2 2
2 2 2
2 2 2

3 3
3 3 3
3 3 3

4 4
4 4 4
4 4 4

5 5 5
6 5 5

6 6 6
6 6 6

1 1' 1' 1' 1' 1'
1 1 1 1

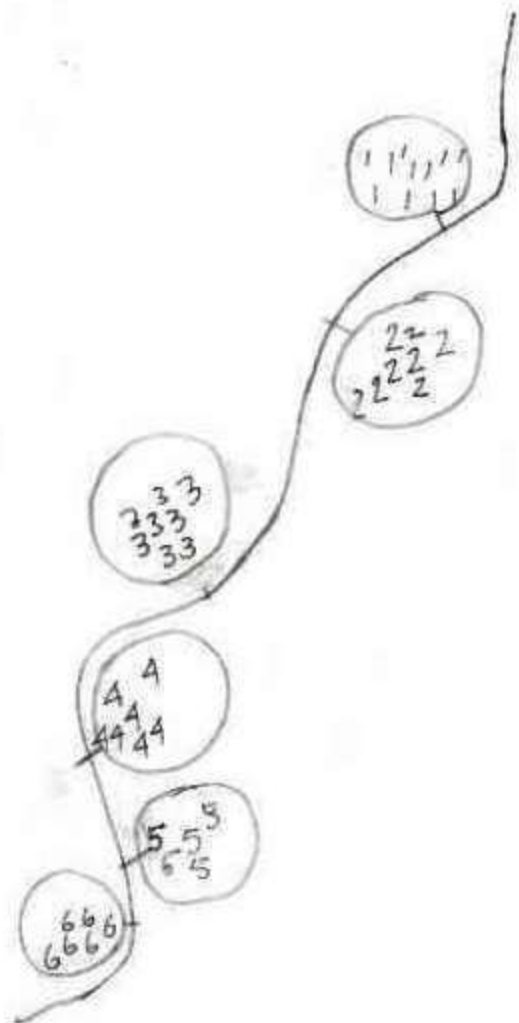
2 2 2
2 2 2
2 2 2

3 3
3 3 3
3 3 3

4 4
4 4 4
4 4 4

5 5 5
6 5 5

6 6 6
6 6 6

111111
111111

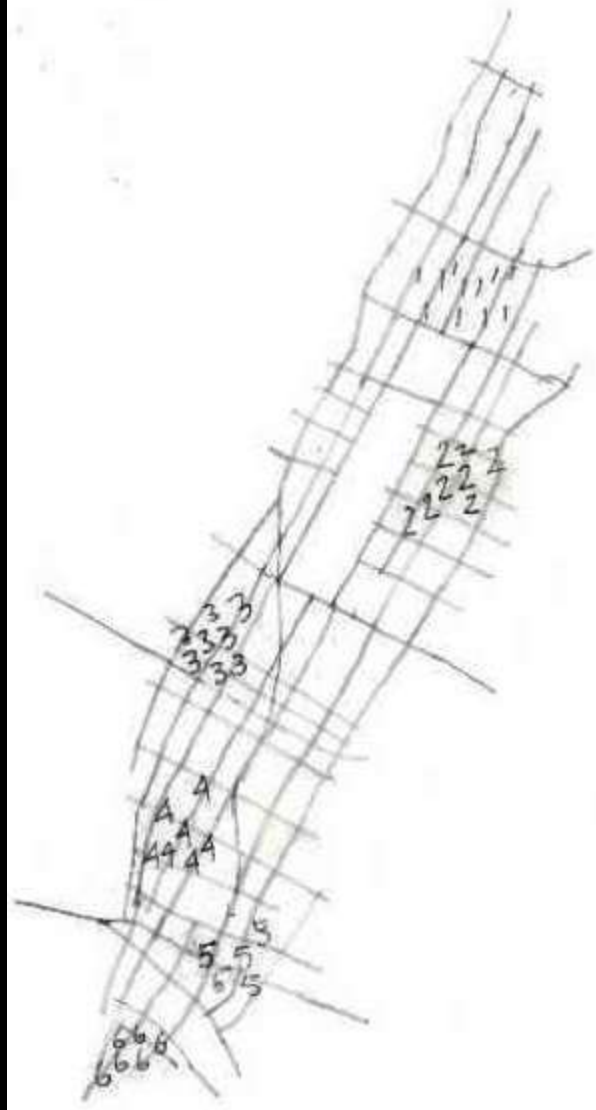
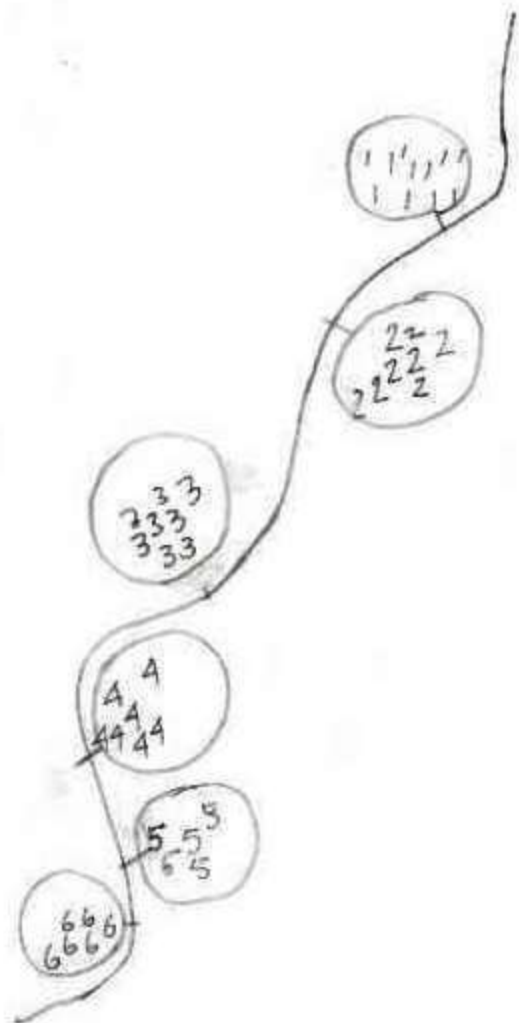
222222
222222

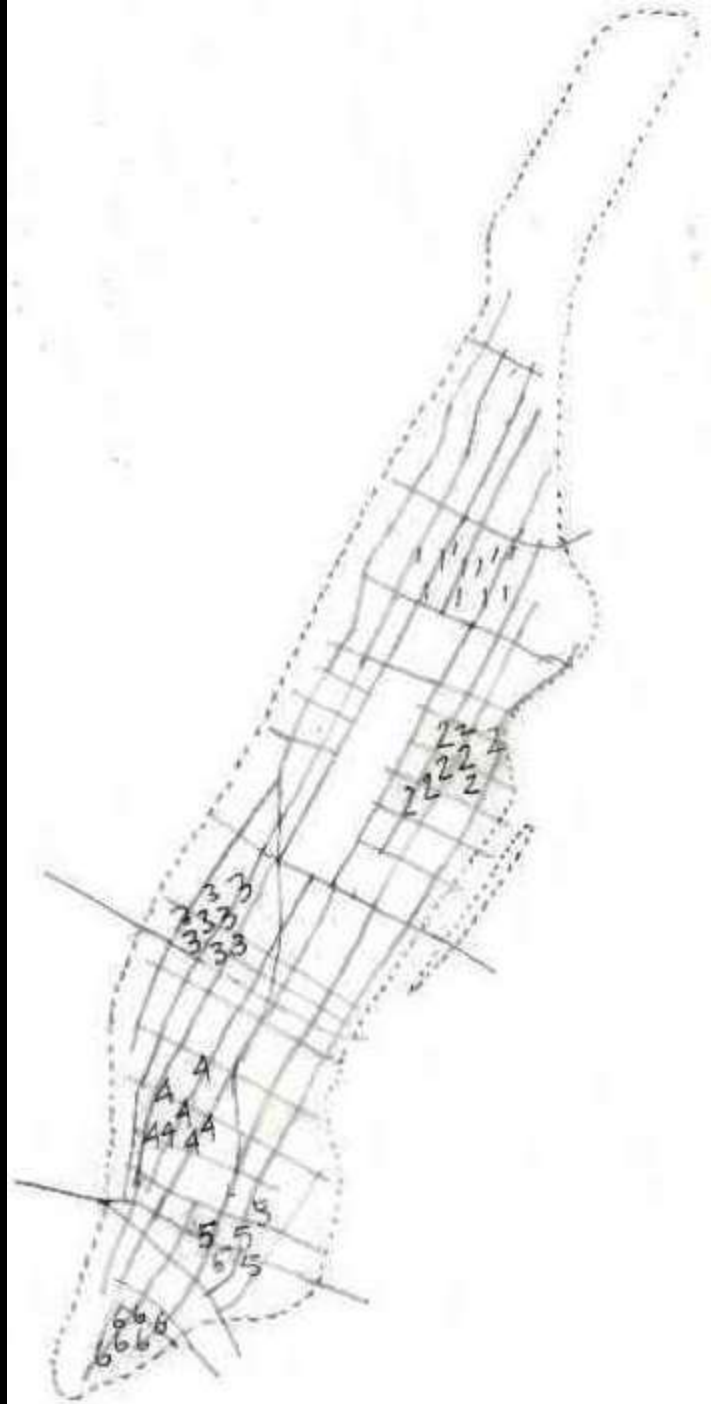
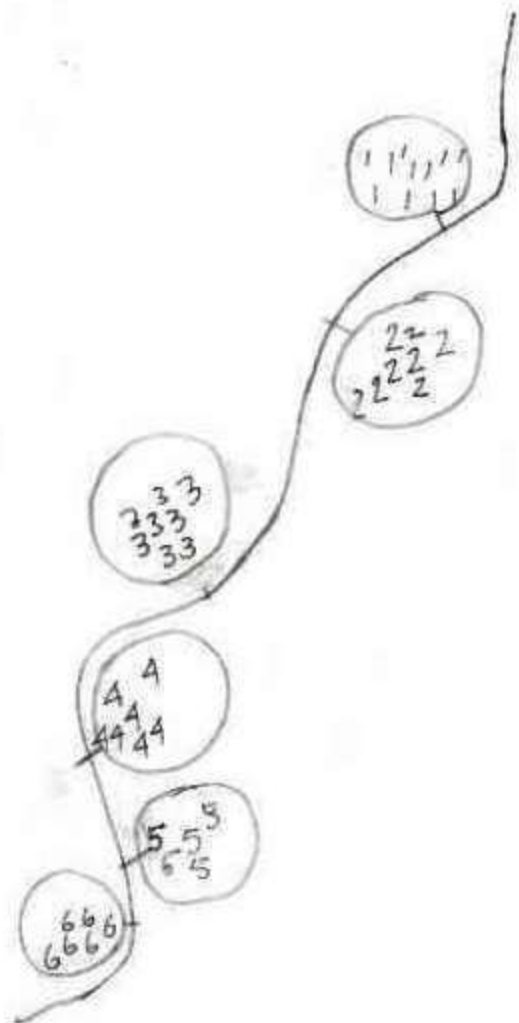
333333
333333

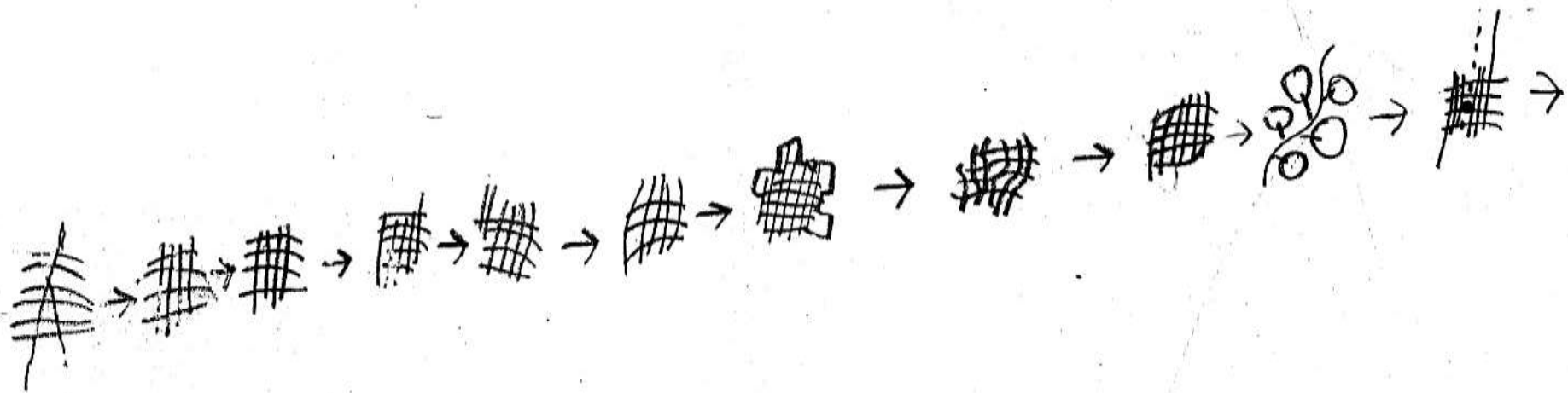
444444
444444

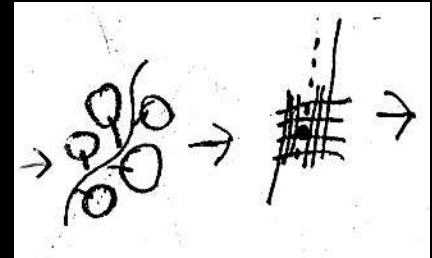
555555
555555

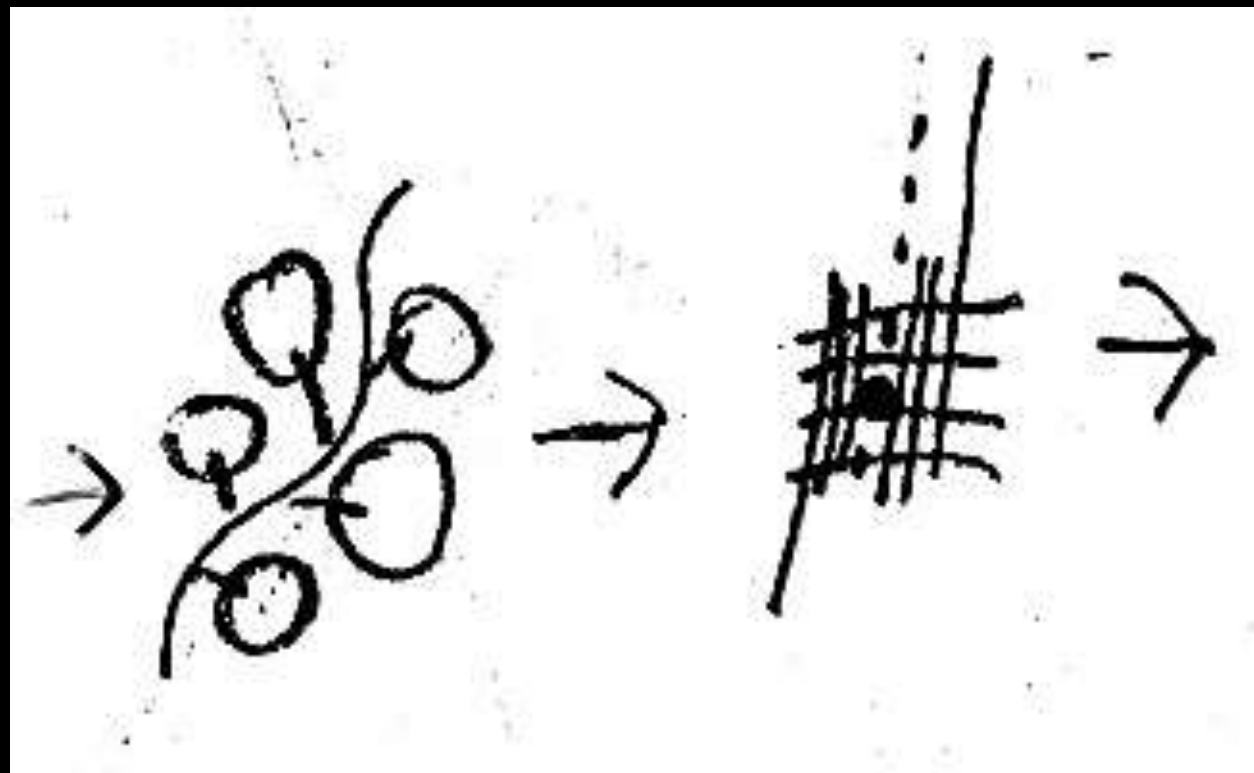
666666
666666

”village”

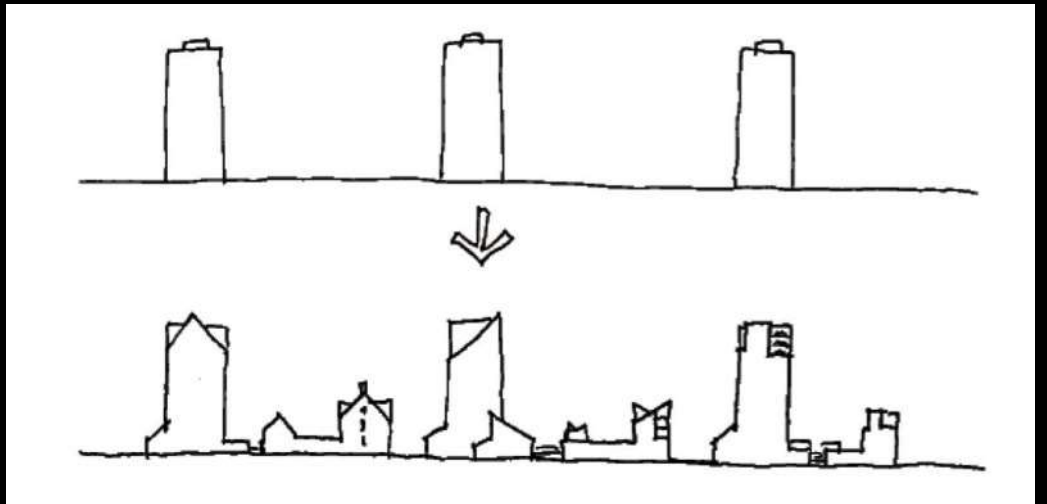

”housing area”

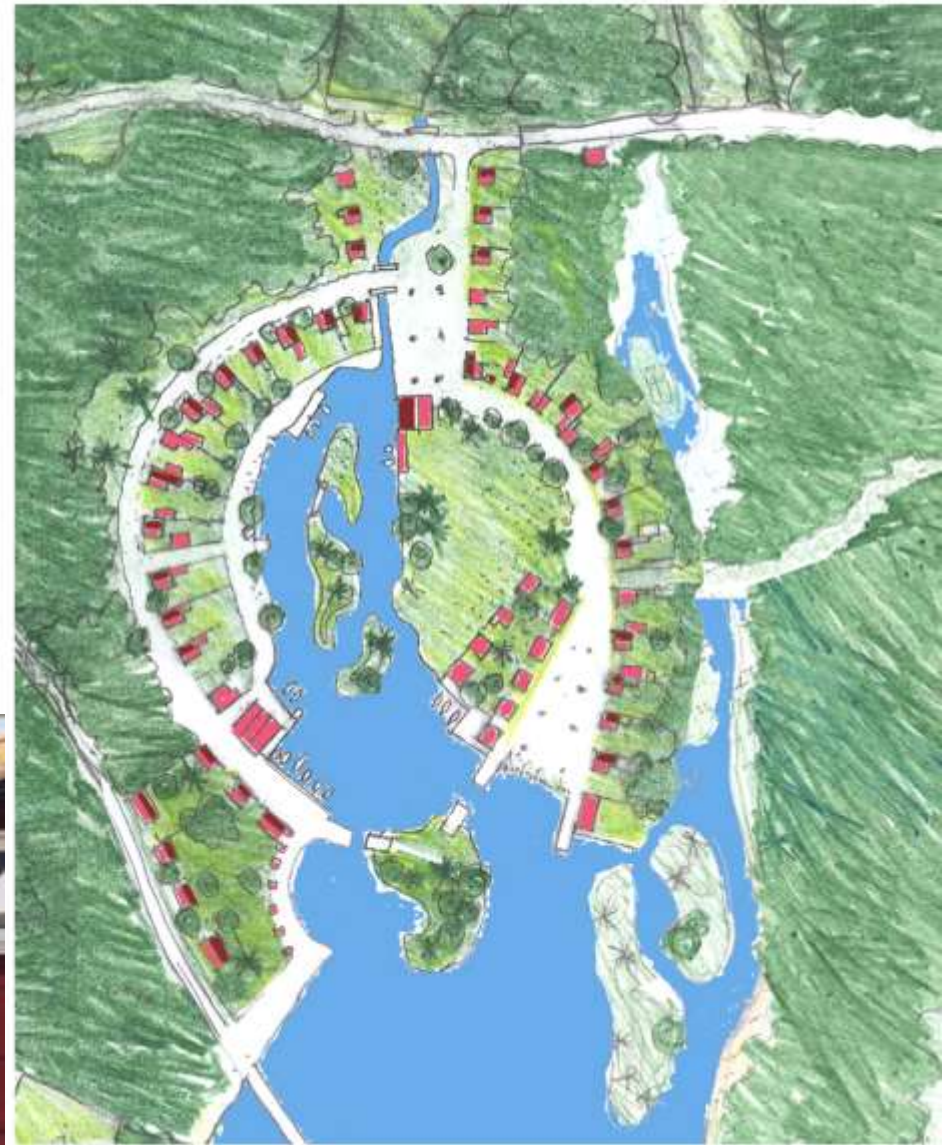
Mittuniversitetet

Sundsvall

Varianten Rundby/Klungby:

Två bågformade stråk skapar tomter med två olikartade sidor, utåt mot skogen, inåt mot ett stort tun. Här, längs de två bågformerna, uppstår tomtlägen för dem som vill "bo i skogen". I mötena mellan de två bågformerna läggs tätare tibblen, klungor av hus, där platser erbjuds för dem som vill "bo i byn", "bo i fiskeläget". Mötet mellan husbågen och husklungan ges formen av torg, brygga eller slip – allt efter läge visavi vattnet eller skogen. Vägarna görs nätta och varierade för att uppfordra till stillsamt körbeteende. De ligger ömsom på insidan, ömsom på utsidan, av bytunen för att ge husen olika lägeskvalitéer.

tankespar:

tidigarelägg kreativiteten - STEP

attraktionsplanera!

ta hjälp av

Moder Jord & Fader Historia

$$\mathbf{U} = \mathbf{m}_x \mathbf{f}_x \mathbf{a}$$

Nya Nynäshamn

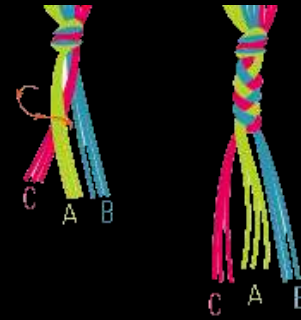
”the Braid”

- bebyggelsestråk Nynäshamn – Ösmo

2012-03-13

4. Urbana väven

4. Urbana väven

5. Den gröna strukturen

Odling intill och mellan kvartersväven

5. Den gröna strukturen.

Odling intill och mellan
kvartersväven

6. Vatten strukturen

Bäckar, dammar, sjöar, grundvattenstråk

6. Vatten strukturen.

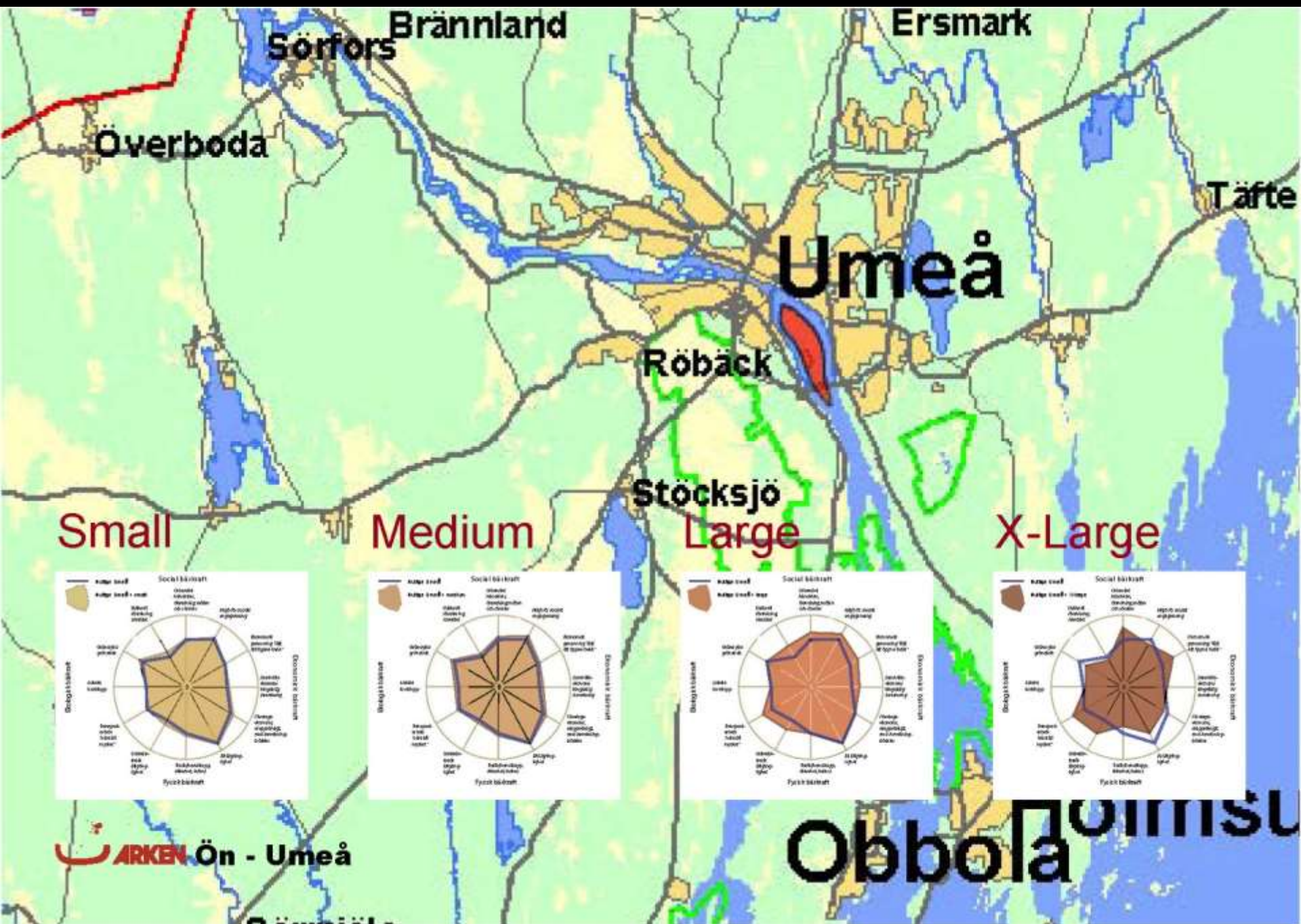
Bäckar, dammar, sjöar,
grundvattenstråk

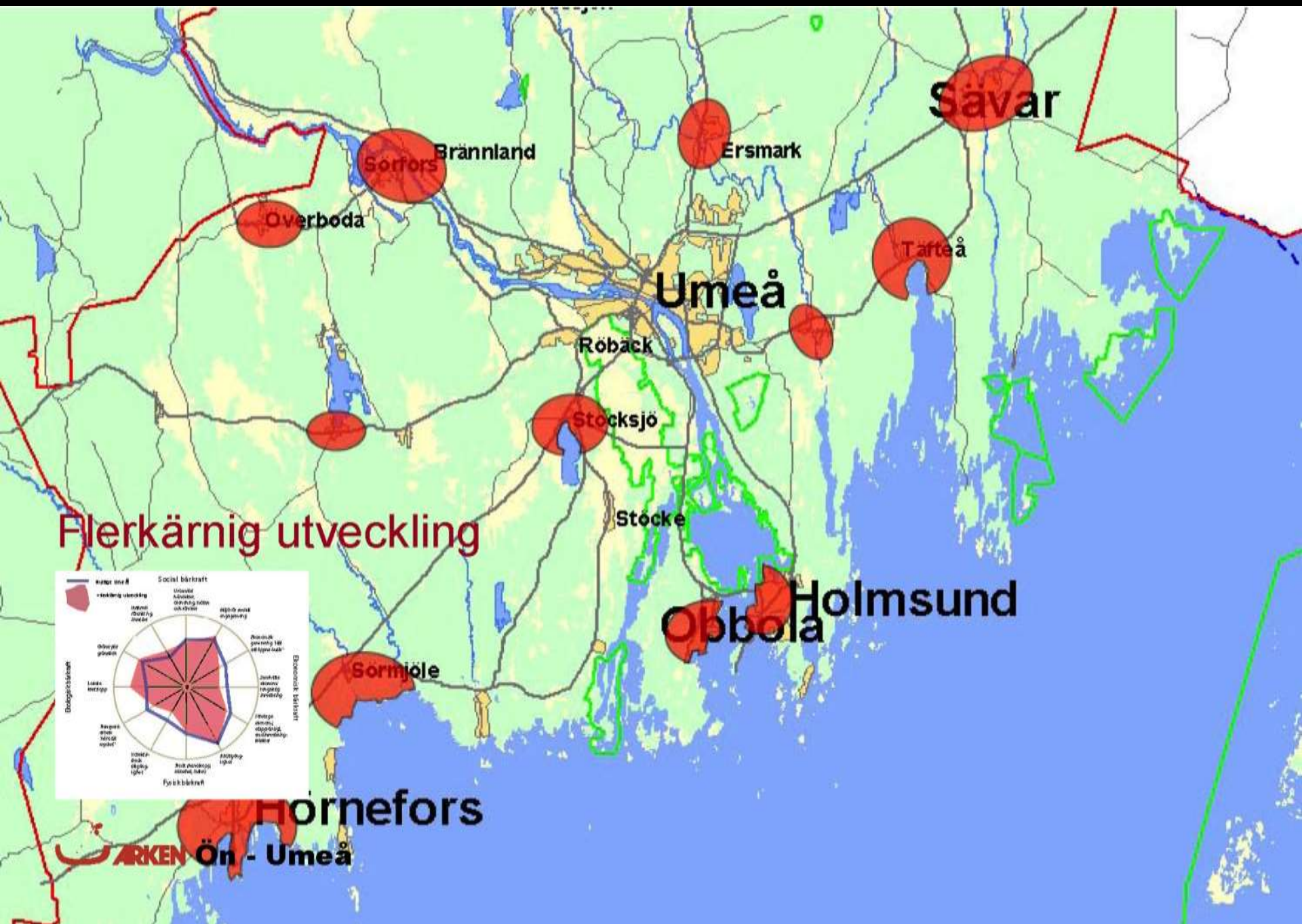
6. Vatten strukturen

Bäckar, dammar, sjöar, grundvattenstråk

Skala trädgårdsstad
Ref Hestra
Ark Niels Torp

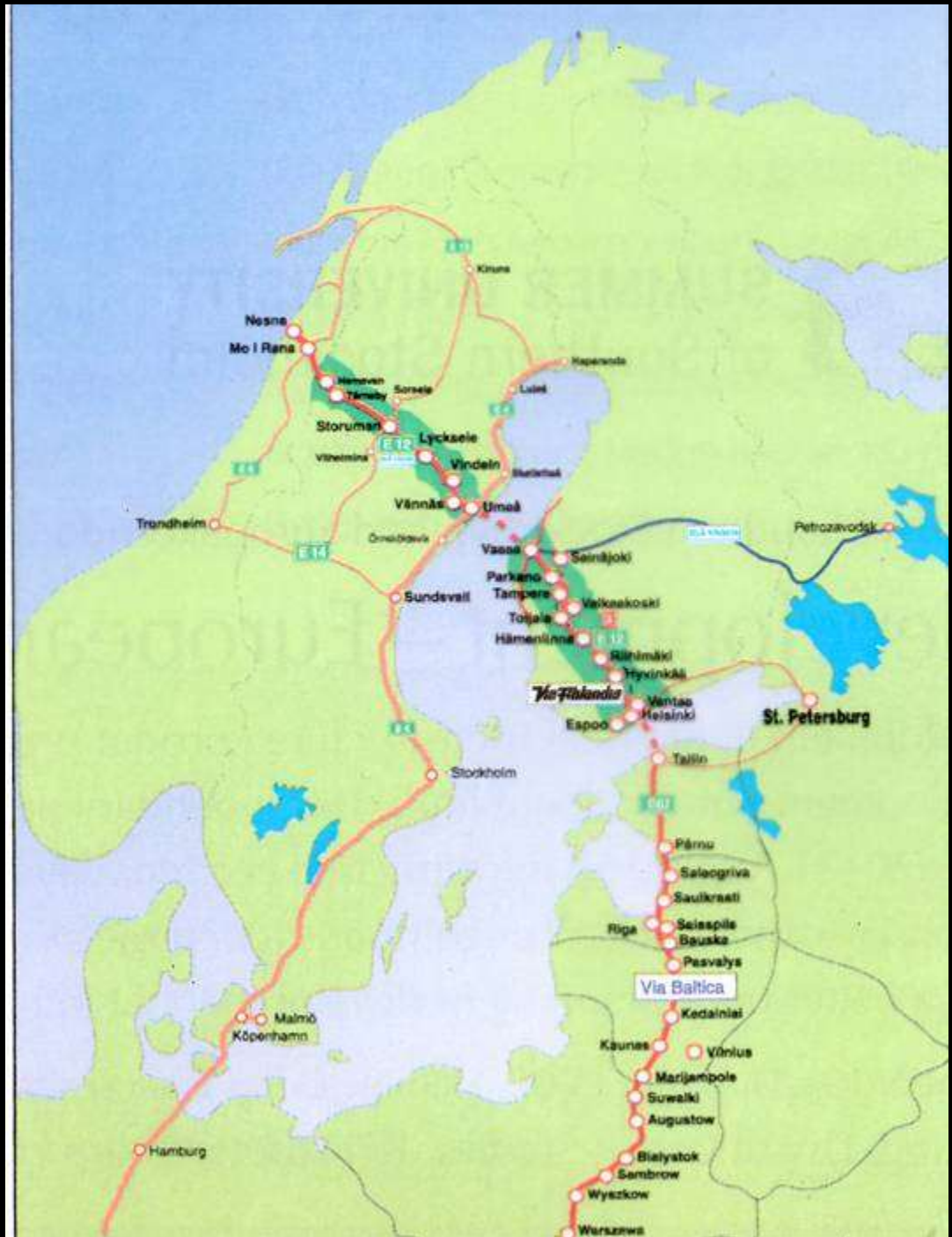
Tänk i stråk

- glesbygdens sten-påse-sax

Från Norrland som yta

och Norrland som punkter

till Norrlajnd som linjer

Selling silence

1900

yttäckande

2000

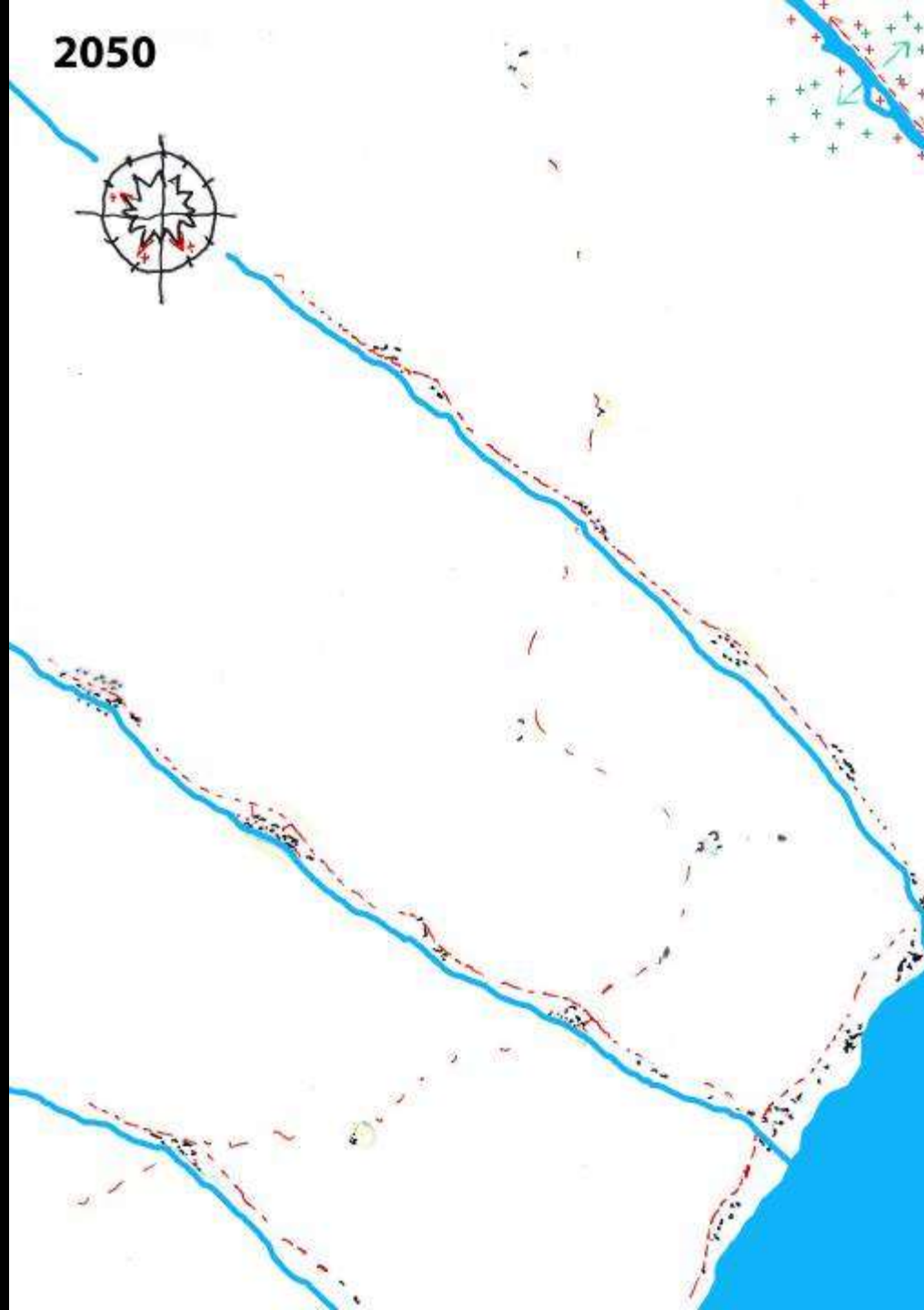
reträtt
till punkter

2050

reträtt
till linjer

2050

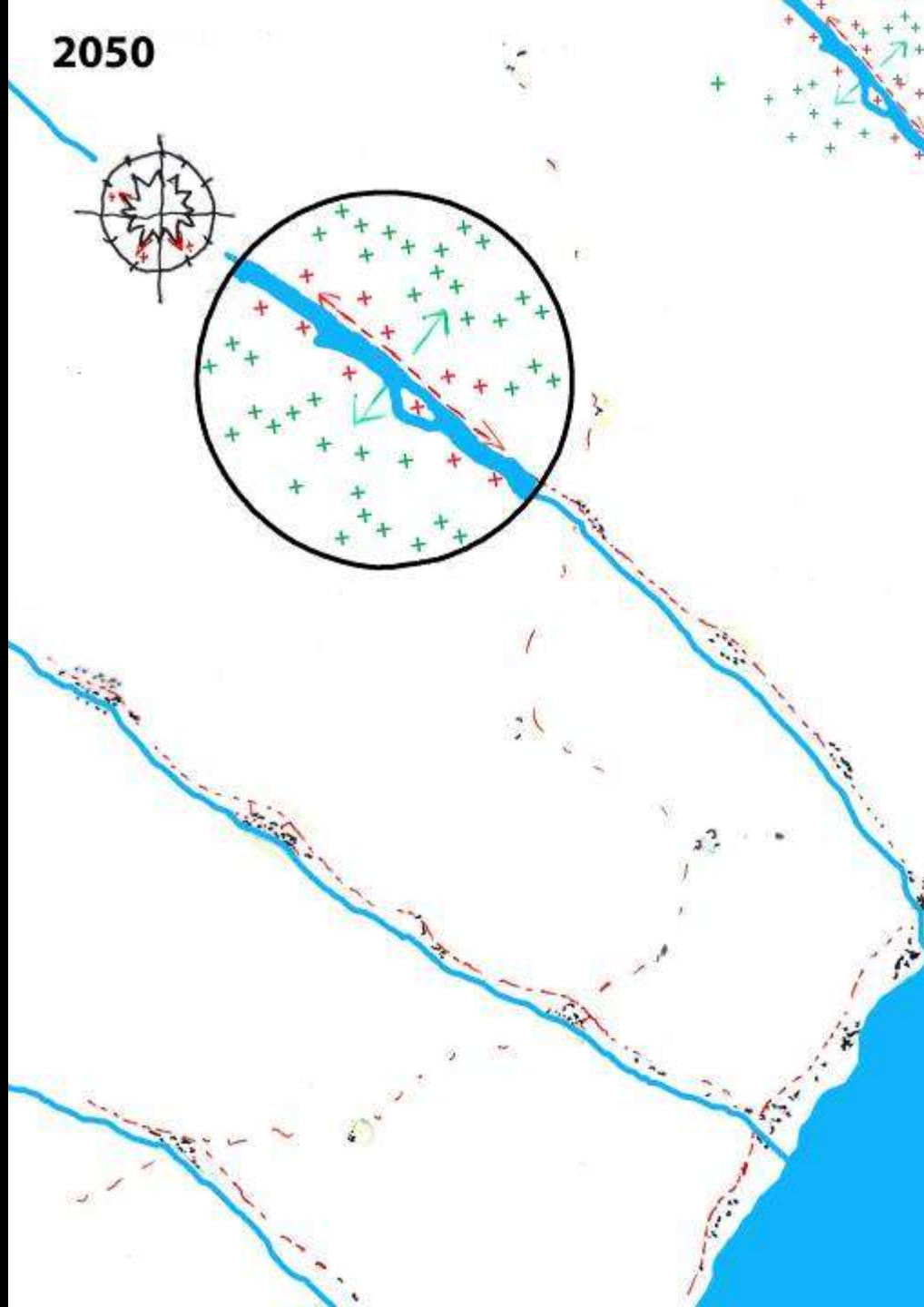

2050

Zoom

reträtt
till linjer

2050

Selling silence

INLÄGG | Spetsattraktioner

Vilda vargar värda miljoner för Sverige

Vargen är det norra halvklotets mest karismatiska, mest kontroversiella och mest omdebatterade djurart.

Såg varg och varenda människa har en åsikt.

Precis därför är vargen en av världens starkaste internationella spetsattraktioner. Miljoner människor vill få se, höra eller spåra varg i det fria. Många är beredda att betala bra för det.

Vargens attraktionskraft är i klass med tiger, lejon, elefant, känguru, späckhuggare, bergsgorilla och isbjörn. Djur som blivit till nationella tillgångar. Vargen är, tillsammans med älgen och björnen, en av svensk turisms allra största oanvända tillgångar.

Alla stora vilda djur medför en del problem. Även tigern, lejonet, elefanten, kängurun, bergsgorillan, späckhuggaren och isbjörnen.

Men detta hindrar inte människor att använda sig av dem ekonomiskt. Tvärtom skapas idag försörjning för hundratusentals människor genom turism runt dessa attraktiva djurarter.

Man behöver inte älska dem. Men man har valt att tjäna pengar på att de finns.

Har glesbygden verkligen råd att avstå från starka spetsattrak-

FOTO: STAFFAN WIDSTRAND

tioner, som kan bli grund för många hundratals långsiktiga arbetsstillfällen?

Nyligen krävde kommunalrådet Jonny Jones i Rättviks kommun att ett vargpar i Furudal i Dalarna skulle skjutas. Ett vargpar som utgör en viktig del av basen för ekoturismföretagen i området.

Dessa företags vargspårningsturer har redan första året lockat dit inte mindre än tre stora internationella naturresebyråer. Fler kommer nästa år.

Den internationella ekoturismmarknaden handlar om flera tiotu-

sentals tänkbara nya besökare till Sverige per år, varav många annars kanske aldrig ens tänkt tanken att åka hit.

Det är saker som vargspårning som nu lockar dem hit. Efteråt är det kanske norrskenet, isfisket, hundspannsturen eller skidåkning - de bäst mäs. Men det var vargarna som avgjorde vart de reste.

Medier som The Guardian, Financial Times (världens mest spridda finansstidning) och Japan Airlines flygtidning har alla gjort stort uppslag i reportage om vargspårningen i Dalarna.

SVU 2004-08-03

Bara reklamvärdet för Sverige i de reportagen låg på miljonbelopp. Inga vargar - inga reportage.

Utländska gäster ger positiv uppmärksamhet, vilket i sin tur leder till fler besök av svenska konferensgäster och turister. Runt dessa företag skapas allt fler årsarbeten och inkomster för handel, service och kommun. Och en tydlig plats på kartan för kommunen.

Försiktigt beräknat är bara vargparet i Furudal redan värt miljonbelopp per år. En siffra som lätt kan flerdubblas, bara i Rättviks kommun.

Vargen är en avsevärd ekonomisk resurs, lokalt och för hela Sverige. Borde det inte vägas in i debatten?

STAFFAN WIDSTRAND
fotograf Svenska Ekoturismföreningen

MIKAEL KARLSSON
ordf Svenska Naturskyddsföreningen

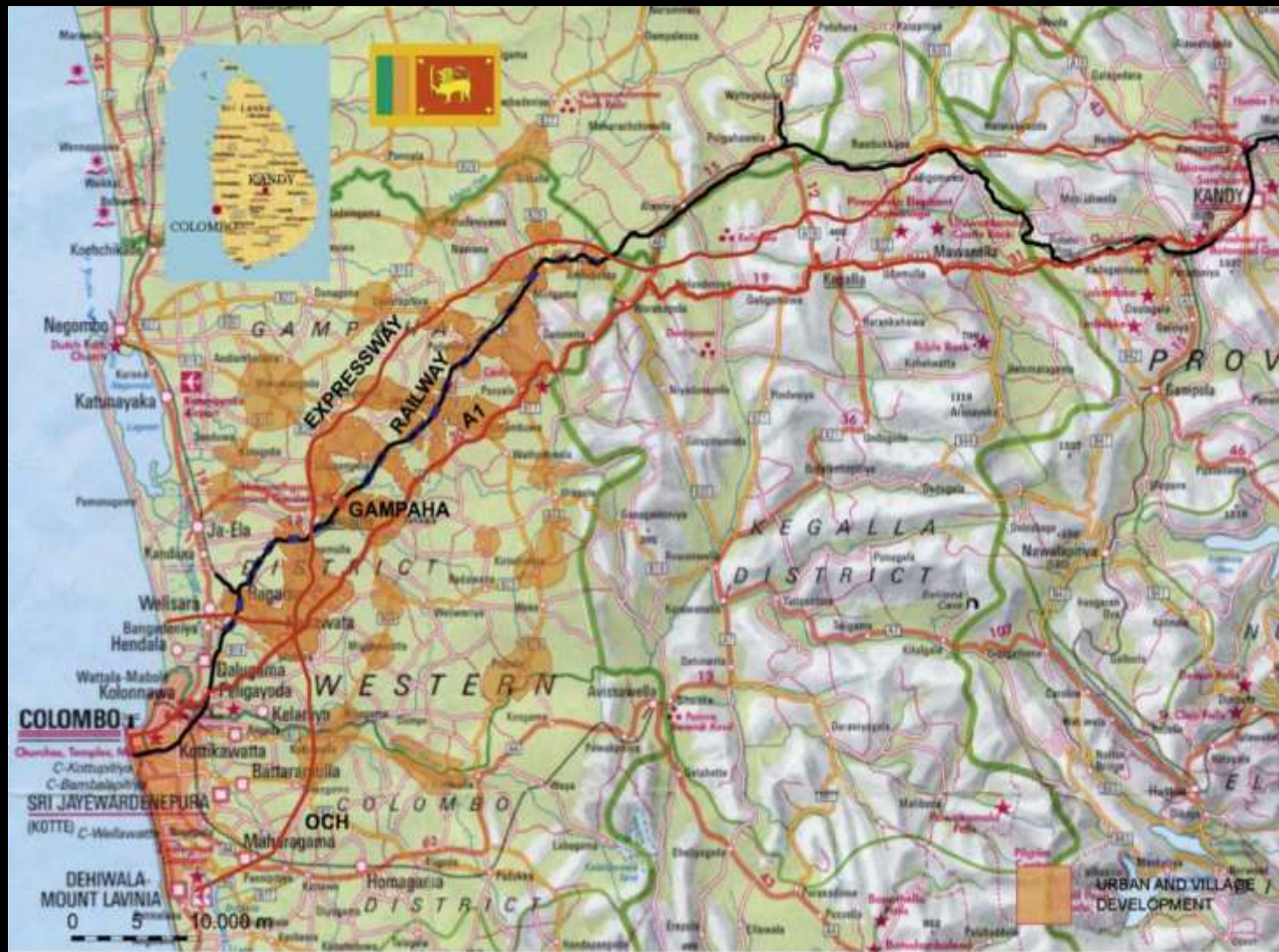
STEFAN FÖLSTER
chefsekonom Svenskt Näringsliv

LALLE BERGENHOLTZ
resaproducent Sweden Active Holidays

ANDERS STÅHL
turistföretagare Art of Nature, Leksand

RICKARD ENGBERG
JOHANNA LJUNGBERG
turistföretagare Furudals Bruk, Rättvik

...STEP method in Sri Lanka

... a crowded A1 road

...a crowded railroad...

...new highway and
new urban corridor

A1 - a crowded and dangerous main road

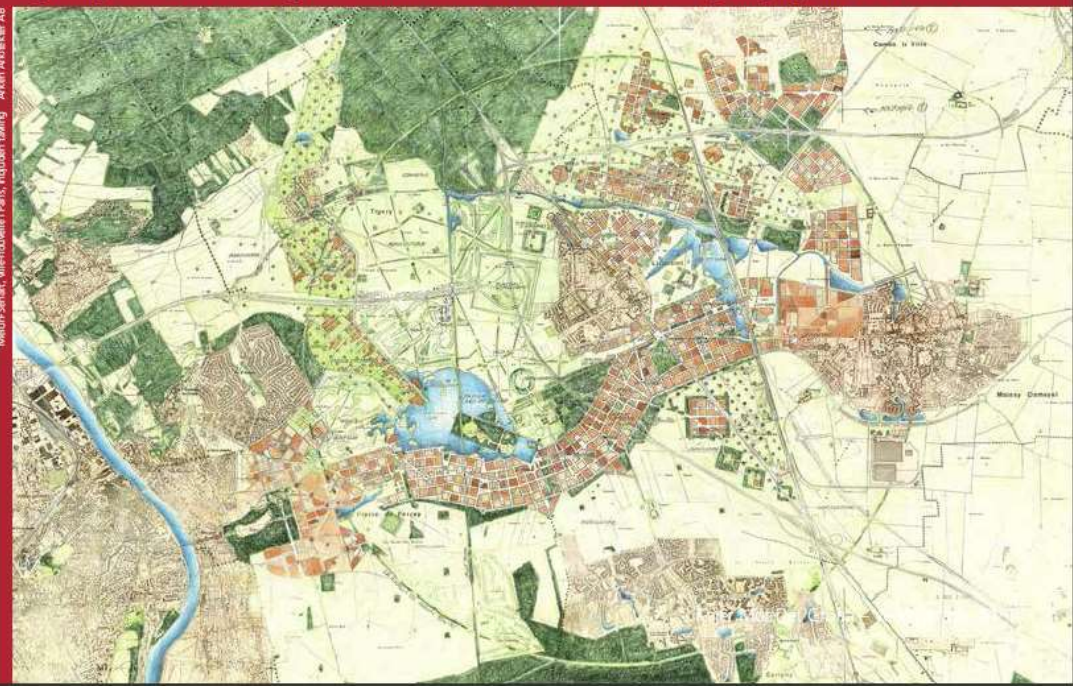
...workshop

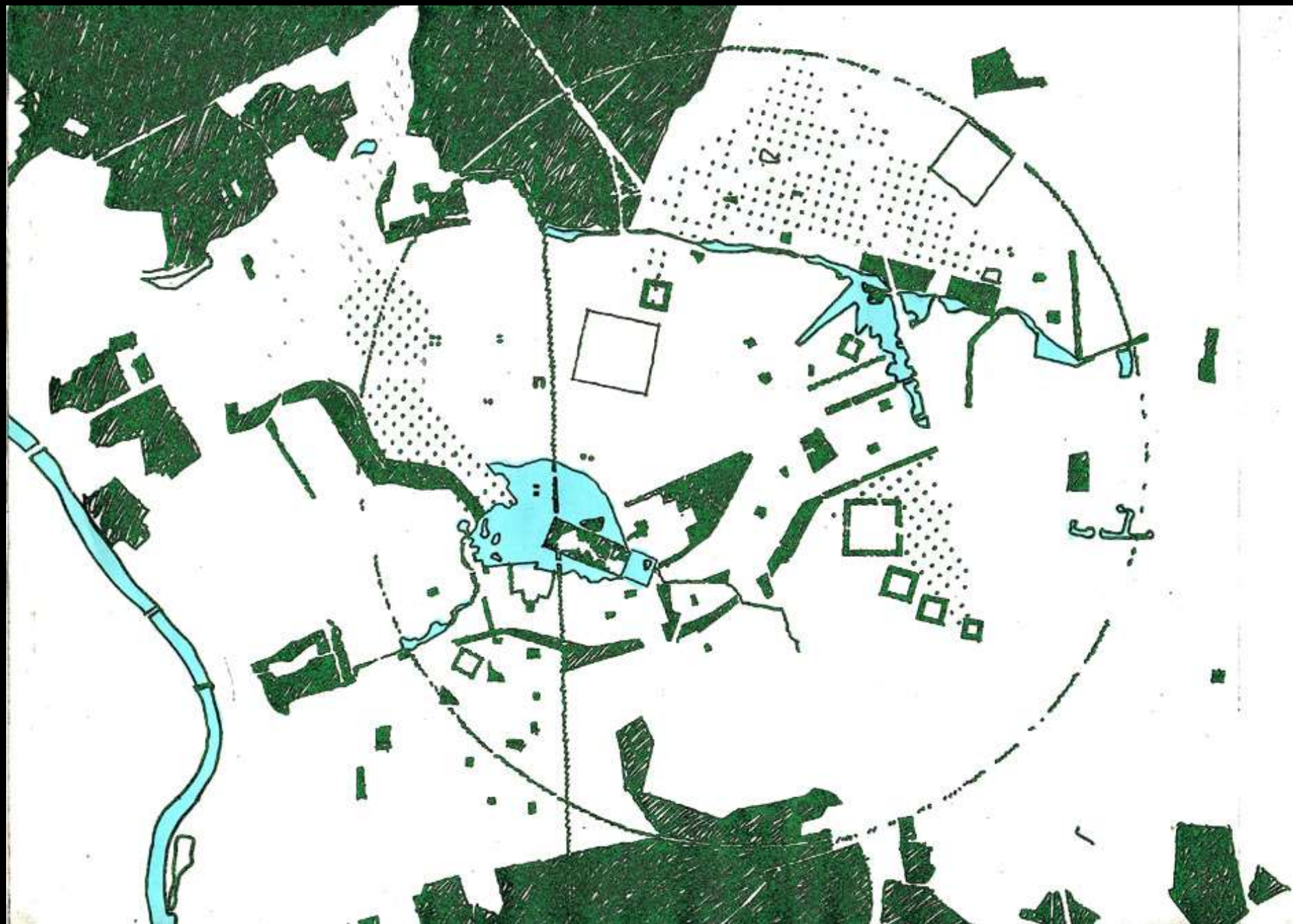
Plan 2.0 för Nykvarns kommun, - inför en ny ÖP undrade kommunen: "hur ser vi ut när vi är dubbelt så stora?".
Skiss via STEP-dialog.

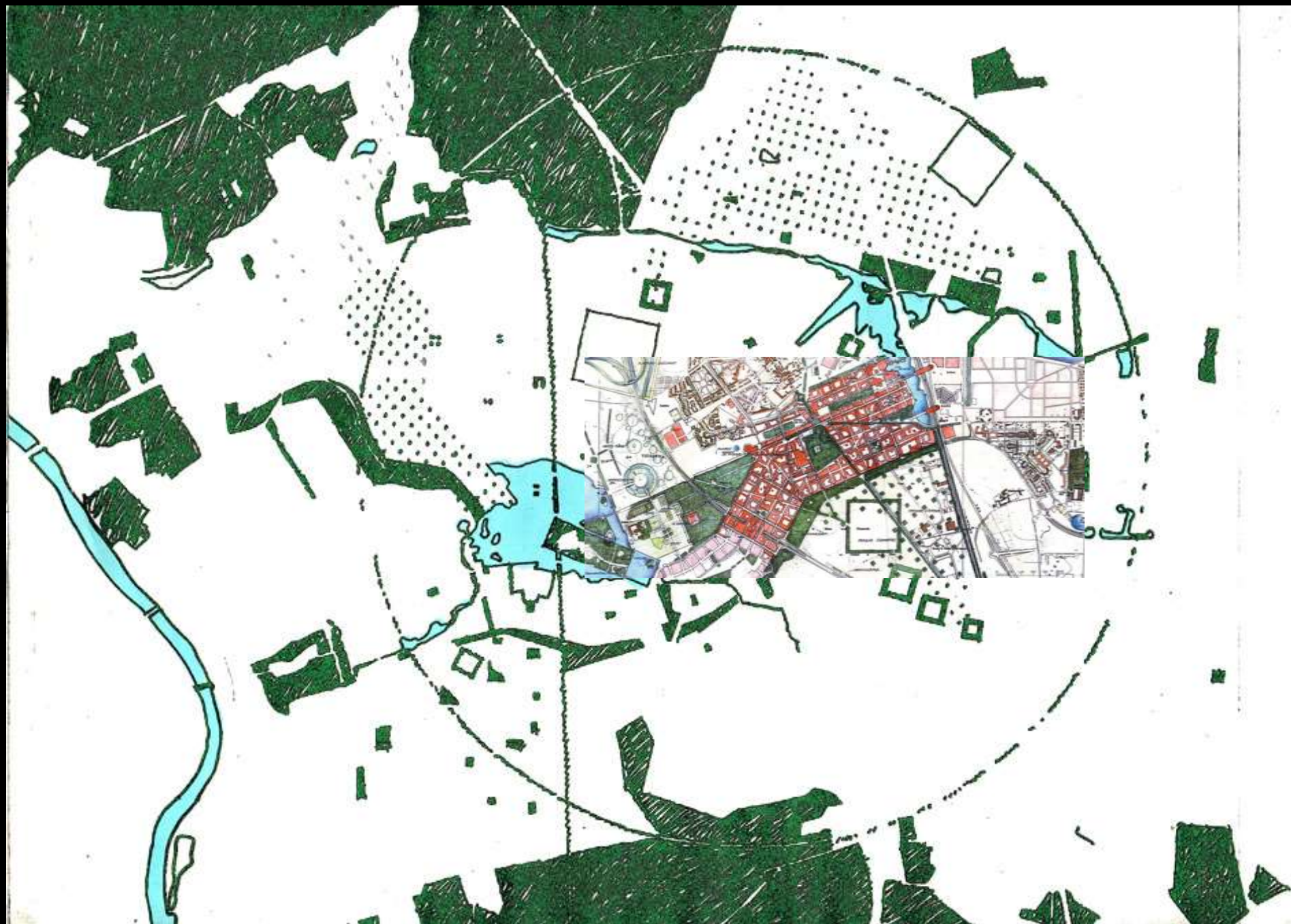
Kollektivtrafikbaserat planmönster - utifrån serie av spårvagnsstationer i kvartersformad struktur - kajer mot odling, golf och dagvattensjö. Stråket länkar befintliga småstäder sinsemellan och fram till två stora radiella järnvägslinjer mot Paris' centrum.

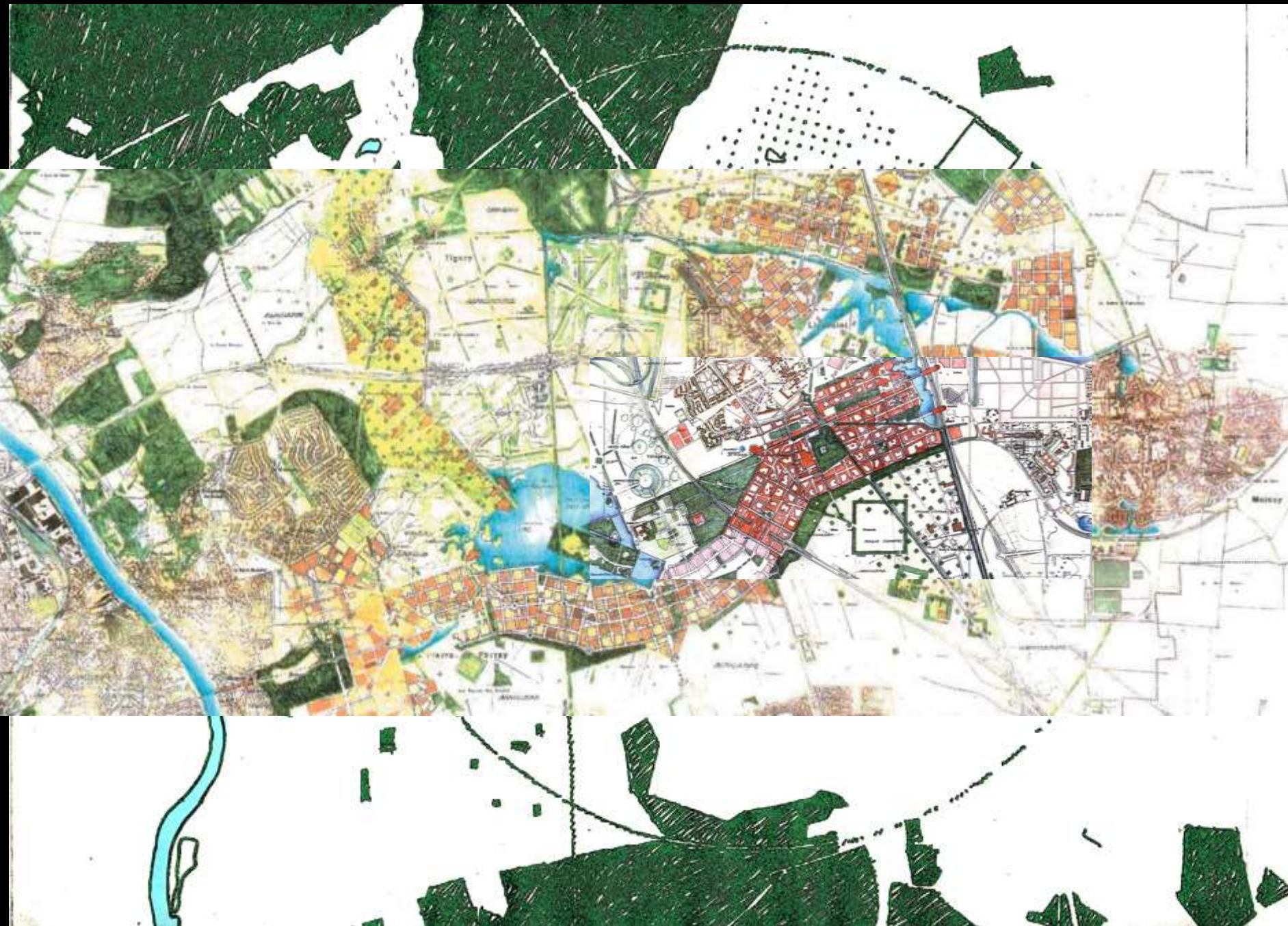

Competition for Paris New Town

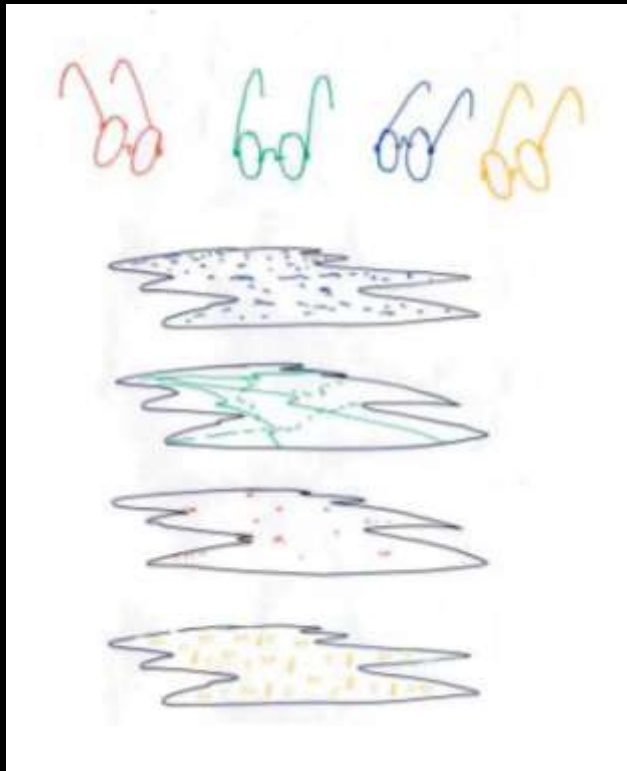
bo i sörmland

Inspirationsbok för boende och byggande i Sörmland
Baserad på den nordiska idétävlingen Vision 2025

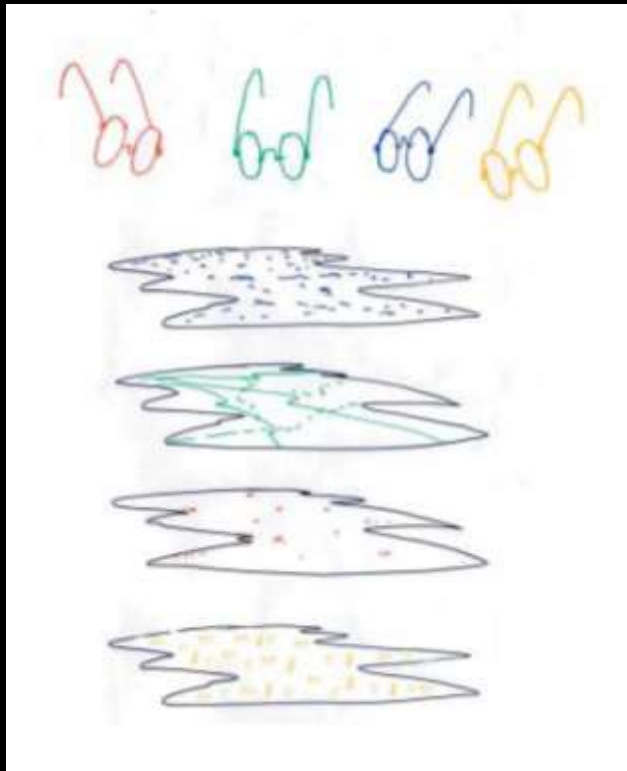

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

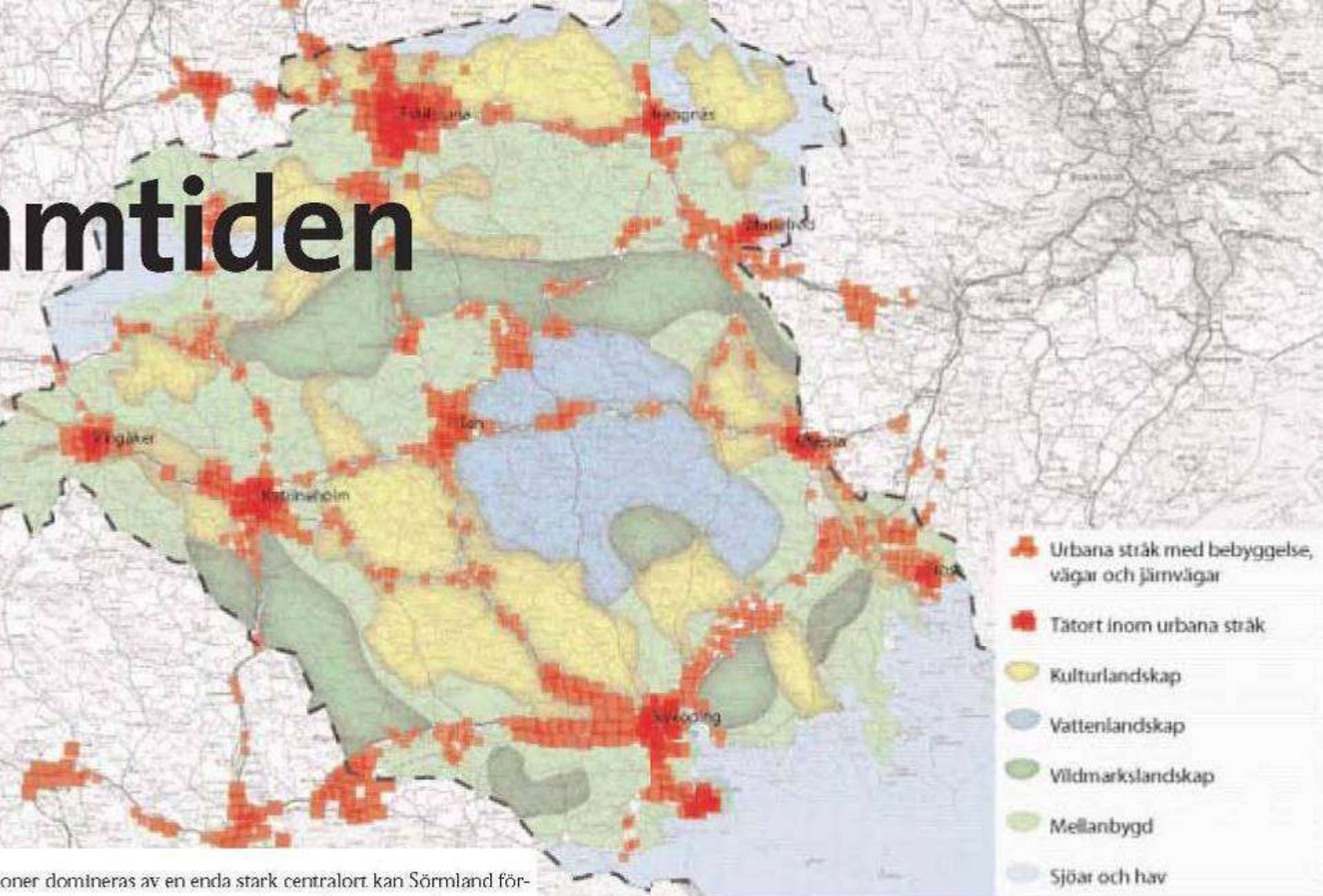
De fyra glasögonen

De fyra glasögonen

Samtiden

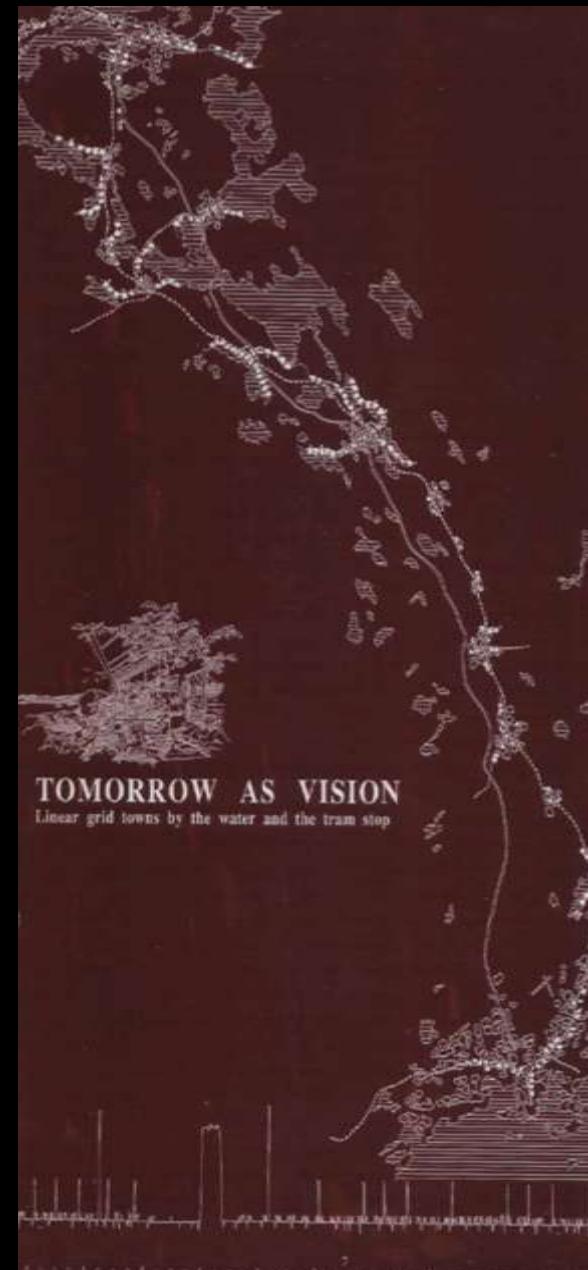
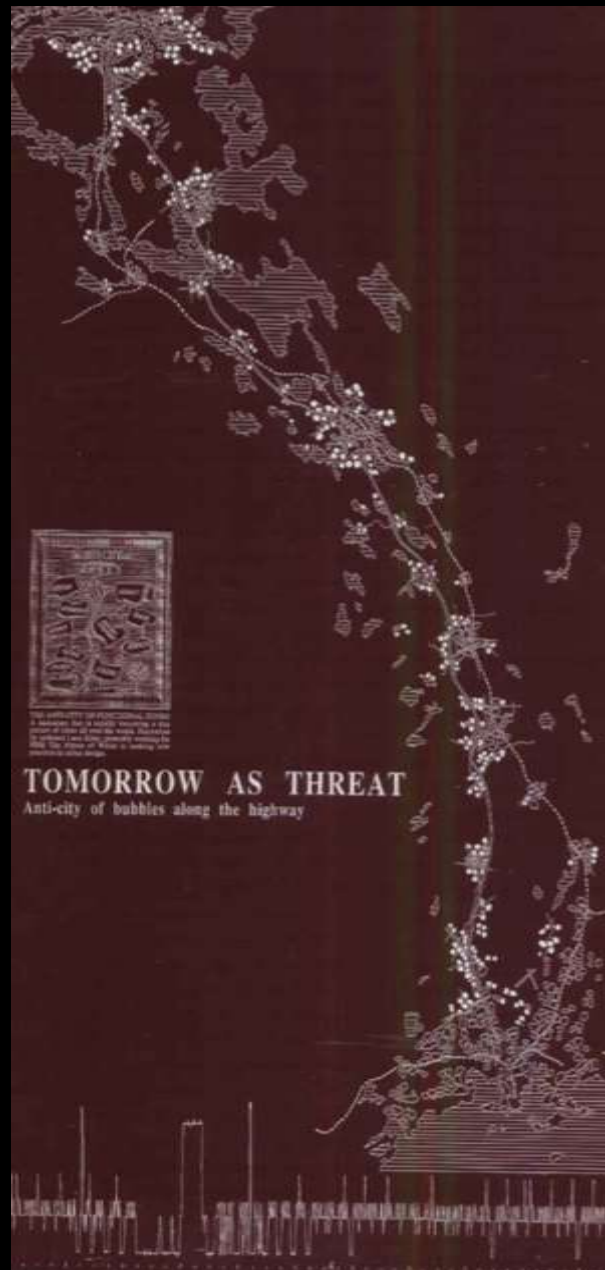
onerna domineras av en enda stark centralort kan Sörmland för-
na metoden med »samverkande specialister» – residensstaden,
universitetsstaden, stiftsstaden, hamnstaden. Kanske även i fram-
tiden »nöjesstaden», »pensionärsstaden», »naturbyn», »upplevel-

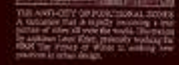
Till de värdefulla stråken hör:

- Urbana stråk: för bebyggelse och kommunikationer.
- Ekologiska stråk: naturmark med spridningsvägar för biolo-

Themes

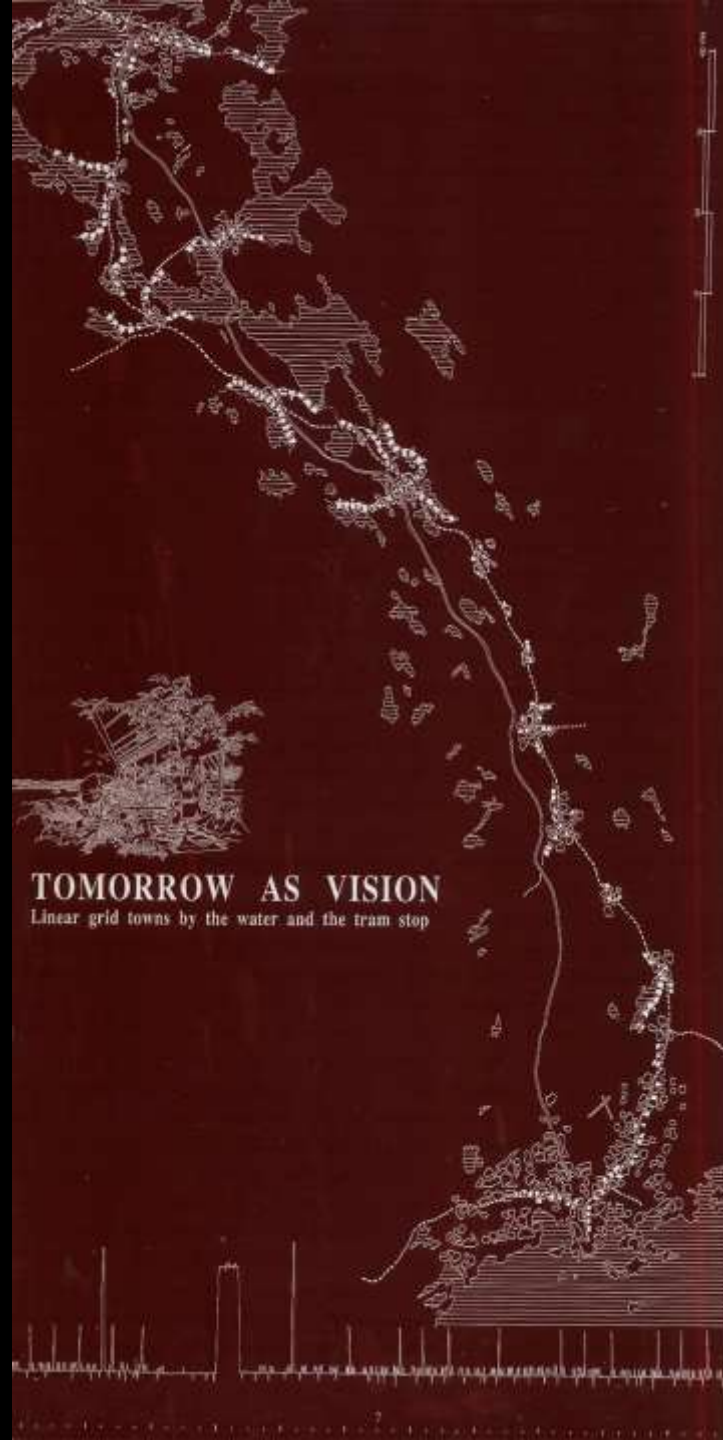
- Traffic

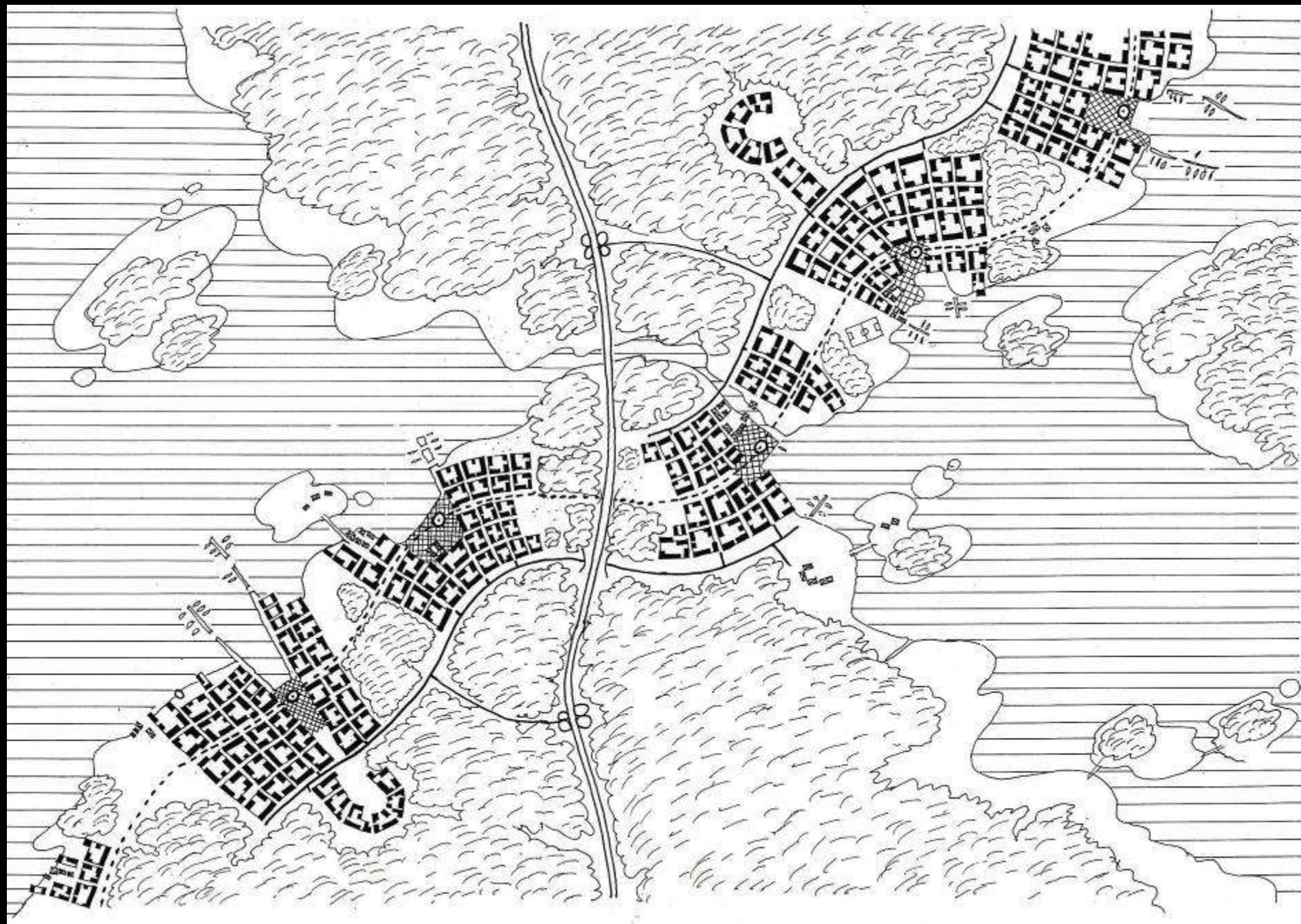

Anti-city of bubbles along the highway

Anti-city of bubbles along the highway

FÄRJELÅGEN - som noder för mer hållbara bebyggelsemönster

uppdrag för Trafikverket

dec 2010

namn.namn@arken-se-arkitekter.se
hållens gata 2, 116 46 stockholm
www.arken-se-arkitekter.se

tel: +46 8-442 75 85
mobil: 070-422 28 78

Arken
arkitekter ab

Referensbild från sjöfrontsprojekt Steninge, för NCC - Arken ark.

Jungfrusund efter två år.

Jungfrusund efter fem år.

Jungfrusund efter tio år.

Jungfrusund efter femton år.

Jungfrusund efter tjugo år.

Jungfrusund efter tjugo år.

Färjestaden efter fem år.

Färjestaden efter tio år.

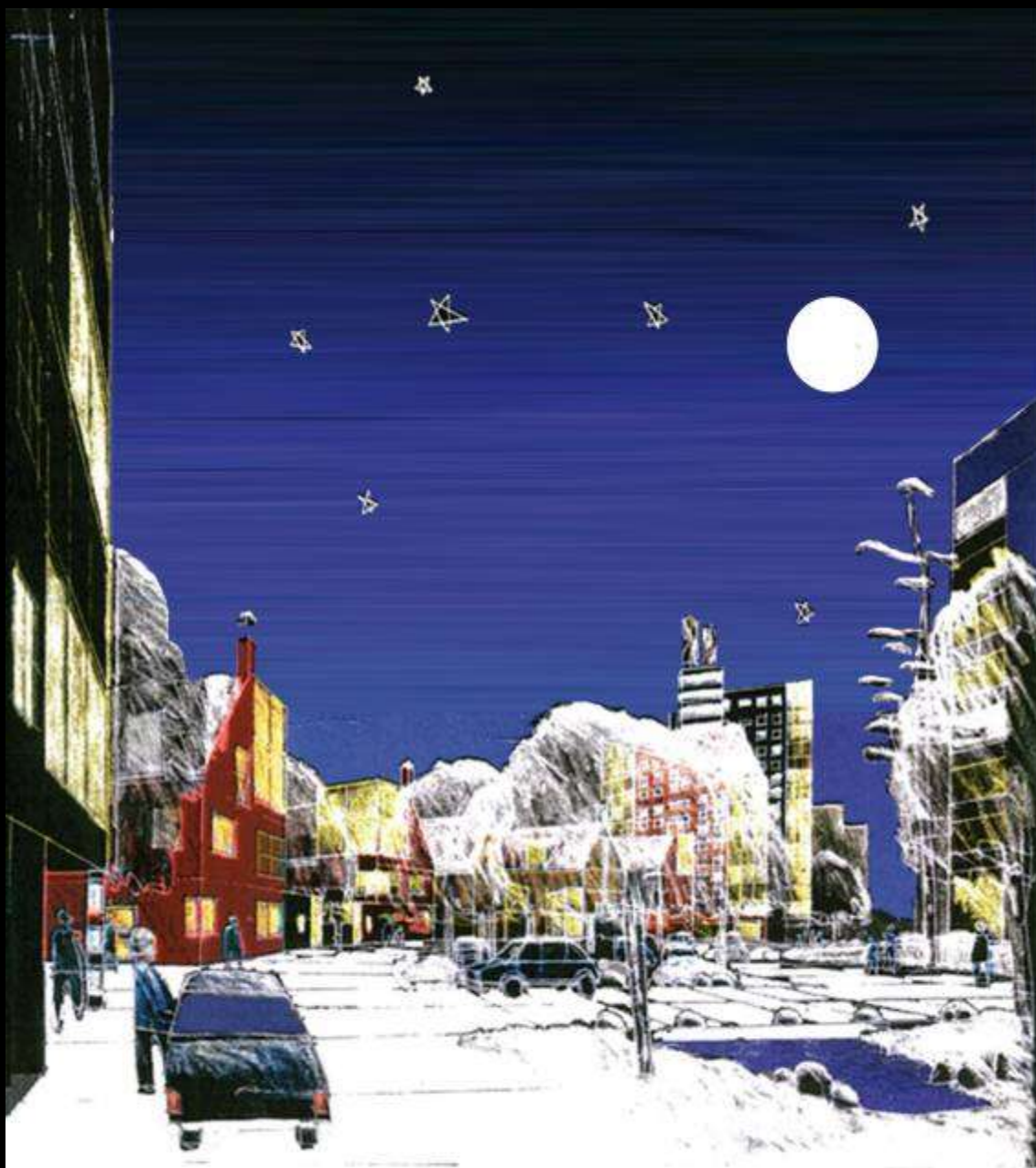

Färjestaden efter femton år.

En ny färjestad med attraktiv sjöfront kan byggas i skogsmarkerna mellan Färjestadens gamla brygga i söder och Lybäck i norr.

Arken Arkitekter AB

genom

Torbjörn Einarsson, arkitekt SAR MSA

Gunnar Jutelius, arkitekt

Peer-Ove Skånes, arkitekt SAR/MAA

rev.110225

Port Grimaud

Port Grimaud

Port Grimaud

70, 7, 7, 7

- regarding the
efficiency of the new
area based
economies

Areella näringar

70 år

Areella näringar

70 år

7 veckor

Areella näringar

70 år

7 veckor

7 dagar

Areella näringar

70 år

7 veckor

7 dagar

7 timmar

Areella näringar

70 år

7 veckor

7 dagar

7 timmar

Areella näringar

70 år

7 veckor

7 dagar

7 timmar

7 sek

Sundbornsbyn Utvecklingsplan

- en studie för
Sundborns sockenråd inom
projektet "Leva och bo i Sundborn"
finansierat genom stöd från
LEADER och Trafikverket

2010

Arken[•]SE
arkitekter ab

Sundborn

Regionala aspekter på hållbar
samhällsbyggnad

Ansvar, girighet och lusta - för hållbara och kraftfulla bebyggelsemönster

inspirationsföreläsning vid

Plan- och bostadsdagar 2011-05-25—26

arr LS Dalarna & Västmanland/Boverket

att planera är att välja
vad vill vi – vad bör vi
ekologi för egoister
empiri och ödmjukhet
alarmism och kavathet
Moder Natur& Fader Historia

Torbjörn Einarsson
arkitekt SAR MSA

Regionala aspekter på hållbar
samhällsbyggnad

Ansvar, girighet och lusta - för hållbara och kraftfulla bebyggelsemönster

inspirationsföreläsning vid
Plan- och bostadsdagar 2011-05-25—26
arr LS Dalarna & Västmanland/Boverket

att planera är att välja
vad vill vi – vad bör vi
ekologi för egoister
empiri och ödmjukhet
alarmism och kavathet
Moder Natur & Fader Historia

Torbjörn Einarsson
arkitekt SAR MSA

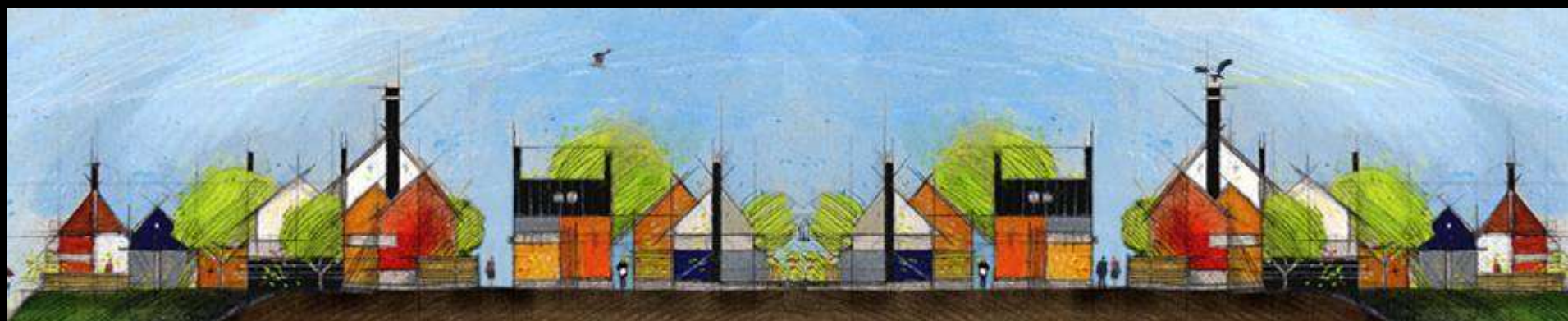

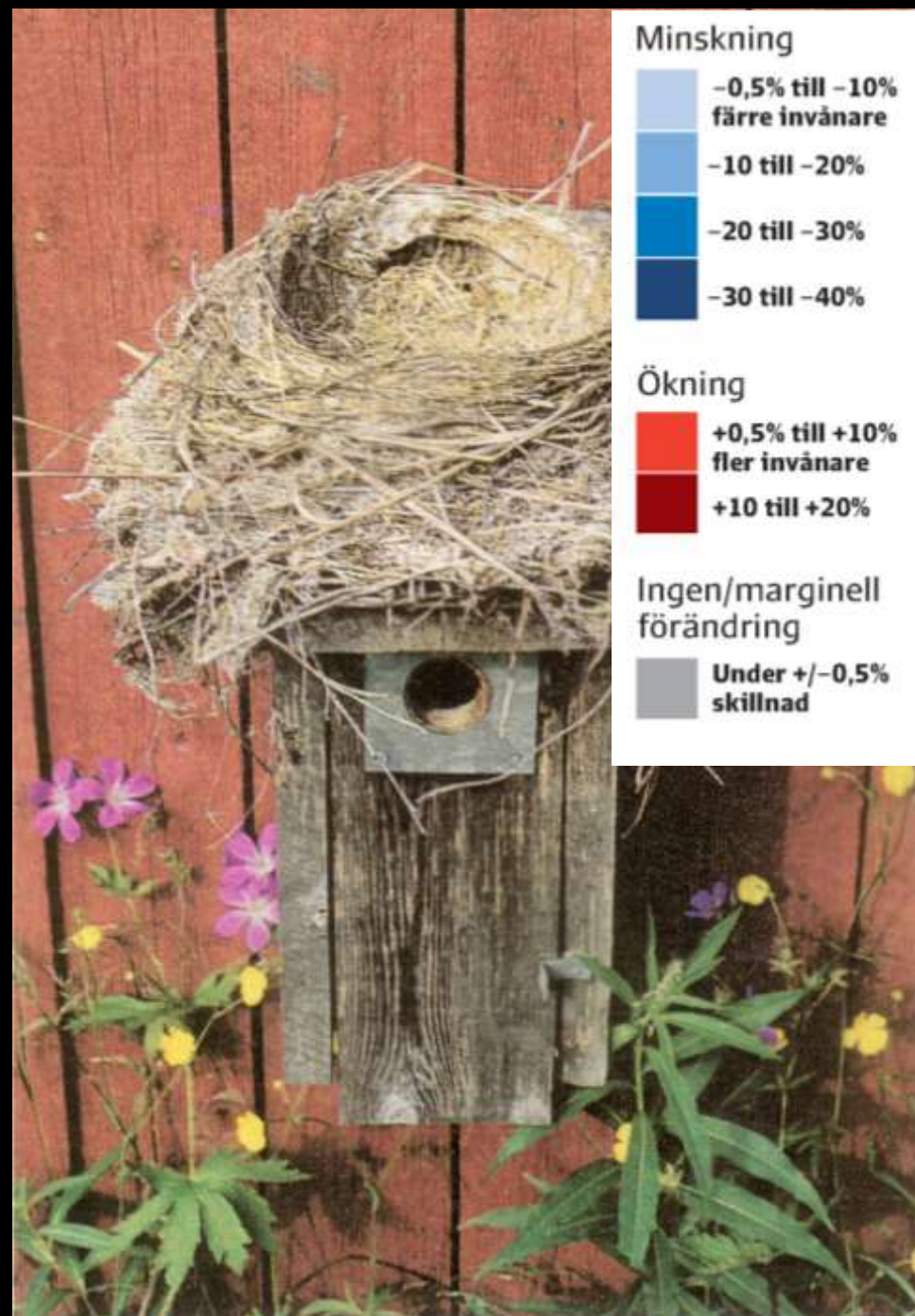
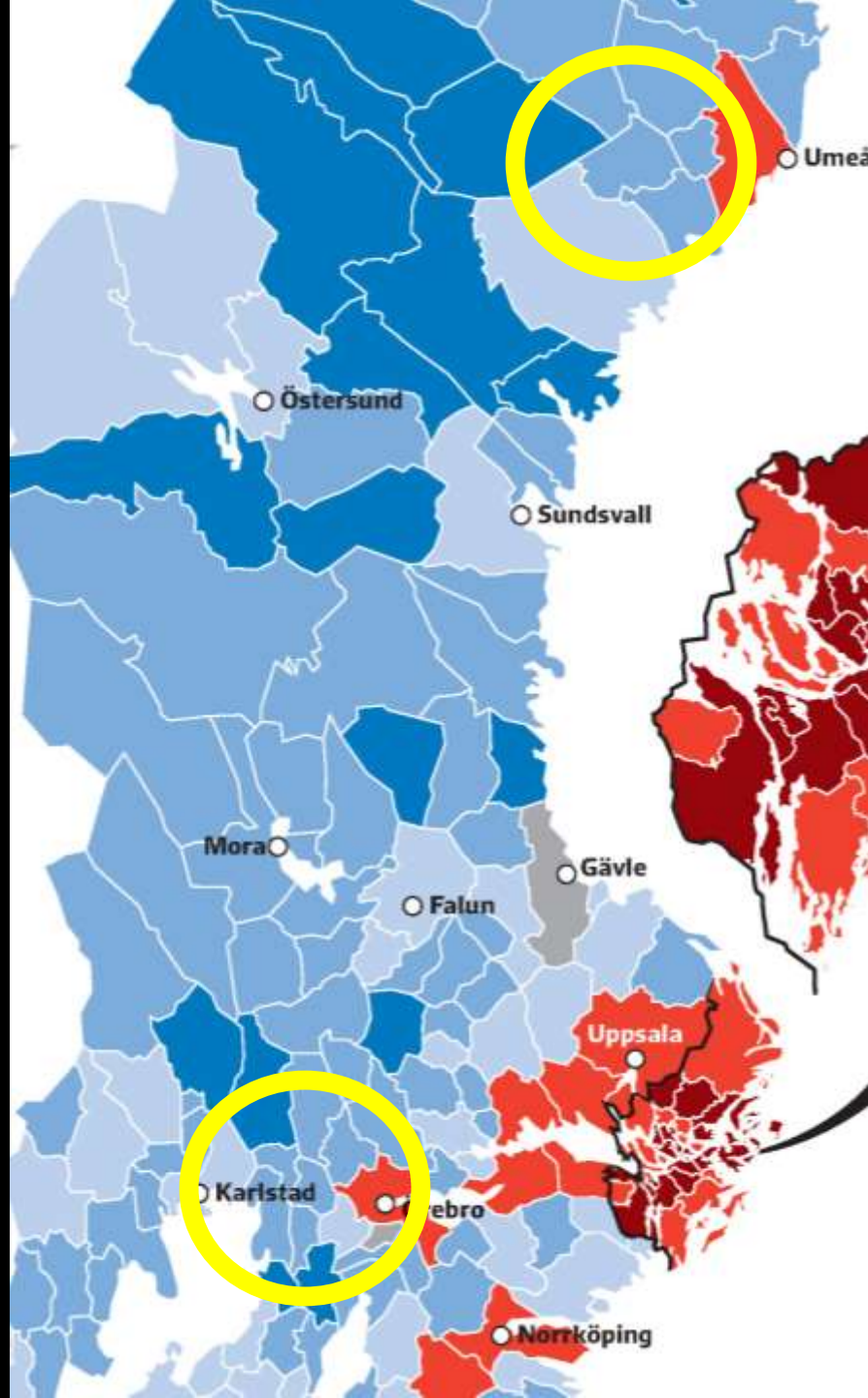
handel à la Sundborn, S

handel à la Baerum, N

Attraktiva platser

- hur är en attraktiv miljö uppbyggd &
- vad påverkar detta

Kristinehamn

inlägg vid
kunskapskväll

2015-03-18

Torbjörn Einarsson
arkitekt SAR MSA

Gåta nr 1

Vad har detta att göra med dagens tema?

Attraktiva platser

- hur är en attraktiv miljö uppbyggd &
- vad påverkar detta

Gåta nr 1
Vad har detta att göra med dagens tema?

Torbjörn Einarsson
arkitekt SAR MSA

Attraktiva platser

- hur är en attraktiv miljö uppbyggd &
- vad påverkar detta

Gåta nr 1

Vad har detta att göra med dagens tema?

Attraktiva platser

- hur är en attraktiv miljö uppbyggd &
- vad påverkar detta

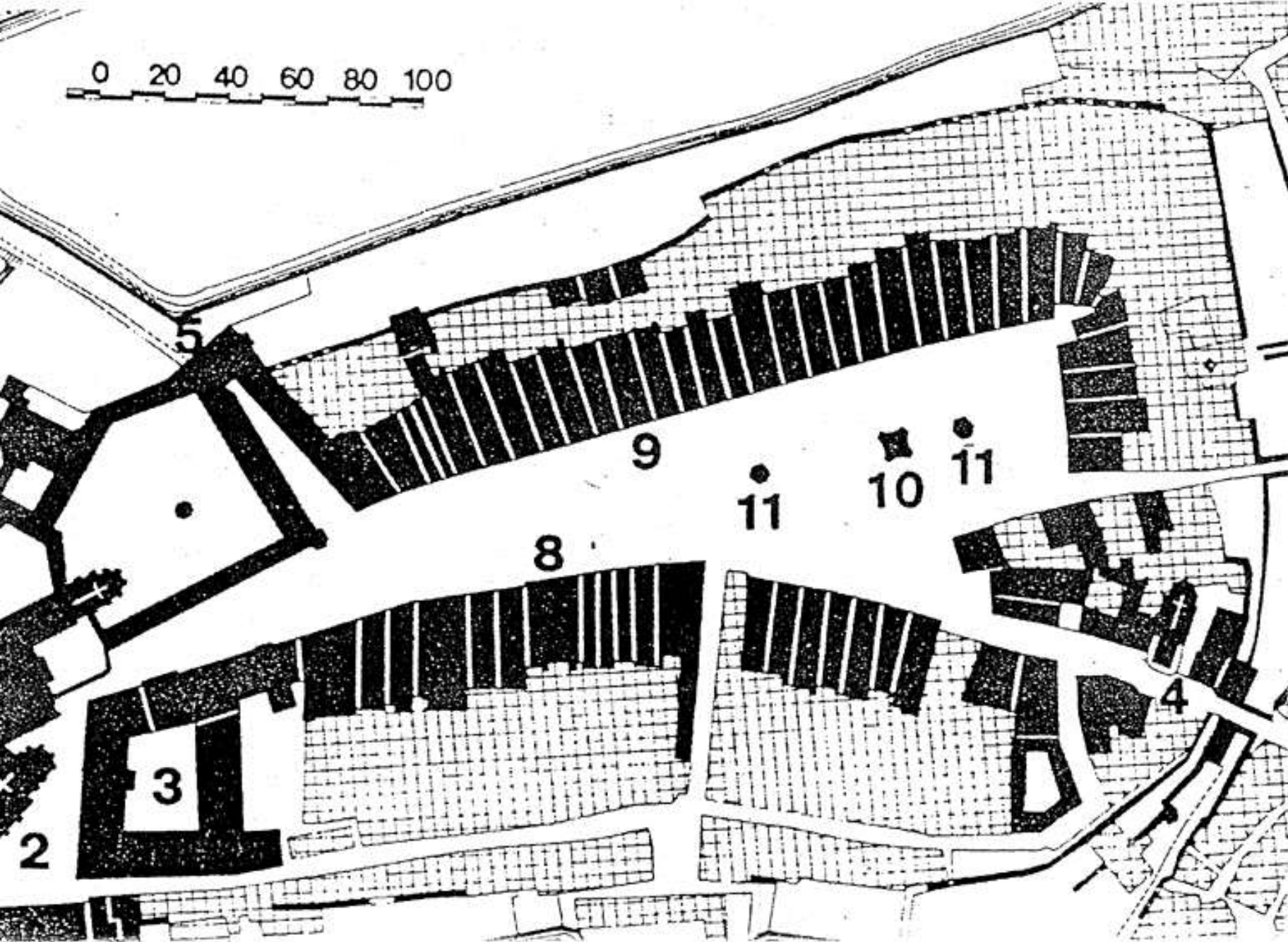
Gåta nr 1
Vad har detta att göra med dagens tema?

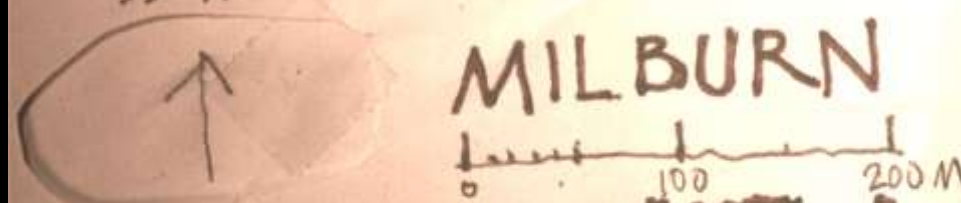
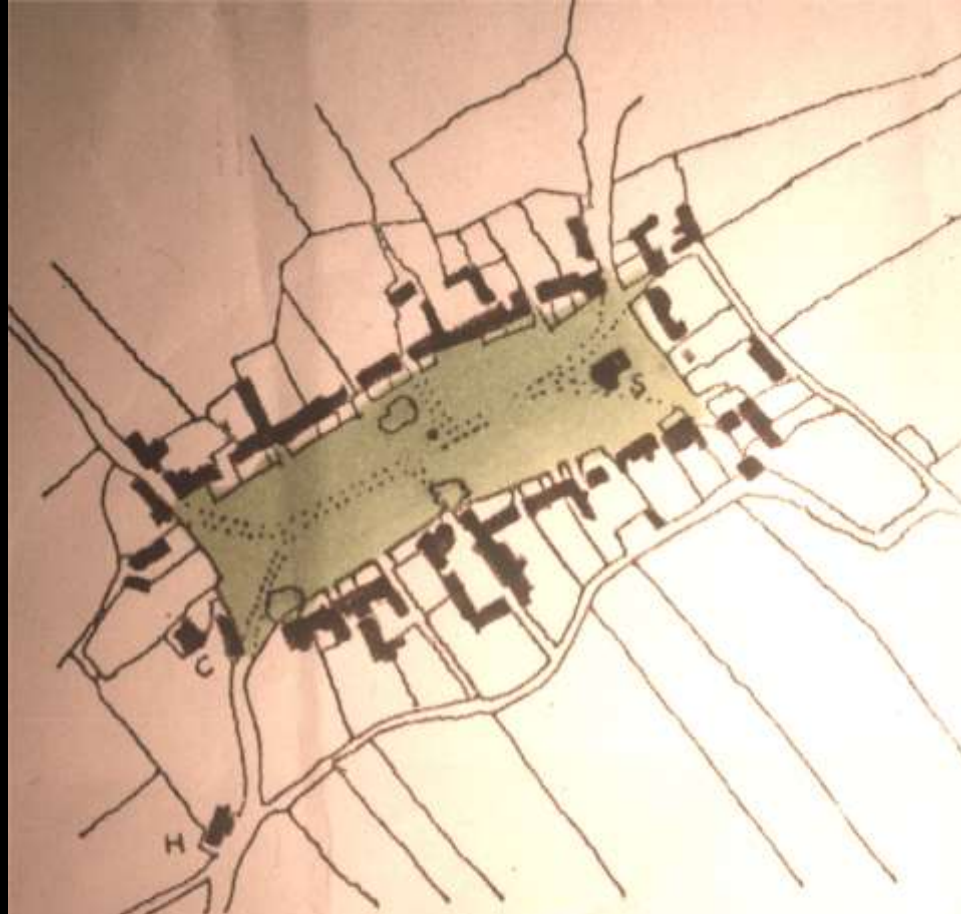
Arken SE
arkitekter ab

Torbjörn Einarsson
arkitekt SAR MSA

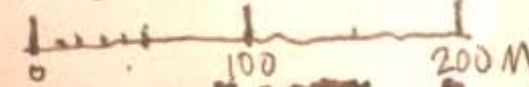

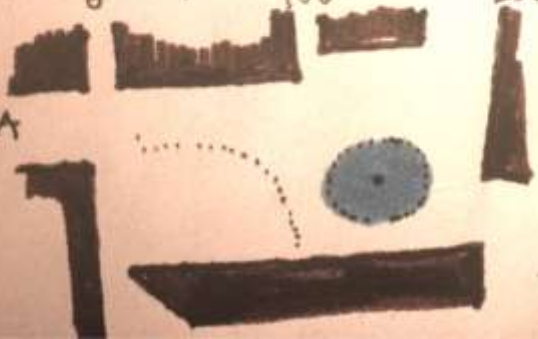

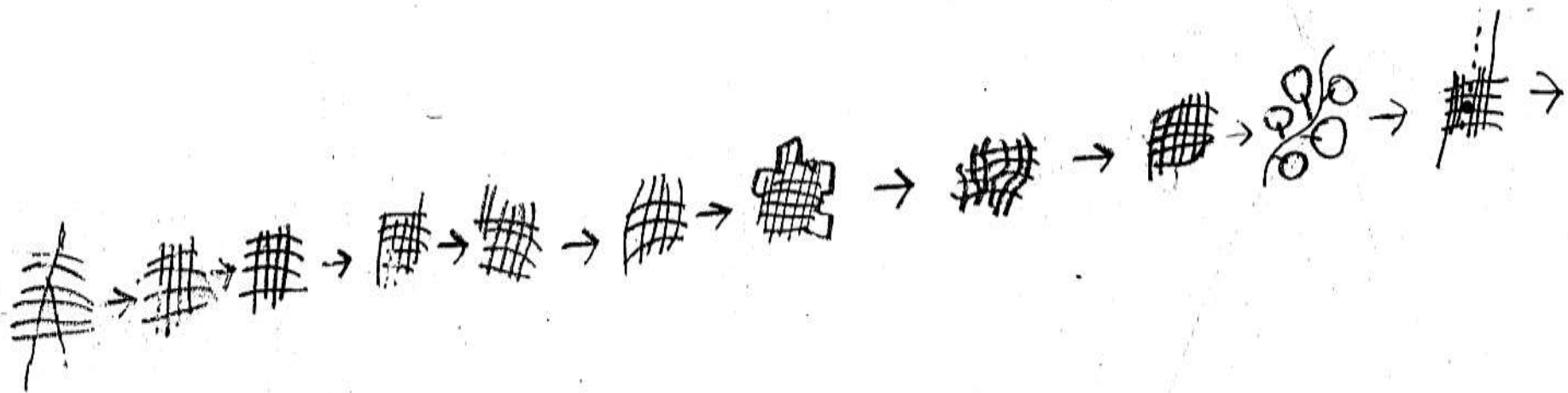
MILBURN

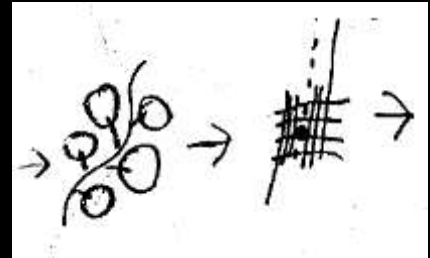

ØERGELS TORG
I SAMME SKALA

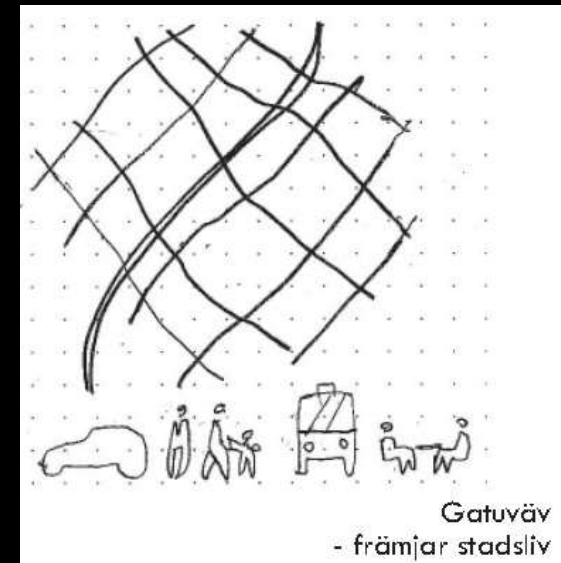
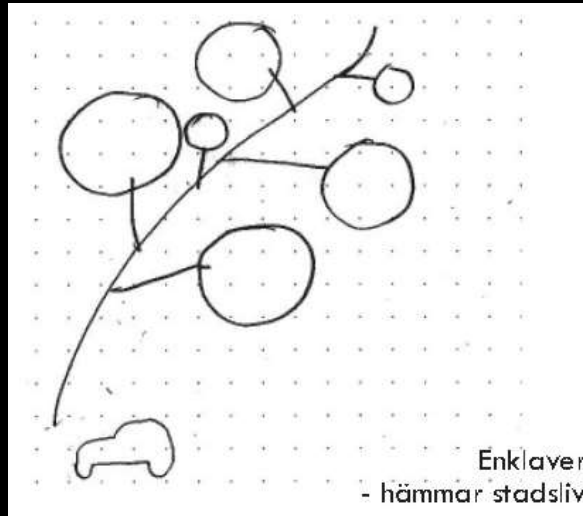

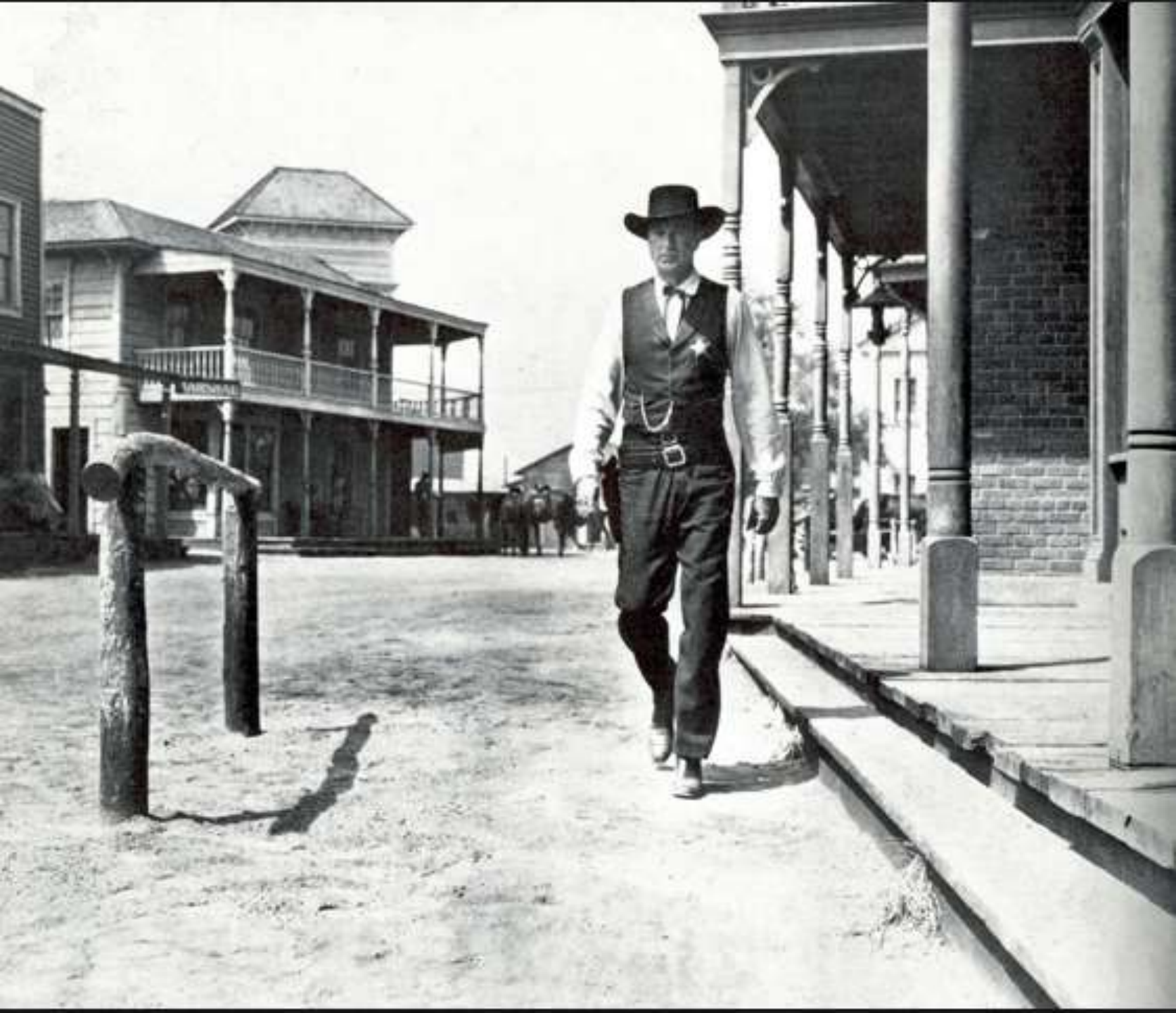

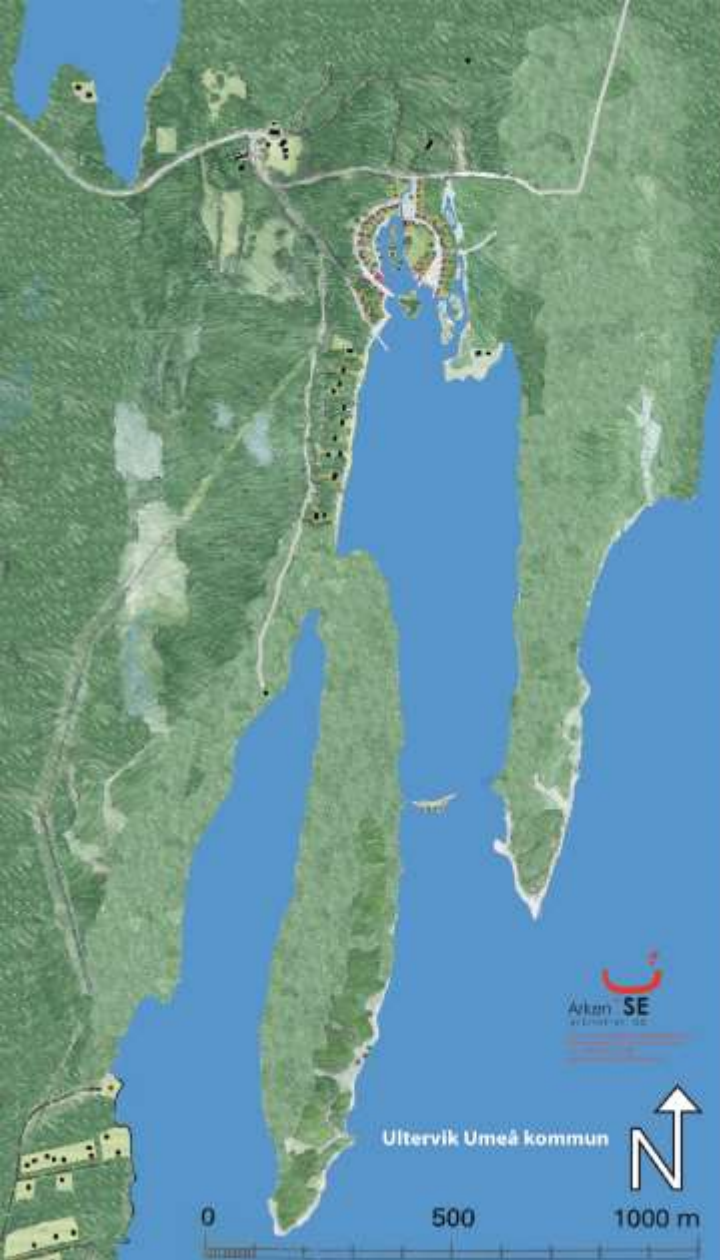
Mål: En hållbar och attraktiv stadsbygd

make-believe
vs
make-up

ULTERVIK

nyfiskeläge

skss 2011-06-22

Ulltervik

nyfiskeläge

skiss

2011-06-28

Arken **SE**
arkitekter ab

Torbjörn Einarsson
arkitekt SAR MSA

